

SLOVENSKÁ HÁDANKA

Ludová hádanka, ktorou si náš ľud bystril úm a spríjemňoval dlhé chvíle, sa formovala bez presnejších pravidiel. Umelá hádanka, nadväzujúca na jej tradíciu, si vyžiadala presné pravidlá, podľa ktorých sa tvorí a rieši. Súčasná hádanka — podobne ako križovka — poskytuje nielen zábavu a príjemné rozptýlenie pre riešiteľa, ale učí aj logicky rozmyšľať, kombinovať, pracovať so spisovným jazykom, obohacuje slovnú zásobu, je zdrojom poučenia, učí trpezlivosti pri riešení problémov.

V súčasnosti je všeobecne rozšírenejšia a populárnejšia križovka, ktorú úverejňujú v rôznych jej formách takmer všetky naše týždenníky, mesačníky, ba i denníky v rozšírených vikendových číslach. A je to celkom pochopiteľné. Križovka — na rozdiel od väčšiny hádaniek — sa riešiteľovi podáva prozaickou formou, zväčša s jednoduchými opismi výrazov, ktoré treba riešiť. To platí aspoň na bežné križovky. Ale križovky pre náročnejších riešiteľov často využívajú niektoré hádankárske prvky, ako napríklad rébusové opisy niektorých výrazov, kombinácie križovky s vpísanou latovkou, kraľovskou prechádzkou, koničkom, prípadne tajnička križovky tvorí text nejakej hádanky či jej názov. Hranica medzi križovkami a hádankami sa vlastne ani nedá presne určiť; na prechode medzi križovkou a hádankou stoja niektoré hádankárske druhy s križovou väzbou: štvorcovka, roháčik, hrebeňovka, dopĺňovačka, rámcovka. Viaceré z nich môžu byť podané jednak križovkárskou formou s obrazcom, jednak vyslovene hádankárskou formou, teda s textom. O tom bude reč ešte ďalej. Naproti tomu aj križovky, najmä ak obsahujú iba niekoľko výrazov, možno podať formou typickou pre hádanku, teda vo veršovanej podobe predstavujúcej krátku básničku.

V tejto práci by sme chceli priblížiť širšej verejnosti, ale najmä záujemcom o hádanky, zásady ich tvorby a spracovania a spopularizovať tak tento druh duševného športu aj medzi tými, ktorých dosiaľ od hádaniek odrádzalo nielen ich podanie vo viazanej reči, ale i opisy výrazov, ktoré sa v hádankách nepodávajú vždy „po lopate“. Je to potrebné tým viac, že v ostatných rokoch, či dokonca desaťročiach, nevyšla u nás žiadna práca, ktorá by poskytovala aspoň trochu komplexnejší pohľad na problematiku hádaniek a prípadní záujemcovia o hádanky sa museli nimi doslova prehrýzať vlastnými silami. Navyše posledná Hádanárska škola nezahmla z rozličných dôvodov všetky súčasné druhy hádaniek. Okrem toho aj v oblasti hádaniek nastávajú určité zmeny progresívneho typu v celkovom poňatí tvorby, niektoré druhy hádaniek postupne zanikajú pre vyčerpanie námetov alebo celkovú zastaranosť, nemodernosť a ťažkopádnosť. Naproti tomu sa objavujú nové možnosti a perspektívy vzniku nových druhov či odrôd hádaniek.

Dúfame, že táto práca vyplní citeľnú medzeru v oblasti nášho duševného športu a uspokojí mnohých riešiteľov, autorov i ďalších záujemcov, ktorým už dlhší čas podobná práca chýba.

I keď sa problematikou hádaniek v tejto práci zaoberáme obširne, nechceli sme ju zbytočne rozškatuľkovať a neúnosne sputnať, napríklad uvádzaním aj tých teoretických možností tvorby, ktoré prakticky neprichádzajú do úvahy a viacerých by skôr odpudili, než k hádankám prilákali. Skúsenejší hádankári si k nim aj tak cestu nájdu, a napokon — k jednotlivým problémom sa príležitostne v budúcnosti môžeme vrátiť.

ČO SÚ TO HÁDANKY?

ZÁKLADNÉ NÁLEŽITOSTI HÁDANIEK

Hádanky sú v podstate slovné hračky. Pri ich riešení (úštení) vychádzame z názvu hádanky, ktorý určuje, o čo vlastne v hádanke ide — akú operáciu v nej musíme urobiť, aby sme sa dostali k jej riešeniu. Napríklad názov presunka napovedá, že v tejto hádanke treba urobiť presun hlások, názov presunka slabiková naznačuje, že tu ide o presúvanie slabík. Podobne v časovačke pôjde o časovanie, v zámenke o zamieňanie, vo farbienu o farbenie, v prenikačke o prenikanie atď. **Riešenie** (námet) väčšiny hádaniek sa skladá z **náznu** (ďalej ho budeme označovať písmenom **N**) a z **výsledku** (ďalej ho budeme označovať písmenom **V**). Ten vznikne z náznu prirúčenou operáciou, ktorú určuje názov hádanky. Pritom náznu hádanky sa takmer vždy nachádza pred výsledkom. Náznu aj výsledok hádanky sa od ostatného textu, ktorý sa nerieši, odlišuje graficky, napríklad iným typom písma, veľkými písmenami, kurzívou, polotučným či riedeným písmom alebo podčiarknutím.

SLOVNÍK HÁDANKY

Slová z ich spojenia vyskytujúce sa v námete hádanky musia byť spisovné, pravopisne i gramaticky správne, podľa najnovších normatívnych jazykových príručiek (Pravidlá slovenského pravopisu, Slovník slovenského jazyka, Krátky slovník slovenského jazyka, Slovník cudzích slov a podobne). V námete hádanky sa teda nemajú vyskytovať slová, ktoré sa v týchto príručkách klasifikujú ako nárečové, krajové, ľudové, vulgárne, žargónové, z nižšej hovorovej vrstvy, slová písané starým pravopisom, nesprávne alebo inak nespisovné, slová nesprávne utvorené ± odvodené, slová vymyslené a také, ktoré nie je možné overiť si v bežných prameňoch. V hádankách nemôžu byť ani slová z ich spojenia, aj keď spisovné, ktoré pôsobia nemravne, ktoré by mohli urážať vkus a ctenie riešiteľa a vymykajú sa platným normám našej spoločnosti. To sa už týka nielen samotného námetu, ale i spracovania hádanky. Takáto hádanka by nemala byť nikde uverejnená (napr. záporovka: mamut — mamu tu!).

VZÁJOMNÝ VZŤAH NÁZNU A VÝSLEDKU

V námete väčšiny hádaniek nie je chybou rozdiel v dĺžkach medzi náznom a výsledkom. Ten sa

odstráni tzv. technickou úpravou. Hádanky s dodržanými dĺžkami, kde táto technická úprava odpadá, pôsobia celkovo ľahodnejším, ľúbivejším dojmom a väčšmi sa čenia. To však ešte neznamená, že každá takáto hádanka je lepšia a hodnotnejšia než ostatné. Pri riešení väčšiny hádaniek je dovolené spájanie písmen c+h na ch, d+z na dz, d+iž na dž. Výnimky uvádzame pri jednotlivých druhoch.

ETYMOLOGICKÁ PRÍBUZNOSŤ

Základnou požiadavkou hádaniek je, aby slová v **N** nemali spoločný slovný základ (etymologickú príbuznosť) so slovami vo **V** hádanky, ktoré z nich vznikajú. Pri kompozičných hádankách sa to týka i vzájomného vzťahu výsledku a pomocného slova (prvku), ktoré sa pridáva k **N** hádanky v rámci predpísanej operácie. Chybné je aj totožné použitie predpôj: ne-, pra-, pa- (napríklad v záhadnom nápisu: nezmišiti nezmyšly). Nesprávne sú teda dávnejšie uverejnené hádanky, napríklad odsuvka „skoro celý skorocel“, výpustka „Rastie sláva Rastislava“, prívlastňovačka „Ruže tri Ružena šetri“, miestenka „Nao — na oseve Róza padne“, dĺžňovka „Modra, Skalica — modrá skalica“, časovka „OK — potomok“, ďalej zámenka „Hlava lamy — hlavolamy“ a podobné námetu. V uvedených prípadoch ide o očividnú príbuznosť slov: ruže — Ružena, potom — potomok, severozápadne — padne, skoro — skorocel, skorocel — celý, rastie — Rastislav, Rastislav — sláva, hlava — hlavolamy, Modra — modrá, Skalica — skalica.

Podobne je to v slovách: zmena — zámena — premena — výmena, ďalej pozor — názor — výzor — vzorný — Zora — zrieť — trak — obzor, pif — pivo — pripitok, poznámka — poznať — poznámanaf — zmanaf — známka — význam. Veľmi vzdialená či sporná etymologická príbuznosť však nemusí prekážať, ak sa v súčasnosti nepocituje vzájomná súvislosť medzi takýmito slovami a každé z nich znamená niečo celkom iné, odlišné. Čo s druhým slovom už vôbec nesúvisí (lika — luk — lúčiť sa; ale nie lúčiť sa — odlúčiť — vylučovačka).

UCELENOSŤ NÁMETU I JEHO ČASTÍ

Náznu aj výsledok musia tvoriť významový celok, a to každý samostatne, alebo vo vzájomnom spojení, teda musia byť ucelené.

Za ucelené a d. statočne určené výrazy sa v zásade považujú slová, ktoré obvykle tvoria podmet vety: podstatné mená, spodstatné prídavné mená (pocestný, domáce), číslovky — len základné —, zámená osobné, vymedzovacie a neurčité (nikto, dakto), všet-

ko však len v 1. páde jednotného alebo množného čísla. (Výnimky uvádzame iba pri jednotlivých druhoch hádaniek.) Prítom osobné zámená v 3. osobe spravidla na dostatočné určenie N alebo V nestačia: Uvedené slová možno rozlíšiť o prívlastok zhodný (bratova cesta) či nežhodný (cesta brata, pohyb hlavou, dar matke, chuť žiť, sen o mame a podobne), vhodné príslovkové určenie miesta alebo času (cesta do lesa, návrat späť, cesta v máji, cesta v zime), o vhodné citoslovcia, napríklad zvolania (aha, had!, ó, kvantá ľúbi). Môže sa vyskytnúť aj viacnásobný podmet (ja a ty, ani my ani vy, páni, dámy, most alebo lávka). Podmety rozdielne o príliš mnoho rozvíjajúcich vetných členov, pričom chýba prísudok, však už tiež zviaňajú neucelenosťou (stará cesta do práce o mesiac zase). Uložené sú, pochopiteľne, jednoduché alebo rozvité vety, ktoré obsahujú kompletný podmet i prísudok a — analogicky — aj súvetia podobného typu. Samotné vedľajšie vety v podrobovacom súvetí však nemožno pokladať za ucelené. Za ucelené sa považujú aj vety so zameraným podmetom v 1. a 2. osobe (kde podmet možno doplniť o zámeno ja, ty, my, vy), povely a pozdravy (ľavo vbok, dovidania), názvy literárnych či hudobných diel, filmov a podobne (U nás, Neapol vidieť a ...). Samozrejme, pri niektorých slovách sa vyžaduje väzba s určitým slovom, a to v náležitom páde, aby to nepôsobilo neucelené aleboagramaticky. Ukážkou chybné tvorby je z tejto stránky napríklad súzvučka „Príbí na stane! — Príbina stane“, kde sa sloveso príbít musí viazať s vhodným predmetom, a to vo 4. páde, napríklad „príbí klinec“. Rovnako nesprávna je prívlastkováčka „Chorá mater kaja sa — na šachor amatérka jasa“. Tu je chybná väzba slovesa jasať; správne musí byť „jasať nad niečím“.

Bezpodmetové vety, kde ide o neosobné dianie, respektíve neznámy podmet, sa tiež považujú za ucelené (napríklad: svitalo, bude skoro pršať, už mrzne, strašne hrmí, zmráka sa, stmieva sa, k noci sa chýli, vnuka zbilil, t. j. vnuk bol zbitý nevedno kým). Nie je však ucelená veta typu „vnuka zbil“, „vnuka zbilil“, kde sa dokonca rozlišuje rod (pohlavie) páchať a kde sa uvedenie podmetu vyslovene žiada.

ZMYSEL NÁMETU

Hádanka s nezmyselným obsahom náznaku či výsledku, alebo dokonca oboch, je bezcenná a nemožno ju uverejniť, aj keby bola inak hádankársky akokoľvek hodnotná, dlhá a ucelená (napríklad ypsilonovka „oko lozi mi okolo zimy“). Pochybný zmysel má i odsuvka „Pod úvalom podúvalo“. Ťažko si možno predstaviť, kde môže podúvať pod úvalom. Presuvka „Ponik žerie poníže niek“ je zdanlivo ľubívá, no keď sa nad ňou niešiteľ zamýšľa, ťažko si dokáže predstaviť, že by poník žral na nejakom podobnom mieste. Nezmyselný je i záhadný nápis „O päť minút obed mi

núť“. Nemá logiku prikazovať niekomu, aby mi niečo nutil.

PODANIE A OPIS NÁZNAKU A VÝSLEDKU

Náznak aj výsledok hádanky sa zväčša opisujú, prípadne i nakreslia, zriedkavo sa uvádzajú v poprehadzovanom sílovoslede, alebo sa dokonca uvádzajú priamo (jýka sa to takmer výlučne N). Môžu však byť aj znázornené alebo predvedené (zväčša N); vtedy ide o tzv. živé, demonštrované hádky. Sú možné i rôzne vzájomné kombinácie týchto možností. V prípade kreslených hádaniek sa V naznačuje pomocným textom, vyčíslením a podobne. Pri fašších hádankách, predovšetkým na nešiteľských turnajoch a tam, kde by bol predpoklad neautorských, vedľajších či alternatívnych riešení, býva vyčísľovanie pravidlom. Jednotlivé čísla znamenajú, koľko má dané slovo písmen. Písmená ch, dz, dž tu zodpovedajú jednému písmenu. Poradie čísel označuje poradie jednotlivých slov námetu.

Ako sme už spomenuli, slová, ktoré predstavujú N alebo V, sú v texte vytlačené výrazne, odlišne od ostatného textu. Prítom by sa sílovosled pri ich opisovaní, vzhľadom na riešiteľnosť námetu, mal podľa možnosti dodržať aspoň v jednom z nich. V prípade úplného spojenia N a V to však nemusí tak byť. Často by ani nebolo možné vyhovieť tejto požiadavke, najmä pri voľnejšom opise, kde sa rieši celý text.

Izolované slová a výrazy, ktoré treba riešiť, sa musia opísať v páde, ktorý je rovnaký, alebo aspoň zhodný s pádom riešeného slova.

Príklad správneho, až uzorového spracovania: príšmyčky s riešením „Január — Rujana“:

MESIAC vjádne:

Mrzne riadne.

OSTROV žiaka

stále láka.

Príklad chybného spracovania tej istej hádanky:

MESIAC sa kráti už.

na OSTROV hľadí muž.

V tomto prípade je slovo „ostrov“ vo 4. páde, ktorý nie je zhodný s 1. pádom V, teda po dosadení vyriešeného slova by sme namiesto slova „ostrov“ dostali „Rujanu“, nie „Rujana“, čo už by zase nezodpovedalo podmienke ucelenosti vo V.

Náznak, alebo častejšie výsledok hádanky, nebyva vždy opísaný tzv. otrocky, slovo po slove. Môžu sa tu vyskytnúť voľnejšie opisy, pričom N i V a ich opis majú prakticky rovnaký, ekvivalentný význam. Vo všeobecnosti tu platí zásada, že veta má byť opísaná vetou. Prítom sa nemá preskočiť najbližší nadradený alebo podradený pojem, ktorý môže suplovať syno-

nymum či opisanie daného výrazu. Môžeme tu napríklad využiť vtipnosť a bohatosť nášho jazyka: v zmysle synonymy i homonymy, ale tak, aby to nenarušilo štruktúru a zmysel celej hádanky, ako to ešte ukážeme ďalej. Hádanky, kde sa pri opisoch používajú rôzne dvojzmyselné alebo viaczmyselné spojenia, majú väčšiu tradíciu v Čechách.

Napríklad slovo STOLUČKA sa dá opísať slovom ZUB, ale aj synonymom MOLAR, výrazom ČASŤ CHRUPU, no ako ČASŤ TELA by to už nešlo. Pochopiteľne, slovo stolička treba vhodne zakomponovať do ostatného textu. Ako ČASŤ TELA však už možno opísať slová RUKA, ZUB (najbližší spoločný nadradený pojem).

Slovo stolička sa pri inom vhodnom zakomponovaní do textu dá opísať v pôvodnom význame ako SEDADLO alebo ČASŤ NÁBYTKU, ale nemožno už súhlasiť s jej opisom ako ČASŤ BYTU.

Podobne slovo DUB možno opísať ako STROM (a naopak), no nie už ako RASTLINA (preskočenie najbližšieho nadradeného pojmu: strom).

Opis N i opis V má byť súvislý, neprerušovaný ostatným sprievodným textom.

POMOCNÝ A SPRIEVODNÝ TEXT

Text, ktorý sa priamo rieši, sa nazýva sprievodný text. Môže mať neutrálny charakter, ale môže i napomáhať vyriešenie hádanky (najmä pri ťažších hádankách a vonkajších opisoch, kde treba pri riešení dávať pozor na súvislosť s ostatným textom, a tiež tam, kde by mohlo ísť o výskyt nežiadúcich neautorských riešení). Text však môže riešiťe i mierne zavádzať. V žiadnom prípade by však nemal pôsobiť ako nejaký „podraz“, kde pokus o vtip je v podaní nevydaraný a môže pôsobiť nelogicky, až absurdne.

Napríklad slovo NOV nemožno opísať tak, že na oblohe „MESIAC svieti“. Bol by to nezmysel. A tak aj opakovane demonštrované prešmyčka s riešením „Január — Rujana“ by sa nemala podávať nasledujúcim spôsobom.

Na oblohe MESIAC svieti,
OSTROV láka naše deti.

Január by ťažko mohol na oblohe svietiť, podobne ako nov.

Príklad ďalšieho nevhodného spracovania tejto hádanky, kde mesiac január je veľmi necitlivo zasadený do ostatného textu, hoci tu už ide o mesiac v časovom význame:

O MESIAC nás, Margita,
OSTROV znova privíta.

Dvojnásobne chybné by bolo takáto spracovanie:

O MESIAC Margita,
na OSTROV zavilám.

Tu je navyše nenáležité akuzatív v opise Rujany. V predchádzajúcom bode sme uviedli túto hádanku s textom, ktorý skutočne pomáhal pri riešení, totiž s naznačením, že ide o zimný mesiac. Posledné tri ukážky podávali tento námet nesprávne. Teraz ho uvedieme s textom celkom neutrálnym, nezaviazaným, ktorý ani nepomáha, ani nezavádza, ale kde sa riešiťe ozaj nemá o čo oprieť, a tým je riešenie sfašené:

MESIAC ma dráždí
sfa OSTROV v daždi.

Ako z uvedených príkladov vidieť, textové hádanky — a tých byva väčšina — sa zväčša uvádzajú (podávajú) vo veršovanej forme, v podobe akési krátkej básničky. Pritom nadpriemerným textom možno zachrániť námet, ktorý by inak nevznikol, alebo pôsobil násilne, ale i naopak, z tým textom sa dá znehodnotiť aj dobrý námet. Napríklad riešenie mákčeňovej „Vac neživá večne živa“ vzniklo samo osebe prinajmenšom veľmi čudne. Ale vhodným, v tomto prípade voľným spracovaním, maximálne „hutným“ a úsporným (všetko sa rieši), možno tento námet zachrániť na celkom vtipnú hádanku, a to:

MRAMOROVA BUSTA
NEZATVÁRA ÚSTA

Mnohí autori, riešiťe i porotcovia na autorových súťažiach takéto úsporné spracovanie hádaniek zväčša obľubujú a oceňujú. Treba povedať, že zväčša oprávnené. Základom poetiky v hádankách budeme ešte venovať osobitnú časť.

V kreslených hádankách väčšinou býva nakreslený len náznak. Výsledok môže byť opísaný alebo naznačený pomocným textom, ktorý sa s ním môže prípadne rýmovať a mať s ním zhodný rytmus (metrum). V niektorých prípadoch možno nakresliť aj výsledok. Ak nie je s náznakom spojený, treba ho od N i na obrázku jasne oddeliť, spravidla dvoma zvislými čiarami. Vzhľadom na riešiteľnosť kresby musí tiež byť jasné, z ktorých častí sa N hádanky skladá. Preto treba jednotlivé čiastkové N hádanky od seba náležite oddeliť, obvykle zvislou čiarou. V opačnom prípade musí riešiťe rátať s rébusovým podaním N či celého námetu.

Kresba musí byť pritom výstižná, bez zbytočných balastných prídavkov, ktoré riešiťe len mýlia, alebo môžu hádanku urobiť „technicky“ chybnou. Napríklad keď sa má riešiť výraz KAPOR, treba nakresliť kapra, ale už nie vodu, rieku, rybník, brahy, vodné rastliny a podobne, pretože tie nezodpovedajú riešeniu N. Keď sa má riešiť výraz PRAVÝ KAPOR (teda kapor na pravej strane obrázka), treba ich nakresliť dva, z nich pravého výraznejšie, respektíve ľavého čiarkovane.

DRUHY TVORBY POĎLA OPERÁCIE S NÁZNAKMI

Teraz sa musíme zmeniť o jednotlivých druhoch tvorby hádaniek, ktoré súvisia s operáciami v náznačkoch a s typmi náznačkov.

V **základnej tvorbe** náznačkom je len 1 výraz, pričom operácia predpísaná pre danú hádanku sa v ňom zvykne — okrem zopár výnimiek — robiť len raz.

Pri každom rozvítení náznačku možno robiť predpísanú operáciu buď raz pre N ako celok, alebo v každom jeho slove osobitne. Prítom zvrstné zámená (sa, si) tvoria jednotný celok so slovom, ku ktorému sa viažu (sloveso). Analogicky je to pri jednopísmenových predložkách. Dvoj- a trojpísmenové a trojpísmenové jednoslabičné predložky môžu tvoriť jednotný celok s príslušným slovom, ale môžu sa uplatniť aj samostatne. Štvor- a viacpísmenové predložky sa uplatňujú len samostatne. Z toho vyplýva, že jednopísmenový náznaček by sa prakticky nemal vyskytovať, a to ani ako čiastkový N. Výnimkou je rébus, lavínovka, postupná obložka a postupná prísunka.

V **združovacej tvorbe** má hádanka viacero samostatných čiastkových náznačkov. Predpísanú operáciu treba urobiť v každom z nich (napríklad zámenu hlásky). Pri tomto spôsobe tvorby môže ísť opäť o jednoduché i rozvítené N. V prípade rozvítených N v združovacej tvorbe tvorby postupujeme systematicky — rovnako v celom námete: buď v každom z nich robíme len jednu predpísanú operáciu, buď robíme operáciu v každom ich slove (pozri predchádzajúci odtok), ale možná je iba jedna eventualita.

Pokiaľ ide o vzájomný pomer N a V, môžu byť od seba oddelené (zámenka „Láska — páška“), alebo spojené v jeden celok (zámenka „Naša kaša“). V prípade, že hranica medzi N a V prechádza uprostred slova, ani N, ani V nemá sám osebe zmysel či ucelenosť; je to **plienená tvorba**. V krajnom prípade môže celý námet tvoriť jediné slovo, napríklad vsuvka „Bláblábla“. Plienené hádanky, ktoré majú menej ako 9—10 hlások (písmen) sa neuvádzajú. To, že hádanka je plienená, treba vždy vyznačiť.

V združovacej tvorbe sa môže vyskytnúť prípad **neúplného spojenia náznačku s výsledkom**: keď totiž posledný čiastkový N zostáva spojený s V hádanky (napríklad odsuvka „Trón — chasník trocha ani“). Ba vyskytli sa už aj hádanky opačného typu, keď časť V je spojená s náznačkom (napríklad v prísunka „Taragel téra — Gafo“). V takýchto prípadoch treba pri opisoch zvlášť dbať na dodržanie slovosledu, a to tak, aby bolo jasné, kde sa končí N a začína V.

V prípade, že V hádanky slúži ako podklad (náznaček) ďalšej operácie rovnakého druhu, ide o **postupnú tvorbu**. Taká je napríklad zámenka „Nadol padol Pavol“.

Niekedy sa môže stať, že z jedného N možno striedaním operácií rovnakého druhu (s rôznymi písmenami a pod.) dospieť hneď k niekoľkým V. Vtedy ide o **viacvýsledkovú, čiže striedavú tvorbu**. Napríklad vo výpustke „Banda badá bána“ vypustíme striedavo raz písmeno n, raz d.

Ak sa celý námet skladá z niekoľkých, na seba nadväzujúcich hádaniek rovnakého typu, ktoré nadväzujú zmysel a ucelenosť väčšinou až vo vzájomnej súvislosti, ide o **skupinovú tvorbu**. Dostal bol bežný len rábič skupinový a zvrstka skupinová. V posledných rokoch sa čoraz častejšie vyskytuje aj skupinová zámenka, ba i ďalšie hádanky. Ako príklad skupinovej zámenky môže slúžiť námet „Stála stará dáma sama“. Pri tomto spôsobe tvorby sa však zväčša používa princíp pílenia, a to jednak na hranici jednotlivých čiastkových hádaniek, jednak v ich vnútri, prípadne tam i tam. Príkladom poslednej možnosti je zámenka „Rep/ez/ant/ant“.

Niekedy treba N (zriedka V) hádanky čítať vo vzťahu k iným okolitým slovám, písmenám alebo znakom, brať do úvahy grafickú úpravu, za pomoci rôznych pomocných slov (predložiek, spojok, prísloviek miesta a pod.), ktoré vyjadrujú charakter umiestnenia daných slov, ich polohu, tvar, veľkosť, postavenie vo vete či verši atď. Vtedy ide o **rébusové hádanky**, o kombináciu princípu iného hádankárskeho druhu s princípom rébusu. Takzvané „antirébusové podanie“, keď jednotlivé časti N sa uvádzajú rébusovo, ale rébusovo sa neriešia, nie je v slovenskej hádankovej príručnici, ba ani žiaduca. (Napríklad „ZA OVOCÍM CHLAPEC TŮŠ“ by sa riešilo ako „malina, Jero“). Výnimkou je len prmiškačka, polovsuvka, vsuvka slovná s naznačeným vsúvaním alebo prenikaním. Napríklad hádanka „V LODKE DEVA sedí“ sa rieši ako „Bárka, ide — barikáda“.

Príklady rébusového podania:

VSUVKA (réb.)

DYJE stúpe, je sa smeje.
NEDOSTATOK VLAHY NIE JE.

Riešenie: Vtavo Dyje — veľa vody je.

Ruší včely dcéra malá,
jedna už ju poštípala.

(Riešenie: Naď kaďou ľastúra — Naďka do úľa štúra.)

V prípade nutnosti spätného čítania N (kombinácia ráčika s iným hádankárskym druhom) to treba okrem záhadného nápisu označiť v texte. Takáto hádanka však potom patrí medzi neštandardné, vtipné hádanky. Iné vzájomné kombinácie hádaniek v podstate nie sú pripustné. Nevylučujeme však možnosť výskytu hádaniek nejakým iným spôsobom nepravidelných či atypických, ale z ich označenia z celého textu musí byť jasné, o čo v takejto hádanke ide. Napríklad v Čechách sa už vyskytl kvadratické hádanky.

Na rozdiel od zvyklosti v českej hádanku, **zásadne označujeme hádanky postupné, skupinové, pílené, viacvýsledkové alebo inak atypické, slabikové a slovné odrody jednotlivých hádaniek**, iba rébusové hádanky na niektorých vrcholných súťažiach nebývajú vždy dôsledne označené. Skúsenejší riešiteľ aj tak podľa charakteru spracovania takejto hádanky na to zväčša sám čoskoro príde.

ROZDELENIE HÁDANIEK PODĽA JEDNOTLIVÝCH SKUPÍN

I. Obrázkové hádanky s krížovou väzbou

- úplnou: roháčik, štvorcovka
- neúplnou: rámcovka, dopĺňovačka, hrebeňovka.

Ak sa takéto hádanky podávajú v spracovaní s obrázkom, platí na ne to, čo sa uvádza v publikácii *Obzor — krížovky* (Bratislava, Obzor 1984). Tu sa budeme zaoberať hádankami iba v textovom spracovaní, pokiaľ sa vôbec vyskytuje. Hádanky tohto typu nemajú ani N, ani V, len tzv. jadro, prípadne tajničku. Celé jadro môže tvoriť vetu, ba i viac viet. Pri presahu

niektorého slova z jedného riadka do druhého možno hovoriť o pílení.

II. Obrázkové skladacie hádanky: latovka, koniček, kráľovská prechádzka

Ani tieto hádanky nemajú N alebo V, len jadro (riešenie). Podávajú sa vo forme nápisu v určitom obrázku, z ktorého treba podľa daného systému zložiť jadro. Musia mať heslo, ktoré je v harmonickom vzťahu s vlastným riešením. Heslo býva výrazne označené. Slová v koničku sa musia deliť na slabiky striktné podľa Pravidiel slovenského pravopisu.

III. Permutačné hádanky (presunového typu): presunka, výmenka, obrátka, prešmyčka, číslovka, hláskovka, vsuvka slovná, polovsuvka, prenikáčka, réčik, zvrátka, zdvojenka, nefazovka, delanka, výpusťka slovná, zámenka slovná.

IV. Mutačné hádanky (s hláskovými zmenami): zhodovka („nulla mutacia“), súzvučka, záhadný nápis, dĺžňovka, makčeňovka, znamienkovka, ypsilonovka, zámenka, darvinovka, odsuvka, prísunka, vložkovka, sriedačka, vylučovačka, pridávačka, obložka, obnažka, skrývačka, posunka, vsuvka, výpusťka.

V slabikových variantoch hádaniek III, a IV, typu by sa tiež mali slová deliť podľa pravopisných pravidiel. Ak to tak celkom nie je, takúto hádanku označujeme ako voľne delenú (vol.). Počet operácií v hádaniach III, a IV, typu možno riešiteľovi označiť, hlavne pri komplikovanejšom námete a možnosti neautorských riešení, napríklad VSUVKA (3x).

V. Kompozitné hádanky

- bez pomocných (pridávaných) slov — prsté: zlučovačka,
- s pomocnými (pridávanými) slovami:
  - bez gramatickej väzby: číslovka, venovanka, spojovka, časovka, súhlaska, záporovka, pochybovka, opätovačka, miestenka, časticovka;
  - s existujúcou gramatickou väzbou pridávaného výrazu: zámenovka, prívlastňovačka, farbienok, tvarovka, poradovka, opytovačka, rébus.

Tieto hádanky sa skladajú z N, z pomocných (pridávaných) výrazov a z V. Pritom k jednému N (čísťkovému) možno pridať na každej strane len jedno pomocné slovo (výraz). Je možné aj pridanie jedného spoločného pomocného výrazu pre dva či všetky častkové N. V prípade rozvitého N je možnosť pridať aj pomocný výraz do vnútra N na také miesto, kde nepôsobí násilne a rušivo a kam sa so svojím gramatickým tvarom hodí. Štruktúru týchto hádaniek možno označiť tzv. kľúčom, najmä pri komplikovanejších námetoch a tam, kde sa dá predpokladať možnosť neautorských riešení. Napríklad označenie a**Nb** napovedá, že k N sa z oboch strán pridáva po jednom výraze (a, b), pričom každý z nich je iný. Označenie a**AaBb** napovedá, že N je dvojdielny (A, B) a pridávajú sa spolu 3 pomocné výrazy (a, a, b),

z ktorých prvý a druhý sú totožné (a, a). Prídavné slová sa označujú malými písmenami, časti N veľkými.

Hádkany, v ktorých nastáva kumulácia a zhlukovanie pomocných výrazov, sú nepodarky.

VI. Tvaroslovné hádkany

— chyby: pádovka, časovačka, rozkazka, ohýbačka;

— derivácie: rodovka, zdobenka, prídavnka, pravekovka, nepravka.

Pri pádovkách, časovačkách a rozkazkách platí výnimka z nutnej ucelenosti N vzhľadom na samostatnú podstatu týchto hádaniek (skloňovanie, časovanie). Pri pilených tvaroslovných hádkanách platí zásada, že ohýbané slovo musí byť celé (nemôže byť pilené), keďže skloňovať a časovať sa dá len celé slovo. Takisto od necelého slova nemožno tvoriť zdobeniny, prídavné meno ani robiť zmenu rodu! Deriváciu (zdobeninu, prídavné meno a pod.) treba pritom tvoriť v tom páde, v ktorom je príslušný N.

VII. Kombinované a ostatné hádkany

Takými hádkanami sú: lavínovka a pyramidovka (kombinácia mutácie a permutácie), mrozenka a menienka (kombinácia kompozičného a tvaroslovného princípu). Medzi tieto hádkany možno zaradiť aj protivku.

Záverom tejto časti treba poznamenať, že tento prehľad hádaniek nie je nemenný. Viaceré z uvedených druhov sú už neproduktívne a postupne sa vytracajú, zanikajú. Nemožno však namiesto nich mechanicky dosadzovať hádkany jestvujúce v iných, čo ako blízkych jazykoch (čeština a pod.). V priebehu posledných 20 rokov u nás zanikli niektoré hádkany, ako napríklad chybovka, rovnica, rébus opísaný, dvojzamenka, skladačka. Ďalšie hádkany splynuli s inými a rozšírili tak možnosti tvorby týchto hádaniek (smerovka s miestenkou, akrostichon). Naproti tomu v tom čase vznikli a ujeli sa viac-menej produktívne nové druhy, a to vylučovačka, prídávka, posunka, striedačka, vložková, pyramidovka, znamienkovka a podobne i viaceré slovné a skupinové odrody niektorých hádaniek. Prestala existovať rozširovačka, pretože v nej ide o postupnú prisúňku, podobne zužovačka, lebo prakticky je to postupná odsúvka. Námety nepravky sa v podstate zhodujú s námetmi citoslovy a tam ich aj uvádzame. Hádkany druhu prapdonovka a príponovka nevystihovali podstatu týchto hádaniek, preto ich už osobitne neuvádzame, ale začleňujeme medzi prisúňky.

Ned niektorými hádkanami, hoci spred 40 rokov, sa môžeme len pousmiať („slepačovka“ — prídavné „slepačej“ slabiky „ko“, podobne „pikovka“ — prídavné slabiky „pi“).

Pre zaujímavosť uvádzame názvy hádaniek, ktoré sa niektorí autori pokúsili vymyslieť a zaviesť v posledných dvoch desaťročiach: solmizačka, skrat-

kovka, značkovka, titulovka, sialomovka, koktavka, ozvenovka. Z väčšiny uvedených názvov je zrejmé, o čo ide. Všetky sa však stratili s neúspechom. Podobne ako obracačka (obracanie každej slabiky, akýsi „slabikový ráčik“). Taktiež sa domnievame, že nie je opodstatnené zavedenie tónovky, hoci je už bežná v Čechách.

To isté sa týka aj vlnovky a striedavej zlučenky — polorážka a polozlučenky (českej striedavky). Z háčkovky, ktorú zaviedli Dunajci a z pokusov o reprodukčnú prehláskovku sa napokon vyvinula znamienkovka. Pokusy o stupňovačku vzhľadom na jej minimálnu produktivitu splynuli s prídavnkou. So zreteľom na minimálnu produktivitu a koincenciu s inými námetmi nemá zmysel zavádzať ani slovesovku, príslovku a zhlukovku ako analógiu českých hádaniek.

Niektoré jednoduchšie námety však môžu vyhovovať poňatú viacerých hádaniek. Preto by autor mal využiť túto možnosť a posilniť novým námetom zriedkavejší alebo cennejší druh hádaniek (napríklad spojovka by mala mať prednosť pred citoslovkou, ale aj vyhnúť sa zbytočnému pileniu). Napríklad námet „hlas Halasa“ by mohol byť pilenou vylučovačkou s vylúčením „h“, no správnejšie je nazvať ju prídávka — s prídávaním „a“. Autor by sa mal zamyslieť i nad tým, či napríklad zmenou slovosledu nemôže získať kvalitnejší námet. (V poslednom prípade by sa otočením slovosledu hádanka len zhodnotila; získala by sa totiž pilená obrátka „Halasa hlas“ so slovosledom prinajmenšom nevhodným, ak nie nesprávnym. Správne by tu malo byť „Halasov hlas“, čo však už poňatú žiadnej hádanky nevychováje.)

Medzi najproduktívnejšie druhy hádaniek patria predovšetkým hádkany permutačného typu (výmenka, prešmyčka, číslovka, presunka), mutačného (zámenka, vsúvka, vypustka, prisúňka, odsúvka), niektoré tvaroslovné hádkany (pádovka, časovačka) a citoslovka, kde sa netreba obávať skorého vyčerpania vhodných námetov. Totiž pri súčasnom napredovaní vedy, techniky a kultúry sa stále objavujú nové látky, zlučiny, liečivá, ba i choroby a javy, zavádza sa výroba nových produktov, vznikajú nové podniky, organizácie i štáty, názvy ktorých sa postupne dostávajú nielen do vedomia širokej verejnosti, ale i do vedomia autorov krížoviek a hádaniek, a tým aj do ich tvorby. Takto i hádanka nenásilnou, hravou formou pomáha rozširovať slovnú zásobu a celkový rozhľad riešiteľov. Ako istý druh dôležitého športu (riešiteľské turnaje) má svoje miesto v kultúre národa.

POETIKA V HÁDKANÁCH

Naše slovné hádkany nadviažu na ľudové hádkany, ktoré sa často podávali vo veršovanej forme, a tak sa ani moderné umelé hádkany zväčša bez viazanej reči

nezaobídu. A je to dobre! Takto sa v nich môžu skôr prepačiť alebo stratiť určité chybičky krásy, ktoré by inak veľmi boli do očí, keby sa hádanky podávali v próze. Ide najmä o určité inverzie slovosledu, prenesené významy, metaforické prirovnania a obrazy — tak v samotnom námete, ako aj v spracovaní hádanky, najmä však pri opisoch náznamu a výsledku. Tieto vyjadrovacie prostriedky sú totiž typické práve pre viazanú reč. V próze by väčšinou pôsobili neprirodzene, násilne, ba až absurdne a u čitateľov by sa určite stretli s nepochopením.

Kým naši básnici to majú pomerne jednoduché a neobmedzuje ich priestor ani výber vhodných slov (napríklad myšlienku „ľubím Ťa“ rozvedú aj do niekoľkostranovej lyricko-básne), hádankári sú, naopak, nútani spracovať daný námet čo najúspornejšie. Tento námet neraz tvoria slová, medzi ktorými sa musí súvislosť a nadväznosť vykonštruovať, a to vo forme krátkej básničky, aby text hádanky nebol len bezdúchou a násilnou veršovanou zlepeninou. Prítom väčšinou treba použiť mnohé podstatné mená len v 1. páde (pozri ucelenosť).

Čo odlišuje poéziu od prózy, to je predovšetkým rým, rytmus, usporiadanie textu do veršov a slóh, použitie ďalších básnických ozdôb, obrazov, trópoj...

Básnická reč sa od hovorovej líši predovšetkým tým, že je to rytmická reč. Veršovaná reč vzniká z piesne. Ríladok básne, verš, tvorí rytmický, a často aj vetný celok, v ktorom sa podľa určitého systému striedajú prízvučné a neprívučné slabiky. To je typické aj pre súčasny sylabotónický (slabično-prívučný) verš. Verš, najmä dlhší, sa často rozdeľuje na polverše, alebo i na štvrtverše. Polverše sú od seba oddelené intonačnou prestávkou — dierézou (rozlukou). V prípade, že veta prešahuje z jedného verša do druhého, ide o veršový presah.

VERŠ STOPY

Verš sa delí na ďalšie, menšie rytmické jednotky — stopy. V súčasnej poézii ich predstavuje trochej, daktyl a jamb. Trochej a jamb sú dvojslabičné, daktyl je trojslabičný. Pre slovenčinu je typické, že hlavný slovný prízvuk býva len na prvej slabike slova, teda pre náš jazyk je typický zostupný rytmus. Práve tento fakt je základom zostupnej stopy — trocheja —, v ktorej prvá slabika je prízvučná (ťažká časť stopy), druhá neprívučná (ľahká časť stopy). Ak označíme znakom — slabiku prízvučnú a znakom u slabiku neprívučnú, schéma trocheja bude potom takáto: —u. Čistý trochejský verš sa použil napríklad vo štvorverši, do ktorého je spracovaná prešmyčka s riešením „Január — Ružana“:

MESIAC vládne.

Mrzne riadne,
OSTROV žiak
stále láka.

Tu v 3.—4. riadku ide o spomínaný veršový presah. Inak práve trochejský rytmus je typický pre spracovanie väčšiny hádaniek.

Ale nie všetky slová sú prízvučné. Jednoslabičné príponky (mi, ti, ma, ťa), zvrätané zámené, spojky a citoslovci prízvuk nemávajú. Naproti tomu jednoslabičné predložky často strhávajú prízvuk na seba, takže potom slova, na ktoré sa viažu, sa začínajú neprívučnou slabikou. Ak tvoria slovný celok dve jednoslabičné slová, prízvuk je obvykle na prvom z nich.

Viacslabičné slová majú i vedľajší slovný prízvuk, ktorý je však slabší než hlavný prízvuk. Štvorslabičné slová majú prízvuk na 1. a 3. slabike, päťslabičné na 1. a 4. slabike. Trojslabičné slová majú prízvuk na prvej slabike.

Daktyl je trojslabičná zostupná stopa s prízvukom na 1. slabike. Vzorec preň je —uu. Spracovanie uvedenej prešmyčky v daktylskom dvojverší (v tomto prípade hádankársky chybné) demonštruje nasledujúca ukážka:

MESIAC sa kráti už,
na OSTROV hľadí muž.

Oveľa častejšie ako čistý daktyl sa i v hádankách vyskytujú zmiešané daktylotrochejské verše. Taký je napríklad v ďalšom spracovaní prešmyčky:

MESIAC ma draždí,
OSTROV je v daždí.

Akými opakom trocheja je dvojslabičný vzostupný jamb, ktorý má prvú slabiku neprívučnú (ľahkú), druhú prízvučnú (ťažkú). Jeho vzorec je u—. V slovenčine nie je celkom prirodzený, pretože je prirodzenému klesavému rytmu. Navyše počet vhodných jednoslabičných slov, ktoré môžu slúžiť ako tzv. predložka, je obmedzený. Preto básnici obvykle na začiatku takýchto veršov používajú trojslabičné slová. Tým sa zostupné metrum na začiatku verša mení síce na zostupné, ale v básni ako celku sa vzostupný charakter zachováva (najmä keď na konci verša zostáva prízvučná slabika). Jamb bol častý v dielach P. O. Hviezdoslava a jeho nasledovníkov. V hádankách sa vyskytuje zriedkavo.

O jameb pekné harmonizujúcom s námetom hádanky možno hovoriť v nasledujúcej ukážke (autorom tejto zámenky je I. Noskaj):

Mne DOMOV skryl sa za horami,
už nie je pre mňa miestom krás.
Tak dobre mi je medzi vám,
Z TEJ DUŠE POZDRAVUJEM VÁS.

(Riešenie: Hniezdo — slová Hviezdoslava.)

Jednotlivé druhy veršov možno navzájom striedať, no vždy len podľa určitého systému. Robíme to najmä vtedy, keď potrebujeme odlišiť výraznejšie ich obsah a tematiku.

RÝM A ASONANCIA

Ďalšou charakteristickou vlastnosťou veršov, ak nejde o voľné verše, je rým. Je to zvuková zhoda slabík na konci veršov. Pritom nemusí ísť aj o grafickú zhodu, pretože sa zakladá na fonetike, napríklad „vylov — milou, team — kým).

Namiesto rýmu sa môže vyskytnúť asonancia, pri ktorej ide len o zvukovú podobnosť, spôsobenú zhodou samohlások, napríklad „lena — celá“. Ak sa rýmujú len gramatické prípony a koncovky slov, je to gramatický rým (pracovať — bojovať, celý — snehový). Niektorí autori považujú takúto rýmu za menejcennú. Takisto asonancia sa považuje za podradnú. Dosť často sa vyskytuje neúplný rým, keď sa ráta so zoslabením niektorej hlásky v rýmovanom slove, napríklad „prístroj — tristo“. O vnútorný rým ide, ak sa navzájom rýmujú polveršia. Môže sa vyskytnúť i lámaný rým. Vtedy je to rýmovanie vo vnútri slova (rýmované slovo presahuje z jedného verša do druhého). Zvyčajne má komický nádych, ide tu o akúsi analógiu pilenia v hádankách. Lámaný rým je použitý napríklad pri spracovaní nasledujúcej zámenky:

FRÁZY Z MESTA
nám už nesta-
čia viac. Esta!

(Riešenie: Známe slová z Námestova.)

Rýmy podľa rozsahu môžu byť jedno-, dvoji- a trojslabičné, výnimočne i dlhšie. Možno povedať, že čím je rým bohatší, tým je fubozvučnejší a cennejší. Rým môže byť navyše obohatený o asonanciu predchádzajúcej slabiky alebo slabík.

Podľa usporiadania rýmy sú:

- e) združené, keď sa rýmujú vždy dva susediace verše (typ AABB);
- b) striedavé, keď sa navzájom rýmujú páme a nepárne verše (typ ABAB);
- c) obkročné, ak sa rýmuje prvý verš so štvrtým a druhý verš s tretím (typ ABBA);
- d) prerývané, ak sa rýmujú len páme, prípadne len nepárne verše (typ ABCB).

Zo zložitejších rýmov spomenieme:

- e) postupné rýmy, ak sa navzájom rýmujú verša, idúce postupne za sebou, napríklad v trojiciach (typ ABC ABC);
- f) tirádové rýmy, keď sa viaceré, či dokonca všetky za sebou idúce verše rýmujú rovnako (typ AAAAAA).

SLOHA A VYŠŠIE FORMY ROZSAH SPRACOVANIA HÁDANIEK

Verše sa obvyčajne spájajú do slôh (štrof): dvojverší, štvorverší, osemverší, šesťverší a podobne, pričom sloha tvorí zvyčajne aj významový alebo tematický celok. V prípade významovej neuzavretosti slohy vzniká tzv. strofický presah. Strofy sa zase môžu zoskupovať do vyšších strofických útvarov, napríklad sonetov, čo však v súčasnosti pri hádankách už prakticky neprichádza do úvahy.

Rýmujúce sa verše bývajú spravidla rovnako dlhé a majú i rovnaké metrum.

O hádankárskych miniatúrach (z hľadiska spracovania) hovoríme, ak spracovanie hádanky nepresiahne 32 slabík. A práve takýchto je väčšina, ide najčastejšie o štvorveršie či dvojveršia. Často sa však vyskytujú hádanky spracované do 8, 6 alebo 3 veršov. V hádankách sa najviac oceňuje „hutnosť podania“, čiže keď je textu, ktorý sa rieši, čo najmenej. Ide teda aj o kúň umenia — na malej ploche toho predložiť riešiteľovi čo najviac, pochopiteľne bez ujmy na zrozumiteľnosti a prirodzenosti podania. V extrémnych prípadoch sa rieši celý text hádanky, a nebýva to príliš zriedka. Ba vyskytli sa už aj prípady, že sa ten istý text, alebo aspoň jeho časť, rieši hneď dvakrát: raz bol súčasťou náznaku, raz výsledku. To však bolo treba náležite vyznačiť. Ukážka bude medzi vtipnými hádankami.

POUŽITIE OSTATNÝCH BÁSNICKÝCH PROSTRIEDKOV

V texte hádanky, najmä pri opisovaní N alebo V, sa používajú rôzne synonymá. Možno však použiť aj opisy a opisné pomenovania, tzv. perifrázy. Závše sa môžeme stretnúť s metaforickým pranesením významu, matonymiou a synekdochou (nahradenie časti celkom a naopak). Okrem toho sa dajú použiť rôzne postizmy (básnické slová) bez toho, aby v texte pôsobili neprirodzene a násilne.

V texte hádanky sa možno nezriedka stretnúť aj s určitou inverziou slovosledu, s epitetami a prívčomeniami. Skúsený, poeticky nadanejší autor sa môže pohrať s onomatopojou (zvukomalebnosťou), paronomaziou (hromadením slov so spoločným základom) i s kalambúrom. Môže použiť aj rozmanité opakovania (anafors, epizeuxa) a iné básnické ozdoby.

Použitie onomatopoeje demonštrujeme na ukážke spracovania pilenej obložky alebo zámenky, ktoré

vhodne harmonizuje s jej riešením. Autorom hádanky je S. Strmeň.

**MLČKY SI ZABRATY
V ČISTENIE KOČKA,
zatiaľ čo chlapča ti
v náručí diečkam.**

(Riešenie: Tíško či/steš kočik.)

Všetky básnické prostriedky však možno v hádankách použiť iba s mierou. Pri prílišnom „prekorení“ hádanky básnickými obrazmi, vzdialenými metaforami, eľpsami, príliš nezvyklým slovosledom, vybočením zo syntaktickej či gramatickej väzby (anakolútom) a podobne: sa môže príhodiť, že celá hádanka sa stane nezrozumiteľnou, a tým neriešiteľnou. Tak prípadne vyjde navivoc aj inak slušný námet, autorova námaha je zbytočná a môže sa cítiť nepochopený a ukřivdený. Aj pokusy o voľný verš alebo iné nezvyklé experimentovanie pri spracovaní hádanky sa zvyčajne — a zväčša oprávnené — strtnú s nepochopením riešiteľov i porotcov v autorskej súťaži.

Tých hádankárov, ktorí by mali o problematiku poetiky hľadáť záujem, odkazujeme na Poetický slovník od T. Žilku (Bratislava, Tatran 1984), na Hrabákov Úvod do teórie verše (Praha, SPN 1978) a napokon aj na stredolškolské učebnice teórie literatúry, napríklad Pintovú—Gombala: Teória literatúry (Bratislava, SPN 1979) a ďalšie. Je samozrejmé, že dobrý autor hádaniek by mal byť aj dobrým čitateľom staršej i súčasnej slovenskej básnickej tvorby.

AKROSTICHON

Akrostichon je historický druh hádanky. Riešenie jeho klasickej formy (jadro—tajnička) sa získalo čítaním prvých písmen jednotlivých veršov. Táto forma splynula so skryvačkou ako jedna z jej variantov.

Druhá forma akrostichonu bola vlastne akýmsi súborom predponoviek s tajničkou. Prítom jednotlivé slová N boí rovnako dlhé a ku každému z nich sa predávalo 1 písmeno, čím vzniklo iné slovo. Prisúvané písmená, ktoré sa čítali za sebou, dávali tajničku. Z tejto formy sa vlastne vyvinula hádankárska dopĺňovačka.

CITOSLOVKA

Je to najproduktívnejšia kompozičná hádanka, kde nejastvuje gramatická väzba medzi náznakmi a pomocným prvkom (pridávaným slovom). Výsledok citoslovky dostaneme, ak k náznaku (pred náznak, za náznak, alebo na obe miesta) pridáme citoslovce. Pravda, nie hocijaké vymyslené, ale iba také, ktoré je doložené a uvedené ako spisovné v normatívnej jazykovej príručke — Slovníku slovenského jazyka

(SSJ), Slovníku cudzích slov (SCS) a podobne. (O čo lepšie sa majú textári našich štádrov!) Zoznam použitelných citosloviev v hádankách podľa SSJ (obot atené o citoslovci z Retrográdného slovníka jazyka slovenského (RSJS) uvádzame osobitne, vzhľadom na to, že SSJ je v súčasnosti najmä pre mladších riešiteľov a autorov prakticky nedostupný).

Priklady citosloviev: ráčik — bechráčik; anik — chasník; smeti — sme ticho; Tomáš — auto má šmyk; primár pri mórach; podvod pod vodou; iskrivý kris krivý; kazajka fáká zajka; lesklé sklá (pilená).

Ak je náznakom rozvitý výraz, citoslovce možno pridať i dovnútra, hoci aj ku každému vhodnému slovu. **Priklady:** pay tri — psychiatri; vyatři vačkyl — vystrihovačky; vemp hani vemp psa pri stihaní; samo je húsa moje; opačte, či kropáč tačie; dráma, Matka — múdra mama tkala; Mína tí varí — nominatív árie; Jana hučí — ja na muchu očiham; Nóra mámila panoráma Mišana.

Priklady zšrušovacej tvorby: líkvor, čin — králik v oráčine; top, dym — Topľa fady má; šable, Dáni — naša bleďá Niha; osa, vička — osamelá lavička; žnec, tis, delá — má už neci si Adela; tur, komár — Turek Omar; Lenko, sála — len kotuha jasala; tvár veľko, čiky — tvarohové koláčiky; val — sám v Alpách jakám; bes, mína — pri sambe som iná.

1. CITOSLOVKA

F. Bystrík, KaH 1963

SUMRAK mesto navštívil,
hľadám KOTÚČ Mesiaca,
OBEC MOJICH KRAJANOV
z mysle sa mi neštráca.

(Riešenie: Šero, disk — naše rodisko.)

2. CITOSLOVKA

B. Gaža, KaH 1959

SYNČEK vtedy HÁDANKY mi
ľúštit dáva,
keď si GAJDOŠ NA HYDINE
POCHUTNÁVA.

(Riešenie: Decko, teje — hudec kohúta je.)

3. CITOSLOVKA (píseň)

M. Vyperina, KaH 1963

V SVQJOM BYTE LUDOVIT
ŠTETCOM OBRAZ HOTOVÍ,

(Riešenie: Doma Lu/do maľuje.)

4. CITOSLOVKA

V. Šimčísko

MLADÉ ŽITO, zdá sa, vzide,
VÁŠ SYN KONE KRMÍ IDE.

(Riešenie: Nové raš — Jano váš má furáž.)

5. CITOSLOVKA (AaB)

V. Šimčísko

V hájku je PORAST mäčky,
trblietu sa PENIAŽTEKY,
V teplom lone avieže trávy
S FURIKOM SA CHLAPČA. BAVÍ.

(Riešte sami!)

6. CITOSLOVKA

S. Strmeň

Uchvátila SKLADBA otca:
Voľný čas si hudbou kráti.
Zrazu našo zvolá MATI:
NIE SME DOMA BEZ OVOCIA?

(Riešte sami!)

ZOZNAM CITOSLOVIEC, KTORÉ MOŽNO POUŽÍŤ V HÁDANKÁCH

(podľa SSJ a retrográdneho slovníka)

Á, á, adie, adieu, adié, adio, adió, adíós, ah, áh, ááh,
aha, ahá, aháj, ahm, ahaj, ach, ách, áäch, achach,
achaj, aj, ajá, ajá, ajá, ajaj, ajajá, ajajá, ajhá, ajaj, ajvaj, ale,
áno, aport, arak, au, sve:

bás, báá, babí, babí-babí, babuf, bác, baf, bah, bach,
bam, basta, basta-fidli, bauch, bá, bim, bim-bim,
bim-bim-bim, bistu, bistuže, bistubohu, blink, blík,
blík, bó, bohuchvála, bohuchovaj, bohutocu, bohut-
cuprisám, bohuprisám, bouprisám, bohuziáf, bom,
bože, božedaj, božechráť, božechovaj, božičku,
bohuprisám, br, br, brrr, brí, brí, bríf, bravo, bravó,
brínk, brnk, brrrum, brí, bububu, buc, buch, bum,
burns, bumst, bumta, bú, bzík, bzz, bzzz:

cap, cáp, cap-cap-cap, ceng, c-c-c-oik, ci, ciciol, cic,
cín, cín-cín, cing, cink, cingl-lingl, cingl-ling, ciling,
cilliling, cing-cing, cip, cicip, cit, cmuk, cmuk-
cmuk, coký, crk, crk cukrú, cukrú-krú, cup, cup-cup,
cupí-lupí, cupy-lupy, cupí-ďupí, cupy-ďupy, cupí-
rupí, cupy-rupy, cupu-lupu, curk, cvak, cveng, cvrk,
cvrnk;

ča, čača, čale, čap, čap-čap-čap-čap, čiap, číó, čičí,
čihí, čihí, čimčarara, čimčarara, čim, čip, čip, čit, čiv,
čivi-čivi, čao, čau, čfap, čfapi, čfap-čfap, čfup, čfups,
čo, čt, čvach, čvrik, čvri-čvri, čvriik;

dajsamibože, dajsamievete, dí, dinom-dánom, díb,
doboň, dočerta, doparoma, draps, dro, drnk, druzg,
duduďu, dudúď, dup, dupsa, dupí, dúpy, durk;

dziny, dziny-dziny;

ďaf, ďób;

e, é, ecce, eh, éh, ehe, ehm, ech, éech, ej, ejha, ejch,
elitežeó;

f, ff, fff, fóc, fakt, fe, fú, fffú, fřik, fi, fi, fiú, fiha, fiha, fik,
řik, řidli-řidli, řidli, řřak, řřik, řřoch, řř, řř, řřik, řřik, řřnk,

fřng, fu, fú, fufu, fufufu, fúú, fúúú, fuč, fuj, fujha, fujes,
fujes-matias, fuk, fundř:

gá, gágá, glog;

ha, há, haha, hahaha, hah, hahí, háha, háhá, háháhá,
hahoj, hahó, hahou, hahaj, hach, hách, há-ach, haj,
háj, haja, hajaja, hejaj, hajajá, hajde, hajdy, hajda,
hajs, hajú, háó, hajučky, halali, ham, hanba, napóí,
hav, hav-hav, haf, haf-haf, haff, he, hé, hehe, hehehe,
hehej, hej, hejk, háj, hej, hejsa, hejže, he-aj, heš, hh,
hi, hií, hiú, hiha, hií, hihi, hihíhí, hihíhíhí, hijo, hijó, hio,
hió, hip, hja, huj, huj, hja, hm, ho, hoho, hihíhí, hoh,
hoha, hohó, hohóó, hohoho, hohohá, hohó, hoj, hoja,
hojaja, hojoj, hojoj, hojojó, hojže, hola, holá, holata,
hojáh, holús, holúš; hop, hop-hop, hopehop, hopy,
hopy, hopsa, hopsasa, hopihop, hopyhop, hosana,
hota, hot, hou, houže, hokus-pokus, hr, hr-hr, hřř, hr,
hrk, hrká, hu, hú, huň, huňu, huňú, huňuhu, huňuhu,
huj, hujaj, hujta, hujaj, huch, hup, hups, hupy-cupy,
hurá, hurá, huš, hujaj, hujbaj, hujbaj, hujbajte;

ch, cha, chach, checha, checheche, checha, chacha-
cha, chachachacha, chichi, chichichi, chichichichi,
chichu, chja, chjáj, chlop, chm, chmat, chfus, chfust,
chňap, choch, chocho, chochocho, chrap, chrup,
chráňboň, chráňbože, chrst, chuj, chuchuchu, chvat,
chrum, chrum-črum, chvataboňu;

i, í, íí, iá, ih, ih, iha, iha, iháj, ihaj, ihahe, ihahe, ihop,
ihívi, ihohó, ichú, ichuchú, ihú, ihuhú;

ja, já, jaj, jaj, jajaj, jajajá, jajže, já, jej, jej, joi, jój, jojó,
jojójó, jozukřite, ježišmaria, ježišmaria, juch, juj, júj,
jujaj, jujajuj, juujj;

kač, káč, kři, křk, klep, klep, klip-klip, klop, klopi-
klop, křk, křikřik, křikřik, koprc, koprc, kotkodák,
kotúř, kr, křr, krá, krá-krá, krach, krú-krú, křoch,
křoch-křoch, křiteježiš, křuci, křucinál, křucifix, křšo,
křú, křš, křku, křkú, křk, křukuk, křku-křku, křukuku,
křví, křš, křšte, kvá, kvá-kvá, kvaky-kvak, kváky-kvak,
kvák, kvák-kvák, kvap, kvap-kvap, kví, kvik, kvok,
kvok-kvok, kvo, kvo-kvo, kvachacha;

la, laia, lalela, laps, laps-draps, láry-fáry, Ez, lalela-lili,
lup, lusk, lupí, lupy;

fa, fafa;

maz, má, máéé, matias, mhm, miau, mihi, mihihi,
mm, mňau, mno, mňam, mňúú, mrau, mrk, mňau,
mú, muc, muk, myk, mřřak, mřřik, mřřik-mřřik;

na, nate, nna, ná, ne, né, namojveru, nazdar, namoj-
pravdu, namojdušu, nále, nevidali, no, nó, nno-
nono, nonó, nonono, nononono, nna, nože, ninini;
o, ó, oh, óh, óha, ohó, ohoho, ohó, ohohó, och, oj,
ojaj, ój, ojój, ojójó, ojójóó, očaj, očaj, ojéj, očajej, ojha,
ou, óvi, otcu-materi, otcuprisám;

pá, pápá, piác, pác-pác, pac, pac-pac, paci-pac, páf,

paň, panebože, pánbohchráň, pardon, pánebeka, páňajána, panejána, panečku, pľu, pľuť, ph, pha, phie, pch, phí, phi, pchi, pchú, pchií, pchiíi, pfi, pfi, pfíi, pf-pf, píť, pich, pik, pí, pipipi, pipipipi, pipipi, píha, pľúť, pľásť, pľask, pľesk, plav, pozor, počkaj, počkajte, počuj, počujťe: počuješ, prask, prásk, pť, pťť, prebe-da, preboha, prepána, prepánajána, prepánakrafa, prekrístopána, prosť, psť, psst, puf, puk, prisámvač-ku, prisám, prisámboh, prisámbohu, poď, poďho, páňafers;

raf, raff, raps, rata, roch, ratata, rup, rups, ryp;

s, ss, ssa, sapriest, sapriot, stop, srk, súu, servus, spánobohom;

š, šic, šiky-míky, šibi-ryby, škrk, šmafú, šmyk, šmyka, šmik, šmika, šnip, šnips, šnaps, ššš, štrng, štrnk, šťuk, šuch, šuk, šup, šopa: šušušu, šu, švéc, švíh, švíst, šťuk, šťydír;

tak, ták, táák, tááák, tik-zak, tti, tti, tťuj, thí, tí, tíha, tik, tiki-tak, tiky-taky, tiny, tiny-tiny, tídi-tídi, tatata, tfošk, tť, trala, tralala, tralalom, trála, tralalá, trara, trará, trarara, tram, tramtarataram, tľap, tľep, tresk, trus, trínk, trci-frci, tratata, tú, tútú, tufafa, tufafafa, túfafa, tui, tuíti, tuliby, tuľi;

ťap, ťap-ťap-ťap, ťapi-ťap, ťapuličky, ťapuličky, ťaj, ťáj, ťajaj, ťuj, ťfi, ťfi, ťha, ťhi, ťaj, ťú, ťú, ťuh, ťuha, ťuhaj, ťuháj, ťuhaja, ťuj, ťuhuj, ťúúú, ťúúú, ťuk, ťuk-ťuk, ťuky-ťuk, ťuky-ťuky, ťuku;

ú, úú, úúú, uá-uá, uááá, uf, uff, uh, uhú, uhú-ú-ú, uhm, uchi, uj, új, uha, ujú, ujú, ujúú, ujúúú, uhm, urá, urá úúchch;

vaj, vale, varuj, varú, verabože, verabohu, verubože, vijo, vijo, vítaj, vítajte, vívat, vívant, vmi, vrr, vířř, vřžž, vuf, vhor;

zdar, zdarboh, zbohoh;

žbínk, žrgg, ži, živo, živila, živilí, žž, žži, žup, žups, žmurk.

ČASOVAČKA

Výsledok časovačky dostaneme, keď náznak (čiastkové N) dáme do iného slovesného tvaru, teda vyčasujeme ho. V prípade združovacej tvorby môžeme dať niektorý čiastkový N aj do imperatívu, inak môžeme použiť akýkoľvek slovesný tvar — vrátane prechodníka, príchastia (činného i trpného), neurčitku i podmienkovacieho spôsobu. Ak časujeme rozvíj výraz alebo vetu, treba dodržať príslušnú gramatickú väzbu (zhodu). Kľadom je, ak sa vety čiastkové N prevedú do rovnakého slovesného tvaru (čísia, času, osoby, rodu). Pri riešení treba uviesť N v takom tvare, v akom bol opísaný, ak nejde o voľný opis celého N či námetu vôbec. Pri časovačke platí

výnimka z ucelenosti N. Vzhľadom na charakter samotnej hádanky jednotlivé N nemusia byť ucelené. Dodržanie slovesného vidu je však podmienkou. K slovnému tvaru sa môže pridať i náležité osobné zámeno (časovačka so zámenom). Aj časovačku možno plíť, ak časované sloveso zostane celé.

Príklady: žiť — žila; doručovať — Doru čujem; stráviť — bystrá vľa; mám mať; jedol to/ Eto (pléna); dávať — Ondava (so zámenom); zver žiaka z važiaka; vydražil som ľatu — vydra žila tu; (N rozvíj) hrýzť, stínať, dlabaf — hry z Ústi nad Labem; byť, byť, sadíť, som — smeje sa diabol; mámiť molestovať — máme na móle sto vaní; skočiť, šomraf, čistif — s kočíšom reči stíš; jesť, najesť, sa, čkať — je stesaná jedlička; napnem — budem žiť na pláži; mámi Edo, mámiť, mám — máme doma mámaš (druž. tvorba).

1. ČASOVAČKA

J. Beľička, KaH 1963

Vždy SOM CHCEL BYVAŤ TUNA,
kde brehy zmyva Dunaj.

(Riešenie: Túžil som tu žiť.)

2. ČASOVAČKA

J. Beľička, KaH 1960

UKONČÍM DUMANIE,
hoc LÚŠTIM TENTO TAJ.
Do poli vyročím,
KOŠÍŤ mám naozaj.
O maľu chvíľočku
v poli som celkom sám.
OD BUDŮV KÚPEĽŮV
SEVERNE ZAKÁSAM.

(Riešenie: Domyslím, časujem, žaf — domy Sliacha sú južna.)

3. ČASOVAČKA

S. Hubák

JÁČÍM, úpiem pod duchnami,
prítom TVRDÍM: — Já, bože,
NIETO SÚČICH MEDZI VAMI.
Kto mi teraz pomôže?

(Hádanku si vyriešate!)

4. ČASOVAČKA

Sestra

Hoci vetrik veje,
SUCHÁ ROĽA NIE JE.

(Hádanku si vyriešate!)

ČASOVKA

V časovka sa k jednotlivým náznakom pridávajú príslovky alebo príslovkové určenia času, časové

akratky a prirodzené spojenia slov, ktoré vyjadrujú určité časové stanovnie (večer, ráno, vlní, dávno, m. r., t. r., v apríli, na MDŽ, na Mikuláša a pod.).

Príklady časoviek: éra — užera; rimse — na bádu cerím sa; kuliay — kuli syna víta; rov — dav Nórov; jama — je mača som; mater, máte rúž? ste široký — Odra nás teší roky; lva ziska tri vúzská; siesta, rým — oja nesie starý muž; Čína, hody — Dora naklína doma jahody; dni, kov — na stá lodníkov; okolie — čím oko lieči muž?

1. ČASOVKA

S. Strmeň, KaH 1962

HEREČKA ROBI POHYBY
RUKAMI v pitvore,
ČERNAVÁ SLEPKA VIACROČNÁ
krákorí na dvore.

(Riešenie: Star máva — stará kura trnavá.)

2. ČASOVKA

R. Moško, KaH 1982

NEPRÍJEMNÁ VŔŇA
mizne cestou domov.
NÁM SA NÚKA LÚKA
NEĎALEKO STROMOV.

(Riešenie: Pach — nás víta niya pri lípách.)

3. ČASOVKA

I. Hornák, KaH 1957

LEN JA V NAŠEJ VILE
RADOSTNE NÁM CHVÍLE.

(Riešenie: Sám doma jašám.)

4. ČASOVKA

V. Šimčísko

Povedala istá ŽENA:
— Z ČAJU BUDEM ZAŠPINENÁ!

(Hádanku si vyriešiteľ!)

ČASTICOVKA

Oficiálne zavádzame tento druh hádanky, aj keď ide o zriedkavý a nie príliš perspektívny druh. V časticovke sa k jednotlivým N, respektíve k slovám N, pridávajú rozmanité častice (ba, nie, hej, hádam, veru, reku, varí, vraj, azda, jednako, či, nech, bodaj, vlastne, teda, možno, bár, bárs, kiež, aba, ale, snáď, nebodaj, nože atď.) spravidla vo vzájomnej kombinácii tak, aby námet nebol v plnom rozsahu súhláskou, pochybovkou, záporovkou, citoslovkou ani spojovkou. Touto hádankou kompletizujeme kompozičné hádanky, ktoré sú čoraz zriedkavejšie a ich námety zväčša ošúchané a vyčerpané.

Príklady časticoviek: stá, pöly — staré kupoly.

1. ČASTICOVKA

V. Šimčísko

NÁKLAD ŤAŽKY

ZVER k nám nlesol —

OHMATKÁVA

STARKA MÁSO.

(Riešenie: Bremä, sob — babre mäso baba.)

2. ČASTICOVKA

S. Strmeň

MESTO vás nebavi dost.

Len vo vási NARASTIE ZLOST.

(Riešenie: Ptsa — jed nakopí sa.)

ČISLOVKA

Je to klasický hádankársky druh, ktorý sa v ostatnom čase neprávom dostá zaznáva. V námete čísllovak očíslujeme jednotlivé hlásky (piameriá) arabskými číslami 0–9; pričom vyčíslenie môže byť pod opisom prislúchajúcich slov, alebo ich môže nahrádzať. Platí zásada, že každá hláska (písmeno) sa musí v námete čísllovak vyskytnúť najmenej dvakrát. V mnohých číslovkách ťažko hovoriť o nejakom náznaku alebo výsledku; za „náznak“ môže slúžiť totiž celý arzenál použitých hlások v určitom, napríklad abecednom usporiadaní. Niekedy sa číslovka blíž prešmyčka, nepravidelnej presunke, výmenke alebo lavínovke. Ako číslovku možno uverejniť prakticky každú hádanku presunového typu, ak to poslúži nejakému účelu (zlepšenie slovosťedu, riešiteľnosť a podobenie). Vzhľadom na uvedené zásady je plenie čísloviek nevhodné. Hlások ch, dž, dž možno vyčísliť buď dvoma, alebo jednou číslavicou.

Príklady: Komámo — komorán; detai lietadla; tatkovä aktovka; vyhoreli v hore vily; kam zmlol kamizol?; Oviedo vedie vo vede; varovanie — korenie vonia — vranie oko; kraby, ryby, raky — Krasko, flak, Tatarica a Kostra; apríl — Kama priláka ma; túrs — štruktúra štrku; mam, Omaha, jadrá — mama moja drahá.

1. ČISLOVKA

S. Strmeň, KaH 1968

V ČOM SA VYZNÁ SPANIEL ASI?

(75 890 803 134257)

Tvori SPRÁVY O POČASÍ.

(1234156343 1578908)

(Riešenie: Čo asi vie Pedro? — predpovede počasia.)

2. ČISLOVKA

R. Robota, KaH 1961

S ROVNAKOU CHUŤOU

OBIŤOVA DRAVCE

NÁ SLEPKY CHODIA

(123 234 1546 7 3892)

6202 5407 04 388782),
keď sa im zachce.

(Riešenie: Tak ako tchor i kuna ruda chodí do kuriny.)

3. ČÍSLOVKA V. K.

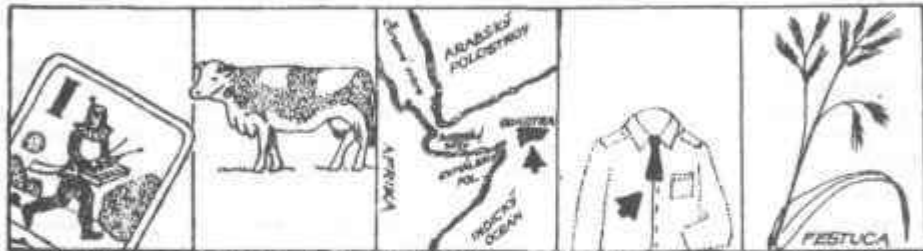
TROPICKÝ TVOR nezbadal,
(128345 4547)

že sa stratil DIELEC STANOVÝ.
(62897)

TEPLÉ ROČNÉ OBDOBIE
(123454547 8297)
prestalo sa páčiť Stanoví.

(Hádanku si vyriešite!)

4. ČÍSLOVKA L. Fekete

46521276
16546

34561646
15676

234527
3212456

156416
1567646

45676
12345676

(Riešenie: Taroková karta — strakatá krava — ostrov Sokotra — krátka kravata — tráva kostreva.)

5. ČÍSLOVKA V. Šimčísko

37580 87567 8437 2084,

516 56 367590 8736880.

1237 167587 516730 30849,

920587 34860 KVETINA.

(Hádanku si vyriešite!)

ČÍSLOVKA SLABIKOVÁ

Ide o analógiu normálnej hláskovej číalovky. Aj označovanie jednotlivých slabík námetu sa v posledných rokoch kvôli lepšej prehľadnosti robí už arabskými číslicami. Ako slabiková číalovka možno uverejniť námety, ktoré z akýchkoľvek dôvodov nevyhovujú celkom poňatiu delenky, slabikovej výmenky, respektíve slabikovej prasunky (čiastočné zdvojenie slabík N, násilný slovosled a pod.). Aj tu platí zásada, že každá slabika sa musí vyskytnúť v celom námete najmenej dvakrát. Pílenie sa nepoužíva.

Príklady: Jama, lesy, masy — majálesy; Mláďa mi predala rúcho pre choní; nepohli sa sarnie po hlíne;

biele topole, rovné tuje, bača — čarovné babie leto poietuje; lido, Sála — paša páli do salaša.

1. ČÍSLOVKA SLABIKOVÁ V. K., KaH 1957

31 21 123

je v jej pružnom tele,
preto toto zvieratko
pohyby má smeie.

(Riešenie: Čelá sira lasice.)

2. ČÍSLOVKA SLABIKOVÁ L. Kordisch, L 1983

POTUPA (143) nás väčšími mori
ako dáka VYBUŠNINY (325),
STRIPTÉRKA nič nehovori,
(1234 53)
nemá ani pocit viny.

(Riešenie: Pokvina, nálož —
pohrabit žena.)

DARVINOVKA

Je to prakticky akýsi „totálny“ variant postupnej zámienky. V náznaku tejto hádanky zameníme jednu hlásku (písmeno), čím vznikne čosi ako „medziprodukt“ a takto pokračujeme ďalej, až zameníme všetky hlásky pôvodného slova. Prítom každú hlásku možno zameniť len raz. Pri klasickej forme darvinovky používame výlučne podstatné mená v 1. páde, a to najmenej 4-hláskové.

Pri novšom spôsobe tvorby je možné spájanie náznaku, medziproduktu i konečného výsledku do uceleného výrazu či vety, dokonca aj za pomoci pílenia. V tomto prípade náznak (i všetky ostatné články námetu) musí byť aspoň 3-hláskový.

Náznak klasickej darvinovky sa vzhľadom na riešiteľnosť musí priamo vypísať (nakresliť), výsledok stačí opísať (nakresliť). Pri novšom spôsobe tvorby je, pochopiteľne, nutné opísať celý námet (riešenie). Môže sa vyskytnúť aj postupná darvinovka, keď výsledok jednej darvinovky je súčasne N ďalšej darvinovky. To však treba označiť v názve hádanky.

V texte treba vyznačiť aj všetky „medzináznyky“.

Príklady: konár — komár — somár — sumár — súmer — sumec; túha — túra — tara — Mara — Mars; Hada hada hala/bala beli (pilená).

1. DARVINOVKA

V. Kulčícký, KaH 1955

Koniček mój — bystrá hlava!
keď HRAD zbadá, v KLUS sa dáva.

(Riešenie: Hrad — hlad — hlas — klas — klus.)

2. DARVINOVKA

J. Sadloň, L 1979

SAMEC HUSI

zješť sa musí.

(Riešenie: Samec — sumec — súmer — sumár — gumár — gunár.)

3. DARVINOVKA (pilená)

I. Noskaj

Dáku GÁZU DRŽAL LOPTOŠ,
nuž si obväz radšej odlož!

(Riešenie: Muž mal gaňan.)

DARVINOVKA SLABIKOVÁ

Táto hádanka nebola nikdy vo zvláštnej obľube. Ide o analógiu bežnejšej hláskovej darvinovky. Náznač v nej musí byť aspoň trojzložičný. Pílenie je teoreticky možné, ale sa ešte nevyskytlo. Práve tak sa nevyskytlo ani kompletné spojenie náznaču, „medziproduktov“ a výsledku, tvoriace jednotlavy celok. Aj táto darvinovka sa môže vyskytnúť ako postupná.

Príklad slabikovej darvinovky: baraky — baliky — koliky — koliby.

DARVINOVKA SLABIKOVÁ

4ha-, KaH 1956

Dnes POVAŽIE naše šťastie
sfa ZÁHRADA kvitne krásne.

(Riešenie: Považie — závažie — závada — záhrada.)

DELENKA

Delenka je slabiková hádanka, v ktorej sa každá slabika výsledku musí v náznaču hádanky vyskytnúť aspoň jedenkrát, a to bezo zvyku. Prítom výsledok delenky musí mať každú slabiku inú. Tým sa líši od slabikovej prešmyčky, s ktorou je príbuzná. V delenke sa môže objaviť voľné delenie slabík, čo treba náležite označiť (voľ.). V bežnej hádankárskej praxi sa v prevažnej väčšine stretávame s námetmi, kde sa každá slabika výsledku vyskytne len raz, čím sa delenka ešte viac podobá slabikovej prešmyčke, najmä ak niektoré námety vyhovujú poňatiu obidvoch hádaniek. Pílenie sa v delenke nepoužíva.

Príklady deleníek: veta, léno — noveleta; Rimava, tráda — mati rada vari; čeravé mokasiny, našý — desivé rary mohykána; Kama, lano Déna — malá kancónada; my, príbytok strýka — bystrý prítok Kamy; diva zasa sa zadiva; zelenala sa na laze lesa (posledné dve ukážky môžu byť aj slabikovými prešmyčkami); krásna teľa, oliva — krava sa otelila.

1. DELENKA

Archivár, ZZ 1958

TRÁVOVEJ FARBY OBLÚKY

v pivniciach nášho mesta,
za MATNÉ GROŠE zlatý mok
pod vami predkov trestal.

(Riešenie: Zelené sklepenie — nelesklé peníze.)

2. DELENKA (voľná)

V. Kulčícký, KaH 1963

BRATISLAVA zobudza sa,
VOŽÍK hrká, až to hnevá.
Mne sa v hlave mieša SUCRE,
DONG, SOL, DOLÁR, DINÁR, LEVA.

(Riešenie: Naše mesto, kára — šestoraká mena.)

3. DELENKA

S. Strmeň, I, 1974

KRMIDLO má NÁZVY známe.
Pri čom DEVA DUBAŠÍ.
Dnes ČASŤ RIEKY pozrieť máme.
Vydáme sa — kam asi?

(Riešenie: Jasle, mená, Nora dupe — slepé rameno Dunaja.)

4. DELENKA

S. Strmeň

MASTNOTA a SKLADATEĽ
v hádanka sú, milé ŽENY!
Pri riešení zbadáte,
že sme TANGOM OČARENÍ.

(Hádanku si vyriešte!)

5. DELENKA

I. Noskaj

Začalo tu ZVIERA skákať,
zubný KAZ ho trápi asi.
NÁSTROJ, ten ma nevie zlákať,
iba PLUH MA VABI, hášim.

(Hádanku si vyriešte!)

DĹŽŇOVKA

Výsledok dĺžňovky dostaneme zmenou (pridaním, ubráním) dĺžňov v náznaču hádanky. Pri združovacej tvorbe tak treba urobiť v každom číastkovom N. Čím viac dĺžňov sa v náznaču mení, tým je takýto námet

hádenkársky cennejší. Mnohé námety rébusových dĺžňoviek sa v minulosti označovali a uverejňovali ako rébus slovný. Dĺžňovky bežne pílieme.

Priklady: látka — látka; piškóty — piš kóty; Hanka — hánka; netuše/né tuše; Katka ča/ká tkáča (pilené); Manuška má ruška; maznák má znak; záha Dánova — záhada nová; seno máme — sen o mame; nemáme laná — nemá Melana; steblá z nivy — ste blázňivý; matka Niny má tkaniny; tri body — tri bôdy!; revízia, panie! — rav i ziepanie; jantár, Atad — Ján tára rád; sto párov, naje — stopa rovná je; rub a lice — drevári rútaľi cédre vari.

1. DĹŽŇOVKA

J. Poláčok, KaH 1963

Zmysiel som si zrazu;
Samko nemotorný
do tajov sa tisne.

LEN ON ŽIADA FORMY.

(Riešenie: Sam kopytá Samko pyta).

2. DĹŽŇOVKA

KaH 1962

MOHAMEDÁN ZLOŠTOU SKUČÍ,
KRAJTA EŠTE HÝBE SA,
hoci ne naj zlámal drúčik.
Pomáhajte, nebesá!

(Riešenie: Hadži vyje — had živý je.)

3. DĹŽŇOVKA

G. Blásoviča

CUDZINEC nie je veselý.
TANEČ ho sotva zláka.
DIEVČATKO KAŠLE v posteli,
kvárň ho chrípka dáka.

(Riešte sami!)

4. DĹŽŇOVKA

I. Noskaj

Čo BALKÁNEC starý pytal,
to už nie je našou vecou.
OTCOVI SA VŠETKO ŤAŽÍ,
číta SPIS O KRÁĽOCH LESOV.

(Riešte sami!)

DOPLŇOVAČKA

Íde o hádanku obrazcovú s neúplnou väzbou. V textovom spracovaní sa nevyskytuje. Jej rôzne formy sa uvádzali v publikácii Obzor — križovky. Tvori vlastne akýsi prechod medzi križovkami a hádankami. Jej zvláštnou formou je Hádankárska doplnovačka. Legendu tejto formy tvoria výrazy, ktoré sú opisom N i V určitých druhov hádaniek (zámenky, presunky, prešmyčky, výpustky, odsunky,

vsuvky, prisunky, posunky a podobne), čo však treba náležite označiť.

FARBIEŇOK

Farbieňok dnes patrí medzi zriedkavejšie hádanky. K jednotlivým náznakom sa pridáva slovo (obyčajne prídavné meno), alebo prirodzené spojenie slov vyjadrujúce určité zafarbenie (modrý, belasý, do červená ako sneh a pod.). Pri pridávanom prídavnom mene sa musí dodržať gramatická zhoda s príslušným náznakom.

Priklady farbieňokov: Písa — pes trápi sa; linky — naše dolinky, ketóny — naše divoké tóny; tamarísky — zlá teta Marišky; rasa — nahne Dora sa; voľa náš Edo vola; raz si volíte výraz; obrázok lám — obra z okna si volám; Minak, vína — min skrýša vyše Devína; rámeno, žila — zlá Tera meno si vážila.

1. FARBIEŇOK

J. Šurina, KaH 1956

Múdra PANI, CTÍME SI ŤA
pre úspechy tvojho žitia.

(Riešenie: Žena, si väžená.)

2. FARBIEŇOK

S. Mašan, KaH 1965

ODEVU ČASŤ, RASTLINA
zrak náš ťažko unaví.
POPRI RIEKE KRAJINA
VAŠI KRÁĽA ŠUMAVY.

(Riešenie: Pola, liana — Polabie láka Kiliána.)

3. FARBIEŇOK

V. Šimčísko

PÁLENIE nás trápi zasa,
vichor fúka do tváre.
PAZÚR smrti vytiara sa,
VY STE ZMIZLI V OPARE.

(Hádanku si vyriešte!)

HÁDANKA — ZÁHADA

Ako hádanka sa zvyklí označovať určitým spôsobom nepravidelné, atypické taje, často len vo forme otázky, pri ktorých však z celého textu muselo byť jasné, o čo v hádanke šlo, respektíve čo bolo treba s náznakom robiť, aby sme dospeli k výsledku. Neraž to bola výpňá hádanka, v ktorej sa riešil napríklad i názov. V prípade ZÁHADY zvlášťá šlo o atypickú skrývačku alebo záhadný nápis.

HÁDANKY POSTUPNÉ

Ako vzor postupných hádaniek môžu slúžiť postupné zámenky, ktoré sa vyskytujú najčastejšie, alebo per-

mutovky (postupné prešmyčky). Okrem nich sa občas vyskytujú postupné obložky, obnažky, vsuvky, výpustky, odsuvky, prisuvky, záhadné nápisy, výmenky, presuvky, ba aj kompozičné hádanky (citoslovky). Postupné sa obvykle označovali ako zužovačky, postupné prisuvky (predponovky, príponovky) ako rozširovačky. Darvinovke, čo je osobitný prípad „dokonalej“ postupnej zámenky, venujeme samostatný odsek. Pritom ešte aj samotné darvinovky môžu byť postupné (pozri darvinovku). Postupné hádanky záhadné treba náležite označiť. Často bývajú pílené.

Príklady postupnej tvorby

Zámenka postupná: Nesed/ne si d/nas ír (pílená).

Skrývačka postupná: Súverení nerivú ver.

Obnažka postupná: Romány Omán má.

Obložka postupná: Má Omán romány; kos akosi rákosiel; Búr zbúra izbu rád; ír — sira — psi raj.

Odsuvka postupná: Odevy devy Evy; chrab/rá b/ob/a (pílená).

Vsuvka postupná: Mia/mi má/mi trna (pílená).

Výpustka postupná: Koalin — Kolín — kún; krokva — Krová/kvva kva/ka (pílená).

Prisuvka postupná: Rus — brus — obrus; brať na/obratne bobra tne (pílená).

Posuvka postupná: Raz — lezy — azy!; je mi Emil milý; salam — slama — lamač a mača; dáma aman/ta má (pílená).

Presuvka slabiková postupná: Pre karate pretekára prekarate.

Citoslovka postupná: Mara Omara omáraia.

Výmenka postupná: Oknár — konár — korán.

Prešmyčka postupná: Oknár — konár — ránk — korán — nárok.

HÁDANKY RĚBUSOVÉ

Je to kombinácia základnej hádanky s princípom rēbusu, pričom rēbusovo sa spravidla podáva názrak hádanky. Berie sa tu do úvahy postavenie riešených slov jednak navzájom, jednak voči okoliu, ostatným slovám, písmenám a znakom, postavenie riešeného slova vo vete, vo verši, sied jeho hlások a podobne. Pri riešení týchto hádaniek postupujeme tak, že sa usilujeme nájsť súvislosť (rēbus) a až potom urobíme druhovú operáciu príslušnú pre danú hádanku. Rēbusovo možno podať takmer všetky textové i kreslené hádanky. Nie všetky rēbusové hádanky však bývajú dôsledne označené (rēb.). Predovšetkým na vrcholných esliteľských súťažiach môže riešať s takouto eventualitou ritať, najmä pri určitom spôsobe spracovania námetu (hromadenia jednotlivých čiastkových N, ich rýmovanie, nápadné — excentrické — umiestnenie atď.). Rēbusové hádanky však treba označiť, ak by vyriešený výraz po dosadení pôsobil neadekvátne. Navyše prechod medzi normálnymi a rēbusovými hádankami je plynulý.

1. MÁKČEŇOVKA

KATKA sa ti veľmi páči?
STRIEDAJ ŠATY, Mlško bačí!

(Riešenie: Meno devy — meň odevy!)

2. PRESUNKA

S. Stano

Lak je všetkým známy.

LAK nám láka dámy.

Čo však láka chlapcov?

Čoľeby ich? NÁPOJ.

(Riešenie: Slovo lak — slovoľak.)

V takýchto prípadoch nepovažujeme za nutné rēbusové podanie hádanky ani označiť, pretože by riešiteľov skôr zmätlo, než im pomohlo pri riešení, keď „rēbusovosť“ tak nebije do očí. V nasledujúcich námetoch je však už označenie, že ide o rēbusovú hádanku, namieste:

Obložka rēbusová: TATA (pár „ta“ — parták).

Presuvka rēbusová: TATA (dve „ta“ — Detva).

Ypsilonovka rēbusová: PORcia (slabika „por“ — slabý kapor).

Zámenka rēbusová: Leto, zima (po lete zima — pole teší ma).

Prešmyčka rēbusová: TRENČín (slabika „tren“ — baskiarinet).

3. VSUVKA (rēb.)

S. Strmeň, L 1986

Áký OSUD MESTO čeka?

Pohroma ho stihne dáka!

Takto vešti na svitaní

SLABOZRAKA V ČERNOM PANI.

(Riešenie: Po lóse Padova — poloslépa vdova.)

HÁDANKY SKUPINOVÉ

V ostatných rokoch sa takmer módnymi stali tzv. skupinové hádanky, najmä rôzne zámenkové kreácie, a to najprv v Čechách, teraz už aj na Slovensku. Len ráčik a zratka skupinová sú pritom známe a pomerne frekventované už niekoľko desaťročí. Ostatné druhy sa doteraz neuvádzali v štandardných smerniciach pre slovenskú hádanku. Na analógickom princípe, ako je ráčik skupinový alebo zratka skupinová, možno tvoriť väčšinu hádankárskych druhov.

Skupinová hádanka sa skladá z radu viacerých hádaniek rovnakého druhu idúcich za sebou, ktoré však dostávajú zmysel a ucelenosť zväčša až vzájomným spojením. Pritom toto spojenie medzi jednotlivými hádankami môže byť voľné, ale i tesné, za pomoci princípu pílenia. Práve tento typ možno pokladať za hodnotnejší. Ako najproduktívnejšie sa podľa očaká-

vania ukazujú zámenky, no vyskytli sa už aj ďalšie hádanky utvorené týmto spôsobom, predovšetkým hádanky mutačného typu (vsuvka, výpustka, odsuvka, súzvučka). Aj so zreteľom na ťažšiu riešiteľnosť treba takéto hádanky dôsledne označovať ako SKUPINOVÉ.

Príklady

Zámenka skupinová: Stála stará dáma sama; Potajme pýtajme starú stóru!; Rep/rez/ant/ant (dôsledne pílená!); Pi prá/ci Tíbor cíti pór (s pílením).

Výpustka skupinová: Dáni v Ko/dani ko/ntesu nesú (s pílením).

Súzvučka skupinová: Neus/ne u S/tana ľana.

ZÁMENKA SKUPINOVÁ (píl.)

I. Nostaj

SPEV PRŔCHKÉHO ČLOVEKA

VÝBORNÝ JE, Rebeká!

(Hádanku si vyriešte!)

HÁDANKY STRIEDAVÉ

Íde o analógiu českých „viacjadrových“ hádaniek. V týchto hádankách hneď z jedného ráznaku vytvoríme 2 i viac výsledkov, a to striedavou operáciou (vsunutím, zámenou, odsunutím, výmenou, prešmyknutím, skloňovaním a podobne) na inom mieste, respektíve s iným písmenom, slabikou, predložkou atď. Pritom permutovku možno chápať buď ako postupnú prešmyčku, alebo aj ako striedavú prešmyčku.

Príklady striedavej tvorby

Výpustka: Banda badá bána

Odsuvka: Obrat obra — brat.

Pádovka: Meno — menu — doména (skloňovanie v rôznych pádoch).

Zámenka: Milá malá Cíla.

Vsuvka: Kasa — kasta — Klasa, krása, kapsa; Spanie — spanilé sú panie.

Prisunka: Okolis — sokolis oko lieč!

Časovačka: Má Mali mať? (časovanie v rôznych tvaroch).

HÁDANKY VTIPNÉ

Hádanky môžu byť vtipné svojím námetom, alebo sa nimi môžu stať svojim spracovaním, prípadne je možná kombinácia oboch alternatív. Dost často ide o hádanky rébusového typu, v ktorých sa rieši aj to, čo nie je (pretože ani nemôže byť) výrazne označené: medzery, dlžne, apostrofy, pomlčky, body, názov hádanky, rámeček, zdánlivé prekľepy a podobne. Ďalej môže íť o hádanky, kde nastáva vtipná pramena N na V — vtipné skloňovanie, časovanie, množenie, farbenie, zarmieňanie, obnažovanie, vylučovanie, určenie poradia, prípadne iná operácia podľa druhu

hádanek, ktorá môže byť napovedaná v texte. Môže to byť aj vtipné prešmykovanie mákčeňov, dižňov, prehĺskov, dvojbodiek, použitie názvov písmen gréckej abecedy atď.

Náznak či výsledok, alebo dokonca obidva, sú v niektorých hádankách opísané tak, že sa dajú chápať prinajmenšom dvojako. Záleží len na riešiteľovi, ktorú možnosť si vyberie. Sú to hádanky všeobecne náročné na tvorbu, spracovanie i riešenie. Dost často sa stáva, že menej skúsení riešiteľ túto nástrahu ani nezbadá, hádanku nevyrieši a pochopí ju až po uverejnení riešenia, pričom ju často ani nedocení. Ako sme už spomínali, z hádanek, v ktorej pokus o vtip je nevydarený a hrubo naruša jej štruktúru, sa najskôr stane „podrazovka“. Riešiteľ sa tu cíti byť zaskočený akoby ranou pod pás. Napríklad keby sa našlo: „Celý MESIAC som bol chorý“, pričom by vysvitlo, že ten MESIAC by bol napríklad DEIMOS, alebo TELESO.

Občas sa vypisujú aj autorské súťažé na „vtipné hádanky“. Je to však pojem značne široký a nevymedzený, pričom samotná hranica vtipu a vtipnosti nie je ostrá. Záleží na odhade autora (a dalo by sa povedať i na „nose“ a „cite pre mieru“), čo ešte považuje za vtipné. No ešte viac záleží na jednotlivých členoch hodnotiacej komisie (porote). Navyše pri vtipných hádankách (najmä vtipných svojím námetom) ide zväčša o neštandardnú hádanku, niekedy s „progressívnou odchýlkou“, inokedy úplne atypickú či akýmkoľvek spôsobom nepravideľnú, takže tu vždy hrozí nebezpečenstvo, že tá-ktorá hádanka sa bude hodnotiť ako chybná — a neraz oprávnené. Autor sa preto nesmie cítiť ukrižovaný, ak jeho zámer nie je vždy korunovaný úspechom, musí s týmto rizikom rátať (be viac než pri bežnej autorskej súťaži), a nie sa hneď domnievať, že niekto z hodnotiacich je proti nemu zaujatý.

Príklady správnych vtipných hádaniek

1. ČASOVAČKA

J. Jaroš, KaH 1962

Malé mača istotu MÁ,
že MAČA VÝR NEŽERIE,
ale zato navrhuje
uzavrieť s ním príméria.

(Riešenie: Má — mača sova nejje — vtipné časovanie.)

2. OBLOŽKA

J. Belička, KaH 1960

Spiatočná ADRESA
pokoja nedá mi.
Lúšti ju MUŽ, ČO JE
V KUPELOCH PRE DÁMY.

(Riešenie: Adresa — masér dám — vtipné naznačenie správneho čítania.)

3. OBNAŽKA

J. Drdoš

HALÚŽKA je v ruke Nemca,
dráždí ON ňou soby, mačky.
Dole vřškom nazloštené
ZVIERA ŽENIE ESKIMÁČKY.

(Riešenie: Průtik, Sas — rúti sa sob na ženy — vtipné
obnaženie Sasa!)

4. MÁKČEŇOVKA

J. Sadloň

POZRI, OTEC, RYBA, RYBA
k nasýteniu déve chýba!

(Riešenie: Hľad, ňaňo, raje — hladná Nora je
— „ryba“ je raz súčasťou N — označenie verzálkami,
raz súčasťou V — polotučné písmo.)

5. POLOVSUVKA s pil. názvacom

R. Pravek

Och, ZVIERA nevinne,
NELUDEM DIEVČINE!

(Riešenie: Lama „pilená“ — ľapi ma Lena.)

6. PRÍSUNKA (pílená)

I. Kubran

UČENEC, SUCHÝ JE PENIAZ

Ó, čas i mravy sa menia!

(Riešenie: Scholas/ta, uschol as? — prisunutie gréckeho
písmena.)

7. MÁKČEŇOVKA

Sestra

ÚHOR, LASO — HORKÁ SOĽ,
LASO MÁ RIMAN — HLAS OMARÍ MA

(Riešenie: Posunky s lasom — po šinky šia som.)

8. PREŠMYČKA

M. Titurus

3 · 100 = 11

(Riešenie: Trikrát sto — traktoristi; 11 = vyčíslenie
výsledku; plus prešmyknutie dĺžňa na 1.)

9. RÁČIK STREDOVÝ

V. Šimčísko

Do dedín prišla z miest
OPTIMISTICKÁ ZVEST.

(Riešenie: Dobrý chýr — bod.)

10. SPOJKOVKA (aŇb)

S. Štrmeň

VYVĚN musí absolvovať
zlatý BAŽANT z Hurbanova.

(Riešenie: Vývoj — nový vojak — výsledok podaný
prinajmenšom dvojzmyselne.)

11. ODSUVKA

I. Kubran

VTÁK už zmĺkol. Naša HELE-
NA už ide do postele.

(Riešenie: Drczd — Helena rozdelená.)

12. MÁKČEŇOVKA

S. Štrmeň

97648

(Riešenie: Pošta Valaská — postáva Laška, alebo
láska.)

13. ZÁMENKA

I. Noskaj

ROBOTNÍK nevenil,
prešiel sa po práci.
LES má šat zelený,
DO TDHO, fešáci!

(Riešenie: Taj, tesár, obora — dajte sa do boja!
— rieši sa i názov hádanky.)

14. PREŠMYČKA

M. Titurus, I. 1986

TEST ma stále mori,
TEST ma stále páli.
Tma už kryje hory,
TATRAN zmizol v diali.

(Riešenie: Dva testy vľavo — vydavateľstvo — vtipné
spracovanie s ríbusovým N a aspoň dvojzmyselným
V.)

15. CITOSLOVKA

V. Šimčísko

Pre ligu DOSPIEVA FUTBALISTA,
S MIEŠANCOM MÁTE SPOR dozalista.

(Riešenie: Stichne Vava — miestec hnevá vás.
— dvojzmyselne podaný N.)

16. CITOSLOVKA

I. Noskaj

Vozovka BLATÓ je samé.
VOZIDLO zastalo cestou.
Úlohu nefahkú máme —
— VÁPENEC DOVÁŽA MESTO.

(Riešenie: Kal, ZIS — kalicit Oslo vozi si.)

Ako kurozitu ešte uvádzame hádanku so zamonto-
vaným vtipom, bez ktorého by bola pre neucelenosť
V chybná.

17. POSUNKA

V. Cukrová

Na DELFINY znakom lačným

MUŽ sa díva. Je to známy.

— Brat už nie je námesačný?

— pýtam sa ho, keď sme sami.

ODPOVEĎ si vyriešte,

na autora nehreštel!

(Riešenie: Inie, Adolf — Niel Spadol.)

HLÁSKOVKA

V hláskovke musí byť každá hláska (písmeno) výsledku obsiahnuté v názvu najmenej dvakrát. Prítom každá hláska sa môže vo výsledku vyskytnúť len raz. Ak sa táto podmienka neodržala, námet možno uverejniť ako číslu. Hláskovky sa tvoria pomerne zriedkavo a pre častý výskyt vedľajších, nesutorských či alternatívnych riešení sa u riešiteľov netešia zvláštnej obľuby. Tým však môže pozorný autor zväčša prediť vhodným textom, vyčistením alebo uvedením počtu písmen v názvu, no predovšetkým vo výsledku. Aj pri hláskovkách sa môžu vyskytnúť námety, keď je rázňak spojený s výsledkom — takého hláskovky bývajú na riešenie ešte náročnejšie.

Príklady hláskoviek: Malignet má grátic séra — MAGISTER; v revni zarve zvierá — VERZIA; LETISKO — tie listie liesok i osik; nové veci, noci — INOVEC; noci sa kráti, starci ocenia kone — STRAKONICE; PRSTOKLAD — kostra pesla spadla skoro do potoka. Pozor! V hláskovkách nie je dovolené splyvanie C + H na CH a naopak!

1. HLÁSKOVKA (8 + 32)

S. Strmeň

SKALICA sa roztrúsila,

je z nej iba prach.

BABA ZVIERA POSTRČILA.

DRUHÉ MALO STRACH.

(Riešenie: GOSLARIT — stariga sorila osla (čosa), gorila sa trúsila.)

2. HLÁSKOVKA (á ≠ a)

J. Droppa

Pri kontrole NEOBIDE

SIMULANTA DOKTORĀ.

Povia: IDA sa ti zida,

pošli po ňu pastorka!

(Riešenie: Neminie kľamána lekárka — MINERÁLKA.)

3. HLÁSKOVKA (5, 4, 3111)

S. Tesár

SYR už razí. PES naň brechá:

Mesto som už v dlani nachal.

BASEŇ O ŇOM blaží Čecha.

(Hádanku si vyriešte!)

4. HLÁSKOVKA (24526—8)

J. Droppa

OD JADRANU K VELHORÁM

VEDIE NAŠA CESTA.

Kde je OBEC, neviem sám

— my sme ľudia z mesta.

(Hádanku si vyriešte!)

HREBEŇOVKA

Hrebeňovka je obrazcová hádanka s neuplnou väzbou. V textovom podaní sa nevyskytuje. Opísaná je v publikácii Obzor — križovky. Je to vlastne určitá odroda doplnovačky.

KONIČEK

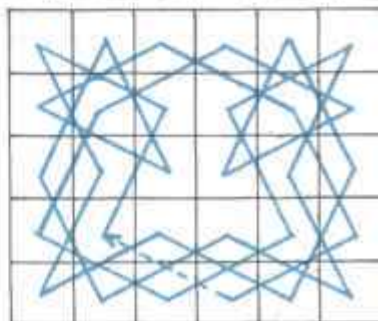
Slabiky v obrazci sa spájajú skokmi koňa v šachu tak, aby vznikla uzavretá súmerná sieťka. Súmernosť môže byť podľa zvislej či vodorovnej osi, alebo stredová. Poličko s poslednou slabikou textu musí nadväzovať jedným skokom na poličko s prvou slabikou textu. Zo slabik textu musí byť v obrazci vyznačené heslo, ktoré súvisí s textom. Delenie slov na slabiky musí byť v súlade s Pravidlami slovenského pravopisu. Neslabičné slabiky sa píšu spolu s prvou slabikou nasledujúceho slova do jedného polička. Textom konička býva najčastejšie básň alebo časť básne.

Príklady koničkov

1. KONIČEK

V. Šimčísko

ĎA	SPL	NÝ	SA	RA	TIE
DNEŠ	Z TA	SÚ	VÁM	TUR	VAŤ
VÁ	ŽR	NÍ	DO	TO	HO
JOV	DO	RU	NIA	NECH	HAJ
Z DA	SLO	KRÁS	NÁŠ!	MNO	PRIA

KRÍŽOVKA

V textovom spracovaní sa môže príležitostne vyskytnúť aj miniatúrna krížovka bez oddeľovacích znakov. Prípád súvislej vety (súvetia) ako riešenie sa ešte nevyskytol. Riadkový alebo stĺpcový presah slova (pílenie) nie je povolené. Aj v takej krížovke musí byť tajnička a dižne treba dodržať aspoň v tajničke. Ako kurióznosť uvádzame krížovku, ktorá sa riešila na schôdzke kružku Dunajci v apríli 1984.

MOZAIKOVÁ KRÍŽOVKA FIGURÁLNA

S. Stano

AKÁŽE to hučí rieka?

RIEKA ňurní doďaleka;

PORÁŽKA sa prichádza Dite.

PLOCHA ringu veľká nie je,
chodím po nej bez nádeje.

(Obrázok si vyriešte!)

(Riešenie: ká, Or, k, o, ár, tajnička: káro.)

LATOVKA

Princíp riešenia latovky spočíva v premiestnení a správnom zoradení rovnako dlhých zvislých stĺpcov (lát.) Text sa číta po riadkoch zľava doprava. Koniec riadka nemusí korešpondovať s koncom slova. V latovke treba v obrázku vyznačiť haslo, ktoré súvisí s textom (táto požiadavka samozrejme odpadá, ak sa jednotlivé „laty“ hádanky nachádzajú v krížovke). Latovka býva zväčša hlásková.

1. LATOVKA

V. Šimčísko, M 1962

Č	O	S	A	S	T	Á	V	A
M	O	E	A	D	P	Í	R	N
R	Í	Z	I	Š	L	O	Ť	O
D	U	A	D	O	H	L	B	V
Á	V	N	T	S	O	A	V	Z

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Č A S T O S A V Á

M N E P O D A R Í

R O Z L Í Š I Ť O

D V A H U O D B L

Á Z N O V S T V A

(Riešenie: Často sa vám nepodarí rozlíšiť odvalu od bláznovstva.)

2. LATOVKA

V. Šimčísko

N	Y	R	E	U	B	Á	P	CH	Í	H
-	U	D	O	A	V	Š	M	D	Á	S
R	E	A	E	I	T	I	Ť	P	S	Ž
Y	I	T	V	O	Ľ	B	A	V	E	S
I	A	K	A	M	E	!	E	M	I	S

(Túto latovku si vyriešte sami!)

LAVÍNOVKA

Lavinovka predstavuje postupnú kombináciu vsuvky alebo prísunky s prešmyčkou. K názňaku tejto hádanky pridáme hlásku a vzápätí poradie hlások spravidla ešte poprehádzajeme, čím dostaneme nové slovo alebo výraz. Tento postup opakujeme niekoľkokrát, najmenej dvakrát, pričom podmienkou je najmenej jedno prešmyknutie v celom námete. Lavinovku možno píliť. Môže sa vyskytovať, ale už zriedkavejšie, i v obrázkovej podobe. V takom prípade začíname „lavinu“ spravidla od jednohláskového NI. Pri spracovaní vo verli vychádzame od najmenej dvojhláskového slova, iba pri pílení možno vyjsť aj od jednopísmenného názňaku. Čím je námet dlhší, čím dlhšie sú jednotlivé „medziprodukty“ a čím ich je viac, tým je námet kvalitnejší, aspoň z hádankárskej stránky. Takzvané „minilavinovky“, keď sa „laviná“ zastavila na svojom prvom kroku, ktoré propagujú a používajú niektorí autori, považujeme za autsky pohodlné, zväčša fažko riešiteľné a medzi riešiteľmi nepopulárne hádankárske nedorobky (dnes Terka doneste ker a pod). Takmer vždy ich možno dotiahnuť na iný, hádankársky prijateľný druh, čo len na číslovku, ak sa z nich nedá urobiť normálna lavinovka.

Príklady lavinoviek: R — Ra — bar — orba — obrat — robota — dobrota; os — nos — seno; šport — portáš — oštepár; Amerikán — minerálka — karmelitán; šrot — šport, pštos; tras niel — trstenice — tri stanice; slabika — sila byka — slabý žiak; doboška — doba šoku — škoda bodu; vari ste vinní — in vino veritas — novinári v Svite; na kare narieta Marienka; iste stíle listie (spojenie N a V úplné); os — nos seno!; sen — seno doneš!; tajná viera — zvieratá, Ján, zrietaj na niveľ (spojenie čiastočné); A/ra/b a r/ybár; ľá/ka/a lúk/a klub; pi. Vilo) — v ľpil lo/vil pilot (pílenie).

1. LAVÍNOVKA (pílená)
KaH 1961

VOLALA NIVA SPOLOK,
že by mu dobre bolo.

(Riešenie: L,á/hal/a lúk/a klub.)

2. LAVÍNOVKA
J. Droppa

NIEKOLKÝCH PSOV ROZMARY
zarmútili Rosemarie.

(Riešenie: Troch chrtov vrtačky.)

3. LAVÍNOVKA
S. Strmeň

HLINENÉ NÁDOBY,
NÁDOBA DREVENÁ
sotva sa zameria.
Čo s nimi urobím?

(Riešenie: Pár krp a črpák.)

4. LAVÍNOVKA
S. Strmeň

SÚCA PANI
nevie ani,
čo je ČARA DOBRÁ;
POVIEDKA ma
zlosti sama.
Mať CHCEM KURA-obra.

(Hádanku si vyriešte!)

MÄKČEŇOVKA

Výsledok tejto hádanky dostaneme zmenou (pridaním, ubráním) mäčkových v názvu. Pri združovacej tvorbe to treba urobiť samozrejme v každom čiastkovom N. Čím viac mäčkových sa v názvu mení, tým je hodnotnejší. Kombinácia s inými hádankárskymi druhmi nie je prípustná, iba v záhadnom nápise a znamienkovke sa využíva princíp operácie s mäčkami. Mäčkových bežne pilime.

Príklady: mat — mať; sála — šafa; stena — šteňa; oriešok — orie sok; kázeň ča/ká žena; drozd obe/d rozdože; čaše strá/ca sestra (pílené); zlákaná zlá kaňa; siesta siesta; zmeň si — zmeníš; počestný pocestný; pánt a haluz pán tahal už; postava šije — pošta v Aši je; postava siláka — pošta v Aši láka; poľská lúka — pol skalicka; má lopu študent istu — Masopust u dentistu; Božka vaša bozkáva sa; sokova lata šokovala fa; do Mostu Ďuro bil — dom ostudu robil; ráňava si — rána v Aši (rozvítý N); Ceres, novicka — čerešňovička; palóce, šfuka, žila — páfa cestu kazila; šafa, seno, veža, šáš, fava, limuzina, diplom — sašaše nové zasa staveli muži nad ľpóm; slanina, ražne — šla Nina rázne; šupy,

snež, uši — sú pyňné husi; preč hľad, Oľga, fan — prechladol gaťón; náš tanec, ujec, mela — Nasfa nečuje čmeľa; smiešna mi je stará bajka, nadania — smie s nami jesť Arab aj Kanadania.

1. MÄKČEŇOVKA (pílená)
Ján Šabol, KaH 1961

KRÍKY ZOHLA ŽENA MALÁ,
aby všetky vyrúbala.

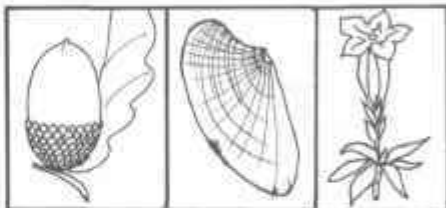
(Riešenie: Hložie nahlo žleňa.)

2. MÄKČEŇOVKA
V. Kúkol, KaH 1962

IČKO, ZBYTOČNE STE V MESTE,
kôd je na skúšobnej ceste!

(Riešenie: Števko, márne sta v Komárne!)

3. MÄKČEŇOVKA
P. Bohuľ

V prospech ľudstva slová
počujeme znova.

(Riešenie: Žalud, škebľa, horec
— za ľudské blaho reč.)

4. MÄKČEŇOVKA
S. Strmeň

Na ľ vypadlo Nelke
CHUTNÉ PEČIVO VELKÉ.

(Hádanku si vyriešte!)

MIESTENKA

V miestenke sa k jednotlivým názvami pridávajú príslovky, príslovkové určenia miesta, prirodzené spojenia slov označujúce miesto alebo smer (dole, tu, tam, nadol, zhora nadol, nikde, na zemi, ani tam ani tu, na juh a pod.). Je dôležité, aby spojenia slov označujúce miesto alebo smer boli naozaj prirodzené a nepôsobili násilne (napríklad: pri deloch, nad autom, za trávou, do metra atď.). Medzi miestenky sa zaraďuje aj bývalá smerovka. Vhodnejší názov miestenky by však bol miestovka.

Príklady miesteniek: ara — Tamara; ráno — rán osem; jasle — jas leta; štetka — Ind ešte tká;

Justína tuju stína; o rúchu orúč hútam; satira sa ti ráta; usí/najú husí (pliená); sílo kadeta desilo; Tur/ka desi tur (pliená); ja lasom jaka desila som; Danko ruší ma — Dán košík moruší má; jachta si — jachta lodníka desi; km — sivý kmín desivý; roj komárov, noša — rojka má rovnošatu; bas, Kuma — básnik eda ku má; pišem, šuta — tupí Šemša tata; Inari meter — seminarista Demeter.

1. MIESTENKA

V. Kulčícký, KaH 1957

Keď som niesol RYBY domov,
BOLI V OHNI ČASTI STROMOV.

(Riešenie: Lipne — horeli pre.)

2. MIESTENKA

S. Strmeň

HLUPÁCI
sú v práci?

(Riešenie: Páni tupáni.)

3. MIESTENKA

R. Moško, M 1959

POLOVAČKA skončila sa.
VELÁ bolo jeleňov.
V dedine však počas lovu
HUMNO BOLO V FLAMÉNDOCH.

(Riešenie: Lov, sto — horsko v stodole.)

MNOŽENKA

V tomto prípade ide o hádanku, kde sa využíva nielen kompozičný princíp, ale aj princíp tvaroslovného hádanky (časovanie, skloňovanie). Výsledok dostaneme, ak N množíme, samozrejme pri dodržaní gramatickej väzby medzi N a pridávaným výrazom. Zmnoženie sa môže vykonať viacerými spôsobmi: a) prostým utvorením množného čísla („plurálovka“); hosť — hostia; dnoďe dnoďám; k lese klesám; driem sám — drieme sa mi; planéta, činka — planétyčky;

b) s použitím vhodného „množiaceho“ výrazu, respektíve výrazov, ktoré často obsahujú základnú, násobnú, rozdeľovaciu alebo neurčitú číslovku, prípadne zlomok, všetko väčšie ako jedna: dva, tri, osem, sto, stá, na stá, tisíce, veľa, mnoho, dosť, dvoje, obe, tucet, meru, stokrát, sto ráz, hromada, kopa, kopy, more, rad, neúrekom, hrúza, zaplava a podobne. Prítom jedným vhodným výrazom, pri dodržaní gramatickej väzby, sa dá zmnožiť aj niekoľko čiastkových N: žila — tis i cer ožil; pádlo — pádi Elo sem; val — nastáva lov; znám vek — z Námestova kov; šiel Šiltr a ja; láva — stoná sob kylvý; dáma, ulica — stáda muľic; poráda, aféra — stopára dá Fero sem; k zas tupi rov;

c) s použitím rímskeho čísla gramaticky nadväzujúceho na N: delfín videl Finov (rímska časťka),

d) s použitím množovacej predpony (poly-, sú-): žena — súženie;

e) ich rôznou kombináciou.

Pri združovacom spôsobe tvorby je možné zmnoženie niektorého čiastkového N:

f) jeho zdvojením; kat, únik — Katka tká tuniky (princíp zdvojenky);

g) jeho umocnením na exponent väčší ako 1.

1. MNOŽENKA

S. Strmeň, KaH 1952

Porrite, tuťohľa
BYĽ PANI odtrhla
nešťalíko lomu.
TEŠITE SA TOMU?

(Riešenie: Steblo, žena — ste blažený?)

2. MNOŽENKA

J. Vilém, KaH 1953

Od Špicbergov stranou
MORSKÝ ŽIVOČICH
ZAZREL SEVERANOV.

(Riešenie: Delfín videl Finov.)

3. MNOŽENKA

J. Sadloň

Dvaja lovcí tratia dych.
Nože, doktor, PREZBI ICHI

(Riešenie: Pár vyšetří stopárov!)

4. MNOŽENKA

S. Strmeň

KRÁČÁŠ K MESTU V STOPÁCH SYNA,
kým fa obuv neomína.

(Riešenie: Vadiť fa k Opave dieťa.)

5. MNOŽENKA

V. Šimčíško

Žvota TARCHA nie je zlato.
Na každom VOLBA ťažká leží.
Na boji predsa nezáleží
— NAUŤAŽŠÍ ZAPAS bude s matom.

(Hádanku si vyriešte!)

6. MNOŽENKA

R. Robota

HLÚPY MUŽ
bez ženy
tvrdí nám
stý raz už:
VZNEŠENÝ
PŮVOD MÁM:
(Hádanku si vyriešte!)

NEPRAVKA

K názňuku tejto háďanky sa pridáva predpona nepravosti pa-. Námet nepravky sa prakticky zhoduje s citoslovkou (citoslovec pá).

OBLOŽKA

Výsledok háďanky dostaneme, keď k názňuku na každej strane pridáme po 1 hláske (písmene). Pri rozvíťom N môžeme takto obložiť každé vhodné slovo z neho, alebo názňak obložíme ako celok. Hlások, ktorými N obkladáme, nemusia byť (a spravidla ani nebyvajú) rovnaké. Ak sú, môže sa to považovať za kľad háďanky. Obložky možno píliť; takéto námety sú však zároveň aj pílenými zámenkami. Obložka je opakom obnačky.

Priklady: voje — svojej; kokos ako kosť; etudy — je tu dym; atemit — meter nite; nemeľo — trnemeľoh; tyristory — štyristo ryb; ľapsne chlap sneh; nestráň Dnestra šir; hanil d/hľani ľido (pilená); hodinéra zhodí náraz; palivo zetať] — spaľí vozataji; múr na myse — chmúrna myseľ; okom pas po kompeze]; Af Capone si jaica poniesie (rozvíť N + V); tep, los — oteplilo sa; ľoľa, des, Om — kloľ tam, kde sú doma]; arat, uzda — maratónu zdar! (združovacia tvorba); pikové desina, eso — spi kováč kdesi nad ľesom (združovacia tvorba, navyše obkladanie každého slova v rozvíťom častkovom N).

1. OBLOŽKA

J. Eleka, KaH 1956

Dnes sa Eva zďoverila:

CHĽAPCA LÚBIM, matí máľ!

(Riešenie: Adama rada mám.)

2. OBLOŽKA (pilená)

S. Strmeň

BUDEM TICHŎ ODTERAZ

To sa ale pozeráš?!

(Riešenie: Nemu/knem už.)

3. OBLOŽKA

S. Strmeň, L 1982

Kupovali ľitry ľZENY

MÁSO kdesi v Ovide.

ICH REČ bola ľvítorenim.

Čože na to povieť?

(Riešenie: Panie, karé — španielska reč.)

5. OBLOŽKA

I. Noskaj

Poznáme už PRVKY odzadu.

VYRÚBEME HORU, záhradu.

(Háďanku si vyrieštel)

6. OBLOŽKA

B. Baťalík

ODPOR MOCNÝ, JAZYČNICA,
NA VAŠICH SA ZRAČÍ LÍČACH.

(Háďanku si vyrieštel)

OBLOŽKA SLABIKOVÁ

je analógiou bežnejšej hlásokovej (písmenovej) obložky, no s tým rozdielom, že slabiky, ktorými názňak obkladáme, musia byť rovnaké.

Priklady: Borneo — atrieborné ostrie; cap necapne; puk nepukne.

OBNAŽKA

Obnačku riešime tak, že z názňaku odstránime prvú a poslednú hlásku (písmeno), čím dostaneme výsledok. Ak je N rozvíťý, môžeme ho obnažiť ako celok, alebo obnažujeme každé jeho slovo osobitne. Ak sa N skladá z viacerých častkových N, musíme obnažiť každý z nich. Každý obnažený výraz musí byť najmenej 4-písmenový. Obnačku možno píliť. Takéto námety sú však zároveň aj pílenými zámenkami. Obnačka je opakom obložky.

Priklady: Buzola — uzol; ľesostep — eso ste; ubúďa búď; okrový krov; ston An/tona; neperiem/e perie (pilené); vtáka niet — tákanie; ľos, ľos — Oľo; udanie ľovu danielov; dnes káčer neskáče; po číste pýchs — oči ľlepých; chmúrna myseľ — múr na myse; divoký Váh — ľvo kýva; chvastúni čítajú — vás tu ničť taj (rozvíť N); hrozí správe úkaz — rozprávka; ľvana skúša vankúš (rozvíť N s obnažovaním každého slova); straka, stóra — traktor; sokol, mlieko, praký, tovar — okolie Krakova; vták — brat tára; bar ti stačľ, sni Sas — artista čľní sa; tango, Pľickove dieľa, kordý — angľicko vedie ľord (združovanie).

1. OBNAŽKA

R. Robota, KaH 1960

Nože, čuj ma Závěš!

DARMO NAHYM VRAVÍŠ;

Moráľku má číšťu

PRIVÁT OKULISTU.

(Riešenie: Zbytočne holé káraš — byť očného ľekára.)

2. OBNAŽKA

A. Murgaš, KaH 1963

ROVER SI SCHOVAL

ZA FORDKU LIESKY.

Takto sa bavil

mľádenec meľstský.

(Riešenie: Skaut skryľ k autu kry.)

3. OBNAŽKA (pílená)

S. Strmeň, KaH 1962

V autorskej súťaži z nedele
SVOJRAZNA PRÁCA JE NA ČELE.

(Riešenie: Nové die/lo vedie.)

4. OBNAŽKA

S. Strmeň

To, ČO FAJČÍŠ, milý ROĽNÍK,
spôsobí ti škodu v kôlni.
Sta JASK plný dymu, čmudu
v dome zaraz chodby budú.
SUROVEC, ten hreší iba,
jeho pomoc v dome chýba:
Rota pride na pomoc,
POKOJNÁ JE, veď je noc.

(Hádku si vyriešte sami!)

5. OBNAŽKA

V. Šimčísko

Opiakáva AMOR v kúte
PLODY lásky nedotknuté.
Veľký román stal sa pietkou:
PRIZNAJ, ŽE SI STRATIL VŠETKO!

(Hádku si vyriešte!)

OBNAŽKA SLABIKOVÁ

Je to opak slabikovej obložky — obnažované slabiky musia byť aj tu rovnaké, napríklad: strieborné ostrie — Borneo; nečapne cap.

OBRATKA

Výsledok obrátky dostaneme spätným čítaním prvej slabiky náznavu (prvej slabiky každého slova náznavu), pričom zvyšok N zostáva nezmenený. Obrátky bežne pilíme: Väčšina obrátiek, ktoré boli dotiaľ uverejnené, mohli byť súčasne aj výmenkami, ak obracaná slabika mala 3 písmená, alebo presunkami (ak obracaná slabika mala 2 písmená). Zvlášť cenné sú námety „čistých“ obrátiek. Ako voľnú obrátku označíme námet, kde rozdelenie N na slabiky nezodpovedá úplne zaužívanému zvyku.

Príklady obrátiek: Oknár — konár; ukry kury!; krhla hrkla; ujdite Judite!; Rudko, nedur kone! (pílená); černice — rečnice; Ján deti najde ti; mal pión lampión; hnk hynie, knihy nie; Hron a Níl Nór haní; dív Ela videla; Ops Mina spomina; lap mal — palma; lopta Boriaska — poľ táboriska; vláčne pojí kal v nápoji (N rozvítý); mizne Amó — zimné ráno (rozvítý N s obracaním v každom slove); havran, kolesá — Váh ráno klesá; šíp, zelenina — piše zle Nina; oprata — účinky porážajú činky; jaska — voľná si, kráľovná; akt, činky — tkaničky; sup, mat, aika

— pustá mláka (združovanie); lak nedaruj, cena, korma — kalendár ujec na rok má (združovacia s obracaním slabiky v každom slove); na kárah alpa, alpa — Ankara chlapa lapá.

1. OBRÁTKA

M. Tuřák, KaH 1957

OBRAZOK HLAVNÉHO MESTA

vábi ma. — hovorí Esta.

(Riešenie: Snímka Minsku.)

2. OBRÁTKA

KaH 1964

VČELÍN SMUTNÝ spomina
KRÁSNA DÁMA z Londýna.

(Riešenie: Úf bez nálady — úbezna lady.)

3. OBRÁTKA (pílená)

S. Strmeň

SO SLUČKOU POVRAZ SOM
DRŽAL sám pred časom.

(Hádku si vyriešte!)

4. OBRÁTKA

S. Strmeň

RADOSŤ MÁTE NA VYSOKEJ,
že dopadlo všetko o. k.

(Hádku si vyriešte!)

ODSUVKA

Pri odsuvke získame výsledok tak, že z náznavu odsunieme vpredu alebo vzadu 1 hlásku (písmeno). Pri združovacej tvorbe odsunieme hlásku z každého čiastkového N. Ak je náznav rozvítý, môžeme odsunúť hlásku z každého slova, alebo odsunieme z celého náznavu len 1 hlásku. Určitým kladom tejto hádky je odsúvanie rovnakých písmen, alebo rovnakú umiestnených písmen. Odsuvky bežne pilíme. Náznav, z ktorého odsúvame, musí mať najmenej 3 písmená, a to i v združovacej tvorbe. Odsuvka je opakom prisunky.

Príklady: sláva — láva; Ostrave — strava; zvieratá — vierá tká; citrasy trasy; sklad skia; horal oral; náhrad/ná hra; bleďo/l Edo (pílená); pitiev sedem — pitie v sede; topí sa nádoba — opísaná doba; málo vecí má lovec; uniká ti unikát; dve dúbavy — vedú bravy; našli ste náš list?; ste taká milá, teta Kamila (rozvítý N); reverend máta — rewe Ranáta; sedí mosim v káre — sedmosivkár; svoj krajec svokra je; list ujec lisuje; pranieruj, Kamil — pranie rukami; úbor hoša — úbohosa; basa znova znie — asanovanie; Gustáv Valach — ustáva Lach (rozvítý N s odsúvaním v každom slove); Odra, kulak — Drakula; hora, tšač, tok, roláda — horkú čokoládu;

kieny, bastard, háje — kienbe stará je; krakfa, kalmar — rak fakal ma; palma, chata — Alma-ata (združovacie).

Môže sa vyskytnúť aj prípad slabikovej odsuvky. V tom prípade však musia byť všetky odsúvané slabiky rovnaké, napríklad: Aďy, rady: Beskydy — arabesky.

1. ODSUVKA

L. Hruška, Mag. 1957

NEĎALEKO ZEMINY

JASŤER díleme jediný

(Riešenie: Krok od ľu krokodil)

2. ODSUVKA

Hubák

RIEKA naša, i keď klesá,
skvie sa v jase sinka.

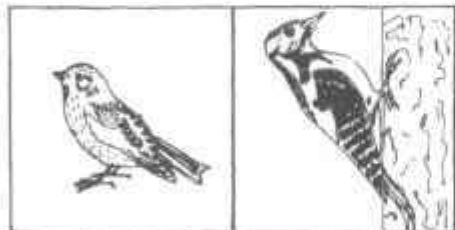
HLÚPY ČLOVEK, NEBOJŤE SA

plávať. Voda žblnka.

(Hádanku si vyriešte!)

3. ODSUVKA

L. Fekete, L. 1983

Nie ste šknriepri
ani pre pne.

(Riešenie: Snehárika, tesár — neharkáte sa.)

4. ODSUVKA

L. Noakaj

BOH sa diví. Hori MESTO.
Osveľtuje OHEŇ priestor.
Nepomohla ani VODA
od garbiara, je to škoda.
Ešte k tomu v tomto čase
omína ma ÚSTROJ zase.
Zafahlo mi v uchu práve,
nerozumiem ľudskej vrave.

(Hádanku si vyriešte!)

5. ODSUVKA (réb.)

V. Šimčísko

VINÁRNIČKA, DOMOV náš,
skrýva pre nás mnoho krás.
Keď sa vínko začne hriať,
VOLAČO SI ZAČNEŠ PRIAŤ ...

(Riešenie: Po vieška byť —
povieš: keby ...)

OHÝBAČKA

Patrí medzi tvaroslovné hádanky. Ide o akúsi špecifickú kombináciu časovačky a pádovky. Názvokom ohýbačky je ucelený výraz (veta), ktorý sa ako celok „ohne“, najlepšie pri zmene gramatickej väzby, čím dostaneme V hádanky. Dobré vyznie, ak aj „medzi-produkt“ ohýbania má zmysel, hoc i žartovný, s náležitou gramatickou väzbou. Takto možno zachrániť aj námety, ktoré by ako pádovka alebo časovačka pôsobili neprirodzene, neucelené, prípadne i násilne. Je to jedna z najnovších hádaniak.

Príklady: Nadabim na ľamu — Naďa bila ma;
buďem u nás — stanám; máme kar — maškary;
zriam baňu z ribane; páčili oči Emu — Pafo Čierny;
nesiem listy Eve — nemeli ste vy.

1. OHÝBAČKA

S. Strmeň

POZDRAV POŠLEM BYTNEJ

svojej zasa.

Pri nej CHLAPEČ

S MEDVEDIKOM HRÁ SA.

(Riešenie: Mým nem domácej — má Vlado maca.)

2. OHÝBAČKA

A. Štoffa

Keď S NÁPOJOM SOTÍŤ

DO TVOJEJ OŠOBY

DEVU VŠEVED NUTÍ,

viem, že to zle robí.

(Riešenie: S rumom drcnúť do teba Doru mudrc
núti.)

3. OHÝBAČKA

S. Strmeň

NA MESTO MYSLÍM.

Keď ste ta prišli,

V DOME ŠKANDAL STAL SA snáď.

Hanbila sa za vás mať!

(Hádanku si vyriešte!)

OPĀTOVAČKA

V opätovačke sa k jednotlivým názvokom pridávajú
slová alebo prirodzené spojenia slov, ktoré vyjadrujú

opakovania, opätovanie (ešte, zaše, znova, opäť, šty
raz, ešte raz a pod.)

Priklady opätovačiek: Terka — zásterka; palisady
— zaspali sedy; Bari — za seba riešiteľ; páva
zaspáva; ceny za scény; dom za sadom; tupí rov
zástup írov; kábel, páva, dom — z Novák Ábel
zaspáva za sadom; tuha, Dán kúri — tu hádanku
riešiteľ; palma, chata — zaspal Mechata; trio, bloky
— zastri obloky; diel, krov — zasadí Elo päť krov;
tavim kov, čiarky — zastavim z Novák ovčiarky; Písa,
Most — zaspí Sam ostopäť; pot matere, niva
— pošešte ma, Tereza snivá!

1. OPÄTOVAČKA

Rubín, KaH 1959

STOJÍM PO NEMCŔVI,
čo má kabát nový.

(Riešenie: Som za Sasom.)

2. OPÄTOVAČKA

D. Lančarič, KaH 1960

DIEVČINA LAKÁ A TRÁPI MAČKU.
Prečo jej nedáte inú hračku?

(Riešenie: Viera desí a týra zvierat.)

3. OPÄTOVAČKA

M. Hromník, KaH 1962

STARÉ SPRÁVY nová DOBA
preštuduje ako truba,
Výskum všetk jak ROZBOR LÁTKY
nepotrva moment krátky.

(Riešenie: Analý, éra — analýza séra.)

4. OPÄTOVAČKA (pílená)

A. Murgaš, KaH 1960

TU MÁŠ OBA NASTROJE.
Roztíep kláty na dvoje:
Vytiahni z nich klince všetky,
Pracuj pilne, nerob pletky!

(Riešenie: Na, klin a klieštel.)

OPYTOVAČKA

V opytovačke sa k jednotlivým náznakom pridávajú
opytovacie zámená, slová alebo prirodzené spojenia
slov, vyjadrujúce určitú otázku (aký, či, kam, prečo,
kedy, otázka a pod.). Pri pridávaní opytovacích zá-
men treba dodržať gramatickú zohodu s príslušným
náznakom.

Priklady opytovačiek: Nard — komunard; íon
— kamión; árie — oko Márie; papier a kopa pier; na
Ja/na jačím (pílená); mám kunu — mamku núkam;
vanúše tri — Očovanku šetri!; Hana čiaha na kade;
do maku doma kukám; naja, naja — na Jana jačím;
lúč, okraje — lúčka mokrá je; sedan, zúženie —

k Toyse Dana kozu ženie; rana, rana — čiara
načiaraná.

1. OPYTOVAČKA (pílená)

I. B., KaH 1960

Zo starých čias...
Čuli ozveny nárekov
JAZDCI ZBLÚDENÍ ZA RIEKOU.

(Riešenie: Uliani zat/úliani za tokom.)

2. OPYTOVAČKA (aHb)

R. M., M 1958

Krajčír šaty šije,
POHYB IHLŔU robí,
pri fom tesár hľadá
NEHRDZAVÉ SKOBY.

(Riešenie: Steh — čisté háky.)

3. OPYTOVAČKA (AaB)

S. Strmeň

Ona nie je pre nás VZOR.
Vyžaruje jej TVÁR vzdor.
Vratkým krokom KRÁČA ŽENA
JEDNOTAJ SÚC POTRUNDŽENÁ.

(Riešte samí!)

4. OPYTOVAČKA

V. Šimčisko

VY BLOND VLASY MÁTE asi,
vete, koľko tája krásy.
Blondínu keď v diali tuším,
URČITE MÁM OHEŇ V DUŠI.

(Hádanku si vyriešte!)

PÁDOVKA

Pádovka je tvaroslovná hádanka, výsledok ktorej
dostaneme prevedením náznaku (alebo čiastkových
N) do iného pádu (pádov) jednotného či množného
čísla. Rati tu výnimka z ucelenosti N vzhľadom na
samotnú podstatu tejto hádanky. Pri skloňovaní
N možno použiť aj predložky vizvané s adekvátnym
pádom (pádovka predložková). V náznaku býva sprá-
vidla podstatné meno, ale môže to byť aj číslovka
alebo zámeno s príslušným prídavným menom (prí-
vlastkorn), resp. prídastím. Kladom hádanky je, keď
sa všetky časti N prevedú do rovnakého pádu,
prípadne i s tou istou predložkou. Šiesty pád možno
použiť len s predložkou! Pádovka sa dá aj píliť, ale
tak, aby skloňované slovo zostalo celé (neúplné slovo
nemôžno skloňovať). Nesklonné podstatné mená
možno použiť v pádovke len s predložkami! Pripomí-
name, že hromadné podstatné mená sa nepoužívajú
v množnom čísle a pomnožené zase v jednotnom!
Pádovka patrí medzi najproduktívnejšie hádanky. Pri
jej riešení treba uviesť N v takom páde a s takou

predložkou, ako bol opisany, ak nejde o voľný opis rozvinutého N alebo celého námetu.

Príklady: more — mora; cesto — cesta; ručička — ručička; žinka — dožinky (predložková); škola tí/ško letí; po cite ša/ci túžia; nudou šim/onu desim; samotou sa motám (N spojený s V); v saune spačovi sa u nás pači; obroví laso zobrala som; obľú Emu obľejeme; o sade s mamou zasa dúmám; vetvy s černicami — kvet večernice; obraz rivala — kobra zúrivá lovi (rozvítý N, prvé 2 príklady spojenia N s V); meno — menu — domäna (striedavá); on, busta, badár — nimbus tebe dá rov; hrášok, valašenka — prehra šokovisa ženky; jazva, chladom val — jazvec hladoval; Chopin — Ses pochopi nás asi (zdrúžovacie); voliera, Lada — povolí era chľedu; od Medarda sme dar — dom (časť V spojená s N).

1. Páďovka predložková

A. Poliakovič, KaH 1956.

SIBÍRSKA RIEKA, hľa,
ÚSVIT už víta,
keď lodník po práci
naš ROMÁN číta.

(Riešenie: Lena, ráno — Pole neorané.)

2. PÁĐOVKA

S. Strmeň, KaH 1963

Nad krajom hustá je HMLA,
začína práve sviť.
DAKOLKO PASTEROK, hľa,
nový deň piesťou víta.

(Riešenie: Opar, čiarka — zopár ovčiarok.)

3. Páďovka

I. Hornák, KaH 1963

DIEROČKY NA ČASTI RASTLINY
MÁTE UŽ ZROVNANÉ s inými?

(Riešenie: Póry na liste porovnali ste?)

4. PÁĐOVKA (predložková)

S. Strmeň, L 1984

RIEŠENIE tu baví Ľuda,
ČAS nám isto za pravdu dá.
Odstráň zlé chceme veci;
O ÚPLATKŮCH VIEME všetci.

(Riešenie: Námet, era — známe tužery.)

5. PÁĐOVKA

V. Šimčísko

V ŠUME tonie krčma celá.
Ďalšie KÓLO platím? Ano!
Nadáva mi sestra HELA:
— OPIL SI SA, milý Jano!

(Hádanku si vyriešiteľ)

6. PÁĐOVKA (pilená)

S. Strmeň

NA VŮZ, MICHAL,
HLADÍŠ stícha?

(Hádanku si vyriešiteľ)

Pozor! Príklady chybnaj tvorby: Omak, oni — som ako mnich; blesk, vena, o med, veda — obľé akúsené medvede (použitie B pádu bez predložky nie je možné); dole vodník zoolá podvodníka (príslovku dole namočno skloňovať!).

PERMUTOVKA

Týmto názvom sa označuje postupná prešmyčka. Zároveň ide aj o viacvýsledkovú prešmyčku — z jedného N totiž opakovaným prešmykovaním získame niekoľko rôznych V — ak námet posudzujeme z tohto aspektu. Na získanie niektorého z výsledkov stačí hoci len jediný presun či výmena hlásky, no hádanka je tým hodnotnejšia, čím viac je prešmyknutých hlások. Cenia sa predovšetkým tie námety, ktoré pri spojení N s V tvoria ucelenú vetu. Čím viac je v hádanku permutácií, tým je cennejšia. Môže sa vyskytnúť i slabiková permutovka.

Príklady: Oknár — konár — nárok — ráno — korán — Nórka — orkán; cviker — krivec — cirkev — kľče; mokrá morka — komár má rok — korma; nojem menej — Jemen; muž srka — krm sa už! — skrumáž; krásna medí — rak ma desi — Marka sedí — redikám sa; stúpa ranená spútaná Erna (Rena) — Punta Arenas; nemá skala — sen ma láka — smelá Anka neľaska ma — klaniame sa!; divná orba — Ondra vlbi Dobrá Niva; pravtko — trpákovi patri kov — protivka; si dnes inde, Denial; s korni/kom si mi sok; Otav hniec — nehovor tic/ho v Cortinel (pilené).

1. PERMUTOVKA (pilená)

J. Sabol, KaH 1962

Ako poznať ROKY VTÁKA?
Myšlienka tá trápi avka.
Keď však stichne ulic zhor,
kľudne V RIEKE PLÁVA ON.

(Riešenie: Vek supa — v Úpe sa k/úpe svák.)

2. PERMUTOVKA

S. Strmeň

BÁSNIČI a HERCI,
povedať vám chcem:
OBILÍČKO zraje,
sta EDEN je ZEM.

(Riešenie: Ján Rak, J. Kainar — A. Rajkin, Rajniak — jarinka — raj inak — krajina.)

3. PERMUTOVKA

I. Kubran, DSM 1985:

SRŠALI PASTIERI HNEVOM ZASA,
V LESE ŽE HLINÁ NACHÁDZA SA.

(Riešenie: Hrozne valasi — rozhnevali sa zas v horu na ľ.)

4. PERMUTOVKA

S. Strmeň, L 1982

STRAŠNE SA V TVÁRI
ZMENI MUŽ STARÝ!

(Riešenie: Otrásne ostárne reť a nos nestora.)

5. PERMUTOVKA (pilená)

I. Noskej

NÁPOJ DEVY

budí hnev,
ľuď iba.

KRÉM ti chyba:
ČINNOSŤ VETRA

nech sa netrú-
pi viac, Petra!

(Hádanku si vyrieštel)

6. PERMUTOVKA

R. P.—M. Koňárová

VRCHNÁ CESTA vedie z lesa,
tam, kde svieže zeleň skvie sa.
Ako DÁVNÝ NÁSTROJ Pana
šumí horou pieseň zrána,
len sa matne črtá v dieli
NEBEZPEČNÝ OKRAJ skaly.

(Hádanku si vyrieštel)

POCHYBOVKA

V pochybovke sa k jednotlivým názvkom pridávajú slová alebo prirodzené spojenia slov, vyjadrujúce pochybovanie, váhanie, neistotu (asi, snáď, vari, obáva sa, že nie a pod.).

Priklady pochyboviek: val — valasi; Roma — tuš Imro má; tma — Lena byť má; Polo — poloha dám; maslo — má sloh Adam; čnelka malá — varič Neika mala; starý hnát — stá ryh na tvári; tēr vám teraz dávam; do rána čaj si Dora navari; záha, val, manká — zahalená bývala sivá firmanka; kupé, tok — kúp Ele nábytok!; lak, lak, lak — láka siláka silák; La Paz, kopy — lapé Zvarik oty.

1. POCHYBOVKA

J. Belička, M 1962

RIEKA krajom valí sa
obľechaná v bielej peně.

Po jej brehu zaránk
KOPYTNÍKA DIEVČA ŽENIE!

(Riešenie: Kama — Lena býka má.)

2. POCHYBOVKA

M. Barát, KaH 1957

Tam, kde rastie kalina,
VÁBI PLAZA BARINA.

(Riešenie: Láka hada mláka.)

3. POCHYBOVKA

S. Strmeň, L 1982

PO PRÁCI OBLEK ŠEDY,
NOSIEVAŠ KEDY-TEDY!

(Riešenie: V šedom vlie doma si.)

4. POCHYBOVKA

S. Strmeň

ZÁPADOSLOVENSKE DEDIŇY
poznám ja neboda jediný.

(Hádanku si vyrieštel)

POLOVSUVKA

Náznač tejto hádanky je dvojdielny. Výsledok dostaneme, keď do prvej časti N vsunieme začiatok druhej časti N a jeho nevsnutý zvyšok pripojíme na koniec. Jednotlivé časti N môžu byť jednoslovné i viacslovné. Druhá časť N môže byť spojená s V, prípadne celý námet môže tvoriť ucelený výraz či vetu. Môže sa vyskytnúť aj združovacia tvorba, vtedy však musí byť jasné, čo sa do čoho má vsúvať. Vsúvanie druhej časti N môže byť naznačené v podaní (opise) v zmysle „antirebusového podania“, ktoré len naznačuje postup operácie, ale nie rebusové čítanie N. Kvalitnejšie sú tie polovsuvky, ktoré nemôžu byť presunkami, vymenkami ani slabikovými presunkami. Vzhľadom na to, že v polovsuvke pracujeme s celými slovami, pilená tvorba do úvahy neprichádza.

Priklady: Mat, Senec — mastenec; rov, doky — rodovky; odliv, Važac — odvážlivec; dvere, stany — dve stareny; kobra, strava — k. stra brava; ker, obec — koberec; slonovina, vára — slová novinára; jachta, Jola, lané — jachtala Jolana; mol — psík mopslík; jask, pony — japonský; vývoj — bránia cisára vybraní vojaci. Sársf, prst varana — prvá strana; hák Dána — hádanka; sama palma — spala mama; cena trla — centrála; malé jasy — majólesy; malá žena maže lané; vefa dlát vedfo lát; miša maska mima láska; trafika, termienko, most, draky — trafite kamienkom do straky (združovacia tvorba).

1. POLOVSUVKA

A. Murgaš, KaH 1961

V MÝTNOM DOMKU leží
PÍŠOMNICTVO strýka,
vonku stále RUŠÍ
DEVA PORUČNIKA.

(Riešenie: Myto, literatúra — myši Tera tútora.)

2. POLOVSUVKA

V. K., KaH 1961

HRUBÉ TYČE vezie CIVIL,
voz sa norí do blata,
za ohradou pozerajú
za ním RÔZNE ZVIERATÁ.

(Riešenie: Koly, nevojak — kone, voľy, jak.)

3. POLOVSUVKA

I. Noskaj

RAŇČER ani nikto iný
nevie, čo je GOSLARIT.
(Na takéto čertoviny
môže iba Noskaj byť.)
Marika dnes šťastím žiarí,
navštívil ju milý hosť.
OD LÁSKY MÁ RUMENŤ V TVÁRI,
vy z ľúštenia iba zlost.

(Hádanku si vyriešte!)

4. POLOVSUVKA

Č. Fekete, L 1985

ODIŠIEL KAMARAT,
čo mal tá dievča, rád.

(Riešenie: Čaja, kamenárka — čakáme na Jorka.)

5. POLOVSUVKA

I. Noskaj

NOC má azda svoje krásy,
jazda v noci je vlak biedna.
Nespasí ma RYCHLOSŤ asľ,
UMÁRA MA DEVA jedna.

(Hádanku si vyriešte!)

6. POLOVSUVKA

S. Strmeň

VOZIDLO OKREM MAMY
MAJU I EUDIA ZNÁMI!

(Hádanku si vyriešte!)

PORADOVKA

V poradovke sa k jednotlivým náznakom pridávajú
radové číslovky, rímske čísla alebo prirodzené spoje-
nia slov označujúce určité poradie (jaty, prvý, II., CVI.,
v poradí a pod.). Pri pridávaní radových čísloviek
treba dodržať gramatickú zhodu s príslušným názna-
kom.

Priklady poradoviek: Bielko — stabielko: ostrov
— ostrovíd; kóta — desi atak Ota; III — civili; chori
chóristi; Dora dorastá; CLIVota Ota; Sáva sa vali;
pes trénera — pestré nerasty; na, pílu, kolár
— nastúpil úkolár; mám karé, siete — marmka,
reostat nesiete?; chlapi, kola, rúčka — stíchla pikola
staručká; naja, rám — Stana je stýram.

Chybná tvorba: III — civilisti (sti je označenie
poradia iba pre životné podstatné mená mužského
rodu v množnom čísle, napríklad chori chóristi).

1. PORADOVKA

J. Drdoš, KaH 1960.

ČAS NÁDHERNÝ už sa hlási,
OVCE PASTIER ZVOLÁVA si.

(Riešenie: Doba čarovná — stádo bača rovná.)

2. PORADOVKA

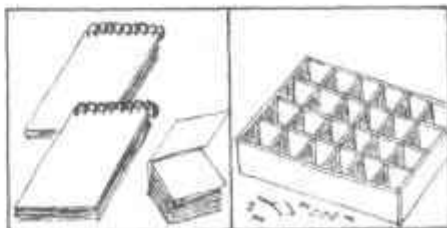
D. Mucco, KaH 1962

Keď kapela hrala,
DORKA PREMYŠLALA.

(Riešenie: Malá Dora dumala.)

3. PORADOVKA

Č. Fekete

Stonku sem-tám
vetrík zmieta.

(Riešenie: Bloky, kasa — steblo kyvka sa.)

4. PORADOVKA

V. Brngál

TUKY zmačam,
POVRAZ stáčam,
ZLE JE PRIATE-
ĽOVI, brate!

(Hádanku si vyriešte!)

5. PORADOVKA

V. Šimčísko

NOROV PLÁN už nevábí ho,
lyrik je môj kamarát.
CHLAPEČ SKLADBY OBDIVUJE,
Veľkú noc má s nimi rád.

(Hádanku si vyriešte!)

POSUNKA

Výsledok posunky dostaneme „posunutím“ náznaku napravo alebo naľavo tak, že z jednej jeho strany odoberieme jednu hlásku (písmeno) a na druhej strane hlásku pridáme (spravidla inú). Pri združovacom spôsobe tvorby musíme túto operáciu urobiť s každým čiastkovým N. Ak je náznak rozvitý, možno ho posunúť ako celok, alebo možno posunúť každé jeho slovo osobitne, a to ľubovoľným smerom, hoci aj proti sebe. Náznak posunky má mať aspoň 5 písmen (hlások). Kratšie slová možno posúvať len pri združovacej, postupnej či skupinovej tvorbe, aj to najmenej trojhlaskové. Posunky bývajú často päťné.

Priklady posuniek: Odkaz — bodka; lavina — Slavin; paočuchy — Anču chyť!; obraz bobra; mlieč fied; bibes iba si; podúvalo od úvalov; sklad/y skla; má cnosť d/omácnosť; väžen/á žena; mazná m/a známa; romantický s/trom antický (pilená); odklad lvo má — hod kľedívom; chudobní Cigáni — hudobníci gánia; maj strach z majstra!; kmotor mal motor malý (N rozvitý); Peru, Jemen — operujeme; Rakúsko, vaniád — hra kúskoviná; okolík, raký — sokolí zrak; trieda VI., černoč — strieda večer noc; Ostrihom, Odín — kos tri hodiny! (združovacia tvorba).

1. POSUNKA

V. Murgašová, KaH 1961

OPÁLENÝ POBEHAJ
CELKOM TICHŔ OŠTAL vraj.

(Riešenie: Hnedý chalan nedýchal ani.)

2. POSUNKA (pilená)

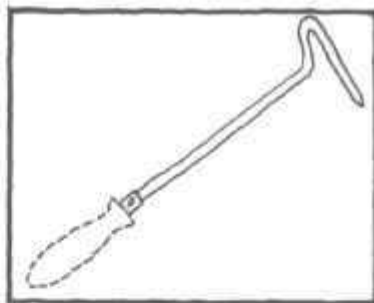
V. Kuličický, KaH 1962

Povedala mladým matie stará:
BEZ REČÍ SA O VAŠ DROBIZG STARAM.

(Riešenie: Ticho vám d/eti chová.)

3. POSUNKA (pilená)

J. Poláček, KaH 1960

(Riešenie: Kutá čas/ť kutáča.)

4. POSUNKA

S. Strmeň, L 1980

Hoc ZVYKNETE STONAŤ, aváko,
zaraz k tete CHOĎTE S LAKOM!

(Riešenie: Hoďte stenáte — odhste náter!)

5. POSUNKA

D. Lančarič

DOSIAZ STÁLE MLČÍ ZBRAŇ,
kovboja hoc srbí dlaň.

(Riešte sami!)

6. POSUNKA (réb).

I. Noskaj

JA VOLÁM:
KVET OLÁMI!

(Hádanku si vyriešte!)

7. POSUNKA

I. Noskaj

SKLADATE! z juhu pochádza:
ŠPANIEL to nie je iste.
Hoc vás to asi odrádza,
POLKA znie jertu čiste.

(Hádanku si vyriešte!)

PRAVEKOVKA

Pravekovka patrí medzi tvaroslovné hádanky. Jej výsledok dostaneme pridaním predpony pra- (pra- pra-) pred náznak alebo pred vhodné slovo v rozvitom náznaku. Pri združovacej tvorbe treba túto predponu pridať pred každý čiastkový N.

6. PRENIKAČKA

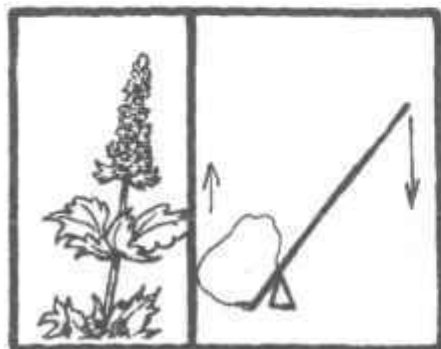
I. Noskaj

MAŠTAL stojí v chotári.
STROM ju tieni za jarí,
DVOJMETROVÝ CUDZINEC
uvidí ju nakoniec.

(Hádanku si vyriešte!)

7. PRENIKAČKA

S. Strmeň, L. 1985

Čo to asi
tuné razí?

(Riešenie: Mäta, sochor — mäso tchora.)

8. PRENIKAČKA

J. Adamčík

Sta HMYZ sniežik letel lesom,
kým sa našlo MIESTO vhodné,
kam až spadlo snehu hodne.
Opäť VZDUCHOM SNEH SA NIESOL ...

(Hádanku si vyriešte!)

PRENIKAČKA SLOVNÁ

O prenikačku slovnú ide vtedy, keď prvú časť N prenikneme „prešpikujeme“ celými slovami druhej časti N, napríklad: pavéza, sika, žele — pôdikavé železá; vnem, ara, ovos — varanov osem; dolina, ručí košinár, kompa — drú čikósi na roli kompána atď.

1. PRENIKAČKA SLOVNÁ

V. Šimčiako

DIELO KUKUČINA hreje,
SLOVAČ pri ňom pookreje.
Hoc ju PREHRA veľmi skrúti,
ŽENA MÁ UŽ POKOJ V DUŠI.

(Riešenie: Klasika, ľud náš, mat — kľud našla si matka.)

2. PRENIKAČKA SLOVNÁ

A. Štoffa

NÁDOBY vždy máme doma.
ŽIVOČÍCH a KER sú spolu.
CHLAPI NA ŤOV VÁBEL MA,
aie prí mne mali smolu.

(Riešenie: paráky, animal, kalina — páni ma lákali na raký.)

3. PRENIKAČKA SLOVNÁ

P. Bohuš

JEMNÁ SCHRÁNKA živočicha
veľmi rýchlo neosychá.
RUČITELIA, niečo pre vás:
pre vás PLNKU SPRÁVI DEVA.

(Hádanku si vyriešte sami!)

PRESUNKA

Výsledok presunky získame presunutím hlásky na iné miesto náznavu. Pri rozvítom N stačí jeden presun pre celý náznav. V opačnom prípade musí byť presun v každom slove takého N. V združovacej tvorbe treba urobiť presun v každom čiasťkovom N. Pri párnosti počtu čiasťkových N stačí urobiť jeden spoločný presun pre dva susediace čiasťkové N, a to tak, že písmeno z jedného N presunieme do druhého N (k druhému N). V námete ako celku však nie je možné kombinovať takýto „redukovaný presun“ s normálnym.

Prídady: Svorka — svorka; plesnivce — ples v Nice; Šafy — šafy; riekanka — rieka Kan; spokojne spoj kone! (základná tvorba); opri sa o prsia; zvieratá tok zvieratko; oko vranie — rokovanie; skoč, Mišo, s kočičom; pred alkami lovec — predal Kamil ovce (rozvíty N); pood nahla Dianka — posledná hádanka; nes ma milý, nemám síly; s komi/kom si; pustou pam/pou stúpam (piená); pustá ľavička — ústa plavčička; prie moruši neporuším (rozvíty N s presunom v každom slove); šafba, korby — šafba kobry; Monteverdi, sená — montér vedie nás; ľkania — sám klaniam sa (združovacia tvorba); svitá, nite — víťani ste; prasa, trest Romy — prastaré stromy (združovacia tvorba s redukovaným presunom).

Pozor! Ghybná tvorba: ŠUHAJI SU V HÁJI (presúvanie mákčefa pri nedoržaní dlžňov).

1. PRESUNKA

V. Kulčícký, KaH 1960

KYVADLA POHYB
nakrášľ, deva.
December tu je,
SKORO SA STMIEVA.

(Riešenie: Jedonkrát kyv — je deň krátky; vtipné presunutie mákčefa.)

2. PRESUNKA

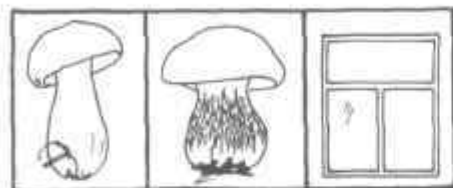
R. Robota, KaH 1959

Keď odpracuje príbor,
kaľičky a táčna,
DO PAPIERA ZAKRÚT
NOHAVICE LACNÉ!

(Riešenie: Zabaľ gafa za bagateľ!)

3. PRESUNKA

S. Srmeň

Po zjedaní hřibov už
bolesťou sa krčí muž.

(Riešenie: Hřib, satan, okno
— hrbí sa Antonko.)

4. PRESUNKA

S. Srmeň, L 1986

V tieni duba
rastie HUBA,
Je to TAJ.
Vraj si PLAČKA,
milá Kačka,
neznáší háj.

(Riešenie: Plávka, šarada — plákováš rada.)

5. PRESUNKA (přené)

J. Halabrn

Milý Ivo, NA PEČIVO
IBA MATI LEKVÁR DÁ ti.

(Hádanku si vyriešte!)

6. PRESUNKA

A. Štoffa

— MUŽ JE ZATIAI NESKAZENÝ, —
wavia o ňom pekne ženy.

(Hádanku si vyriešte!)

PRESUNKA SLABIKOVÁ

Výsledok tejto hádanky dostaneme presunutím jednej slabiky v N na iné miesto. V prípade dvoch čiastkových N stačí jeden spoločný presun — z jedného N do druhého (k druhému), je však možný presun v každom čiastkovom N. Tieto dva spôsoby však nemožno kombinovať v jednom námete. Aj v rozvítoom N je možný presun v každom slove. Pílená tvorba je dosť bežná.

Príklady: Avari — riava; nariekam — rieka na M; stoličky — listočky; stovky Skýtov (v tomto prípade sa jedna slabika presúva do druhej); rivali varili; nezštený syn Atény; léva po/polavá; vička, šo/šovička; Darina má ra/de marinára; skáde pri/de Priska?; Karna lákala ma (pílené); favá paleta — páfava leta; zadná halena — záhadná Lena; trať sa ti trasa; stála som za lasom, Stáza; čítaj, René, reči tajné); nehu, slepy, tajl — husle nepýta); za búdkami lane — nezábudka milá; hygiena tuľáka — hyena Gitu láka; slovo dula — Duslo volá; rimo, pery — pará Nory; praalicka, stoka — prasá stolička; potiaže, Nysa — potie sa ženy; baženie, saranča — ženie sa baranča; Cinzano — Eika za noci neká; Sála — naši na salati (redukovaný presun).

1. PRESUNKA SLABIKOVÁ (pi.)

J. Šaboľ, KaH 1964

CEZ BEVIR NESIEM KUS DREVA,
veselú pieseň si spievam.

(Riešenie: Polesim nosim poleno.)

2. PRESUNKA SLABIKOVÁ (pi.)

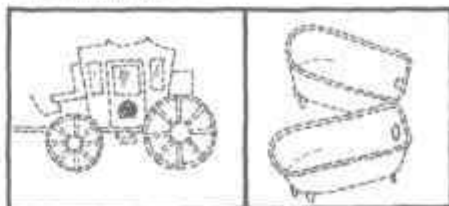
S. Srmeň, ZM 1964

ŤAŽKO SI POHODLIE SPRÁVI
ZVIERA hneď povedľa kravy.

(Riešenie: Ťahko nezafahne koza.)

3. PRESUNKA SLABIKOVÁ

J. Poláček, KaH 1965

(Riešenie: Čiarkované kočiar, vane.)

4. PRESUNKA SLABIKOVÁ

I. Noskaj

CHUDÝ ČLOVEK len sa smeje,
MORANA keď silno veje.
Veje, ťičí, všetko zničí.
V ČINNOSTI ČASŤ STROJA NIE JE.

(Hádanku si vyriešte sami!)

5. PRESUNKA SLABIKOVÁ

I. Noskaj

NOVINY kúpiš,
PENIAZ je v ťahu.
KARTY sú v kúte,
čítať máš snahu.

(Hádanku si vyriešte sami!)

PRESUNKA SLOVNÁ

Výsledok hádanky dostaneme presunutím niektorého slova v N na iné miesto, hoci aj do iného slova, ale tak, aby to nebola slovná vsuvka. Aj presunka slovná sa môže objavíť v plnenej forme. Zdrúžovacia tvorba sa ešte nevyskytla.

Príklady: tri výne — vitrina (v tomto prípade ide tiež o slabikovú presunkú); bula Tarasa — tabuľa rasa (dotto); Tisa — taništra Táni stratí sa; slovo „dula — Duslo volá; Sála — naši na sašaš (v takýchto prípadoch sa dáva skôr prednosť slabikovej presunke); sto náuk — náustok; Dáni, ľáva, cap — Danica pláva; za kamarátom spis — zas piskam aratom.

1. PRESUNKA SLOVNÁ

A. Bröstl

NÁSTROJ VO VLASTNÍCTVE DEVY

(žeby bola reč o ľuďo?)

znamená, že tance, spevy
minú rýchlo, sfa keď utne.
Otvoriť bež ihneď chlievač
a VLEČ PLODY rastlín chutné!

(Riešenie: Gajdy Terine — terigač dymel)

2. PRESUNKA SLOVNÁ (reb.)

S. Strmeň

ŠÍP NÁDOBA nezakryje.
Už je chladno na terase.
IDUCKY SA DEVA KYVA,
ochrániť ho mieni zase.

(Hádanku si vyriešte sami!)

PREŠMYČKA

Je to jedna z najproduktívnejších hádaniek vôbec, ktorá má stále svojich čitateľov — prešmyčkárov-špecialistov.

V tejto hádanke dostaneme V prešmyknutím (poprehadzovaním) hlások v názname. Veľmi obľúbené a hodnotné sú harmonická prešmyčky (ak je N v harmonickom vzťahu s V), prešmyčky s aktuálnou tematikou, jednoslovné a také, kde N tvorí s V ucelený výraz či vetu. Obľúbené sú i námety s dodržanými dĺžkami alebo s ich prešmykovaním. Prešmyčky by nemali mať viac ako 16 písmen (prešmykovaných znakov). Keby mali viac, potom treba so zreteľom na riešiteľnosť N vypísať a V opísať. Často sa predkladajú v nápisovej forme s priamo vypísanými náznakmi. Za názvom hádanky vtedy treba uviesť bližšie, čoho sa výsledok týka (zrepreštená, filmová, lekárska, hudobná, literárna, divadelná, aktuálna, harmonická, hádankárska a podobne). Zdrúžovacie prešmyčky sa vyskytujú zriedkavo. V tomto prípade stačí len jeden presun alebo výmena hlások v niektorom z čiastkových N, pričom sa každý čiastkový N prešmykuje osobitne.

(Príklad chybnéj tvorby: Mam, Ornaha, jadrá — mama moja drahá; možno ho podať ako číslovku.) Plnená tvorba je pri prešmyčkách málo obľúbená, a preto i pomerne zriedkavá. Aj kreslené prešmyčky sa vyskytujú zriedkavo a pre svoju náročnosť nie sú medzi neľúteli priľá obľúbené.

Príklady: Oblaky — kobyľa; letora psť — pastoraľe (pastorala); rodina kope — neporiadok; priemsky volá — priemyslovák; vshy siivky — vyšetvívky; tlač o svete — cestovateľ (prešmykovanie mäčkeňa!); tety # svokry — Vysoké Tatry; lva stáia vonku — visutá lanovka; lekář stane v noci — rekonvalescenti (harm.); umrie kmotra — krematórium (harm.); dá mat obor ocaľový — atómový ťadoborec; Marta, čka sa mi — stará mamička; šport na tráve — Tatraň Prešov (harm.); šteklim Hanu — klíma Hnúšťa; Ondro mi dieť ľaska — Drietomska dolina; Idýia farmy — My fais ľady; Kom spieva — prvosienska; staré devie v rađe stáia; zanevrela Ela na zver; upros, Ferko, profesorku!; dekan trasúci tradeskanciu; napoj ovce Japoncove; samé „vival“ — vitáme vás!; myš prečka hlad — dlhá prešmyčka; mal to/m osla (plenená).

Občas sa vyskytnú aj dvojnáznaťové prešmyčky, ktoré sú vlastne akouś formou permutovky (pozri úkažku číslo 7!).

Príklad zdrúžovacej tvorby: Pokor vodu!, dianie — po roku do videnia! (druhý čiastkový N a jeho prešmyknutie sú vysádzané polofučným písmom).

1. PREŠMYČKA (bot.)

L. Žitňák

STARCI NA DEKE

(Riešenie: Tradeskancia.)

2. PREŠMYČKA (harm.)

I. Noskaj

DONES KROVIA!

(Riešenie: Kosodrevina)

3. PREŠMYČKA (lit.)

J. Droppa

ELKA HLA STROJOM

(Riešenie: Majster alkohol.)

4. PREŠMYČKA (pílená)

V. Šimčíako

Nezraní ti dlaň

ŠACHISTOVA ZBRAŇ.

(Riešenie: Karpov/ov prak.)

5. PREŠMYČKA

S. Strmeň, L 1988

SUŽOVAŤ SA BUDE

STARKÁ, tak si hudliem.

(Riešenie: Natrápi sa stará pani.)

6. PREŠMYČKA

I. Noskaj

TRČÍ NA NÁRADÍ

LAJDAK dáky mladý,

(Riešte sami!)

7. PREŠMYČKA (1 slovo)

S. Strmeň

MOKRÁ JANA
NAJA MÁ ROK

(Riešte sami!)

8. PREŠMYČKA (zarnep.)

S. Strmeň

SAS TU DRANKÁ JED

(Riešte sami!)

PREŠMYČKA SLABIKOVÁ

Na rozdiel od normálnej prešmyčky, jej slabikový variant sa vyskytuje takmer výhradne v textovej podobe, no oveľa zriedkavejšie. Pri delení slov na slabiky vychádzame z náznu, čím sa ťší od delen-

ky. Inak mnohé názmy sú s delenkou totožné. Ak sa slabiky v N nedelia striktné podľa platných zvyklostí, treba to náležite označiť (prešmyčka slabiková voľná). Treba však poznamenať, že slabiky N sa nemusia vždy kryť so slabikami vo V; ako vidieť aj z ukážok. Inak platí to isté, čo pri obyčajnej prešmyčke — vrátane združovacej tvorby a pílenia. Môže sa vyskytnúť i prešmyčka slabiková postupná (permutovka slabiková).

Priklady: Mapa Kenady — páka dynamo; slepý huslista si pýta husle; vaša známa mi Miša maznáva; beladona — Don a Lebe; slimáky z hája — majáky zhasli; pestrá kapela — pes láka Petra.

1. PREŠMYČKA SLABIKOVÁ

J. Sabol, KaH 1960

ZHRBENÁ PRÍBUZNÁ POČITA ČLÁNKY.

o nových úspechoch netere Anky.

(Riešenie: Stará teta ráta state.)

2. PREŠMYČKA SLABIKOVÁ

J. Droppa

Zase MESTO

V PÁTÁCH MÁME

SVAH JE PRAZDNY

Utekáme.

(Riešenie: Nitra nás stopuje — pusto je na stráni.)

3. PREŠMYČKA SLABIKOVÁ

Dr. B. Bartalík

Z MLADOSTI OBRNA starca zas trápi.

Nestačí, nemôže pracovať dnes.

Do poľa museli ostatní chlapi

— PLODINU ZADÚŠA BURINY LES.

(Hádanku si vyriešite!)

4. PREŠMYČKA SLABIKOVÁ

J. Halabrin

NEŽNÁ DEVA DO UCHA

ŠEPLA MI: SI KRÁSNY.

Ale tá jej lichôtka

miesto má len v básni.

(Hádanku si vyriešte!)

PRIDÁVAČKA

Pridávačka patrí medzi novšie hádanky. Je opakom vylučovačky. Jej výsledok dostaneme pridaním (prisunutím, vsunutím) najmenej dvoch rovnakých hlások alebo skupín hlások do náznu. Ak je N rozvíť, alebo sa skladá z viacerých čiastkových náznu, môžeme do každého z nich alebo do každého síce pridávať tie isté hlásky či skupiny hlások. V opačnom prípade však môžeme do každého čiastkového náznu (do každého slova) pridávať iné identické

hlásky, respektíve skupiny hlások. Prítom námet ako celok nesmie mať charakter vsuvky ani prísuvky. Aj prídávачky sa občas vyskytnú v pílenej forme. Prídavané skupiny hlások nemajú byť podkladom na vytváranie slov, ktoré by boli buď s nimi, alebo navzájom etymologicky príbuzné.

Príklady: Spofavit — spor o favorit; Humenne — hune nemenné; krk — korok; Aranka — Tatranka; kápo — klesá pleso; hlas Halasa; krstné kára Stana (môže byť aj pílená); sto tankov — istota Inkov; oko desila okolo lode síla; róta, pusta — karotka a kapusta (pridávanie tej istej skupiny hlások ku každému čiastkovému N); E. A. Poe, tory — éra prorektoroty (pridávanie rôznych identických hlások k čiastkovým N).

Pozor: Príklad chybnéj tvorby: Ueska, ZIL, lár — koliesko kazil kolár (pridanie len jednej spoločnej slabiky pre posledné dva čiastkové náznamy).

1. PRÍDÁVAČKA

E. Fekete

Ruská RIEKA ŽBLNKOTALA,
medzi skaly pretekala.

(Riešenie: Ural džurdžal — alebo čurčal.)

2. PRÍDÁVAČKA

V. Šimčísko

OBJAVIA RIVO
SKLADNÍCI v sívom ?

(Riešenie: Nájde nápoj éepo ?)

3. PRÍDÁVAČKA

S. Strmeň

DELFIN svižne vynakáje,
ja však vlačím VRSTVY sadla,
MÁLO TUKU KONZUMUJEM,
aby zo mňa farcha spadla.

(Riešte sami!)

4. PRÍDÁVAČKA

S. Strmeň

PRÍBUZNÁ sa na nás ardi:
JEDNOTKA jej hrušky kradne,
RICHTÁRČITE neporiadne,
a ešte na to hrdý!

(Riešte sami!)

PRÍDAVNENKA

Je to zriedkavejšia tvaroslovná hádanka. Jej výsledok dostaneme, keď z náznamu, ktorým je obyčajne podstatné meno, vytvoríme prídavné meno, respektíve mená. Hádenku možno aj píliť, ale tak, aby slovo, s ktorým sa robí operácia, zostalo celé (od nezalých

slov sa prídavné mená nedajú tvoriť). Nespomýnam kladom je utvorenie prídavných mien v rovnakom tvare od všetkých čiastových N v združovacej tvorbe. Pripomináme, že tvorenie príčastí je v tejto hádanke neprípustné — patria k slovesným tvarom, čo možno využiť v časovačkách. Utvorené prídavné meno musí byť v tom istom páde ako slovo, od ktorého sa odvodzuje. Medzi prídavnenky zaraďujeme i hádanky typu „stupňovačky“, keď ide o tvorenie prídavného mena od iného prídavného mena. Pri tvorení prídavných mien majú pred umelými, násilnými prednosť prirodzené, už jestvujúce demócie.

Príklady: Pechota — pec hotová; dobrá tretina — lep šiatra, Tina!; divá trieda — nájd v šiatri Eda; náhlím sa na hlvy; opacha opa chová; smena sme nová; zajac zajač; jak jač!; hundral Hun dravý; mak, členok — má kováč len kovy; op, štep — opiä tepny!; op, sokol — opis okolia; jas, mólo — ja sním o love; noha, čena — nožnice nové.

1. PRÍDAVNENKA

V. K., KaH 1959

Prezerám si starý AKT.

RIEKA hučí do sveta.

Z aktu sa vám dozvedám,
že VTAK ZA DŇA NELIETA.

(Riešenie: Spis, voda — spi sova vo dne.)

2. PRÍDAVNENKA

J. Droppa

VEDÚCI si ozón neváži.

Ignoruje ZÁPACH od vtákov.

Riešením je nápad školákov:
REMESELNÍK VTÁKY SPEŇAŽI.

(Hádanku si vyriešte!)

3. PRÍDAVNENKA

V. Šimčísko

MAČKA SLADKOSŤ sotva kvár,

ČISTOTA z nej iba žiar.

Tu STE IBA MAJSTRI JARI,

že pravdu mi dáte varí.

(Hádanku si vyriešte!)

PRÍPONOVKA

Pozri PRÍSUNKU!

PRÍSUNKA

Prísunka predstavuje opak odsuvky. Výsledok tejto hádanky dostaneme pridaním (prísunutím) jedného písmena (hlásky) k náznamu, a to buď na jeho začiatok, alebo na koniec. Pri rozvítom náznamu tak

môžeme urobiť s každým slovom náznaku. Pri združovacej tvorbe pridávame písmeno ku každému čiastkovému náznaku, no pridávané písmená nemusia byť pritom identické. Určitým kladom tejto hádanky je rovnaké umiestnenie pridávaného písmena, prípadne identickosť prisúvaných písmen. Prisunky možno píliť. Zaraďujeme sem aj tie námety, ktoré sa dosiaľ zvykli označovať ako predponovka (prisúvanie písmena vpredu) a príponovka (prisúvanie písmena vzadu). Náznak musí byť najmenej dvojpísmenový.

Príklady: Moria — moriak; oneskorenie — dones korenie!; koláčik — školáčik; horká uhorka; zas zasyp silon (vtipná); meria/me riad; nik ne/umikne; ľadne m/ľadneme (pílené); je živ) jež i výr; rada tým bradatým; hydra tu je — hyd ratujem; liekom je mlieko moje; má op šál — málo prášalo; Uňa kálná — kuna skálná (N rozvít) s prisúvaním ku každému slovu N); floek, voj — spi sekvoja; E dur, Ema — nedurte ma!; rak, Odra — mrakodrap; rojko, rov — roj komárov; jed, um, falie — je drumbľa liek; mak, liana — má komik rondel Taliana (vtipná); átriá tri, Om — má tri átriá dom; odevy, Nisa — vode vyhol sa!

1. PRÍSUNKA

L. Hruška, Mag 1957.

Nebýva ťažké pre chlapca
rozoznať ŤAHY HLODAVCA.

(Riešenie: Rvyj krysy.)

2. PRÍSUNKA

F. Bekel, KaH 1957

Ne turnaji v Levoči
PARTNERKA HRLÍ UKONČÍ.

(Riešenie: Déma dá mat.)

3. PRÍSUNKA (réb.)

L. Fekete, L 1985

Matka nemá kedy
skúmať pokrok vedy.

(Riešenie: Má mechy bača — mama chýba čas.)

4. PRÍSUNKA (pílená)

V. Šimčísko, KaH 1966

BEH DRSNÝCH LUDÍ
odpor len bud!

(Riešenie: Trap o/trapčv.)

5. PRÍSUNKA

I. Noskaj

RIEKA hučí krutá,
zbludilých zve znova.
Mňa však viacej púta
BASEŇ BEZRUČOVA.

(Hádku si vyriešte!)

6. PRÍSUNKA

Kajko

MALA DEVA BATOŇ ťažký,
v ľom NÁSTROJE VHODNE boľí.
TÍSKO POČUŤ NA USVITE
ŠUMIEŤ RIEKU poblíž poli.

(Riešte sami!)

PRÍSUNKA SLABIKOVÁ

Táto hádanka sa vyskytuje zriedkavo. Výsledok dostaneme, keď k jednotlivým slovom náznaku (k čiastkovým N) prisúvame vpredu alebo vzadu najakú slabiku, no prisúvané slabiky musia byť v rámci celého N rovnaké! Hádanka sa vyskytuje len v združovacej forme alebo s rozvítym N. Jej opakom je odšúvka slabiková, ktorá je najmenešom rovnako málo frekventovaná.

Príklady: Chorá, činel — chorá ľká, či neľká?

1. PRÍSUNKA SLABIKOVÁ

R. Moško, KaH 1963

Od Gijónu VÍCHOR duje,
VÍLA v búrke otriasa sa,
ON NAD MESTOM šarapatí,
škody bude veľa zasa.

(Riešenie: Tomádo, dom — vietor nad Oviedom.)

2. PRÍSUNKA SLABIKOVÁ

M. Titurus

Dobré znáša ZVIERA zimu,
PREMÝŠLANIE patri k rymu.
NAVLEKA NÁM DEVA ČÍŽMY,
ZOO ľáka. Uveríš mi?

(Riešenie: Sob, úvaha — nás obáva Hana.)

3. PRÍSUNKA SLABIKOVÁ

S. Strmeň

ZVIERA PIESNE rado nemá,
vyciera zuby v manéži.
RELÁCIA nenadchne ma,
hokej ma iba osvieži.

(Riešte sami!)

4. PRÍSUNKA SLABIKOVÁ

L. Noskaj

FRÁZA — tvoja záľuba,
uši čuf ju namusia.
Radšej starý TLČHUBA,
PRIBUZNÉMU VENUJ SA!

(Riešte sami!)

PRIVLASTŇOVAČKA

V prívlastňovačke sa k názňuku pridávajú prívlastňovacie zámeny alebo prirodzené spojenia prívlastňovacích zámen (môj, tvoj, svoj, náš, váš, jeho, jej, ich, nič, dačí, niečí, čísi, voľací, hocičí, číkoľkvi) v nátežitej gramatickej väzbe s príslušným slovom.

Príklady prívlastňovačiek: Kal — kalich; líčka — je holička; zvieru — zvieram oje; mág má gvaš; tovar obalený — je hotová róba Leny; Lála dych lapá — naša lady chlapa; pôr-sadj kuľ — na šport voj sa díva, škúľ; huta, lovc; — hútam o jalovci v Aši; Odra, kalná meka — od rána šakal narieka.

Chybná tvorba: ježe — divá je žena šedivá (nedodržanie gramatickej zhody medzi pridávaným slovom a druhým ČN); úrad — mám inú rád (nejde o použitie prívlastňovacieho zámeny); Odra, roje — od rána šero je (k slovu Odra sa neviaže žiadne prívlastňovanie; naše môžu byť len roje, prípadne Odry).

1. PRIVLASTŇOVAČKA

V. Šemrinc, Kaň 1963

NEHODA POSTIHĽA ERIKA,
dnes však už ani nezvlýk.

(Riešenie: Malér mal Erič.)

2. PRIVLASTŇOVAČKA

V. Šimčísko

NAD B. SHAWOM, ZDÁ SA,
ZVOLÁŠ: TO JE KRÁSA!

(Riešenie: Satira sa ti ráči asi.)

3. PRIVLASTŇOVAČKA

Dunajci

VETRIČEK V DEDINE
osvieži jedine.

(Hádanku si vyriešte!)

PROTIVKA

Je to zriedkavá hádanka, ktorú v systéme hádaniek ťažko zaradiť na nejaké pevné miesto. Prevažná väčšina námetov, ktoré sa dosiaľ uverejňovali pod názvom protivka, boli vlastne dĺžňovky, súzvučky alebo zhodovky. Z ostatných námetov sa s minimálnou autorskou námahou dať urobiť časovačky a iné druhy hádaniek. Ide o dožľvajúcu hádanku s minimálnou produktívnosťou, skôr je to akási hádankárska kuriozita, ak sa podari objaviť slušný námet. Výsledok hádanky by mal byť pravým opakom názňaku. Autor tu má možnosť využiť rôzne opozitá. Niekedy sa námet približuje záporovke, inokedy rodovke. Pri zmene N na V sa môžu použiť aj pomocné slová i predpony (anti-, opak, protivu). Len málo námetov v celej histórii hádaniek možno nazvať skutočnými protivkami. Vyskytol sa už aj prípad pilenej protivky.

Príklady: Nepozná noc Viedeň; stúpam k lesám.

PROTIVKA

S. Strmeň, L. 1982

Vystráľali dnes

OPICE A PES.

(Riešenie: Opy, op a kopov.)

PYRAMÍDOVKA

Táto hádanka je opakom či analógiou lavínovky. Námet sa spracuje ako pyramídovka zväčša vtedy, keď by ako lavínovka vyznel násilne, ak by jeho slovosled bol neprirodzený. Hádanku možno píliť. Námet zväčša tvorí ucelený výraz alebo vetu, **napríklad:** lica je/viacej/vajec; anaženie — žena nie/nezná (presun l a jeho zmena na dĺžeň).

1. PYRAMÍDOVKA

Semša

ČAŠNIČKA NAHLAS HOVORÍ
VO VÁPENCOVOM POHORÍ

(Riešenie: Servírka vrieska v krase.)

2. PYRAMÍDOVKA (pilená)

V. Sinčák

Čímže vyniká
ZMLŤVÁ REČŇIKA?

(Hádanku si vyriešte!)

RÁČIK

Výsledok ráčika dostaneme spätným čítaním názňaku po hláskach (písmenách). Ak je názňak rozvitý, alebo ak ide o N zložený z číastkových N (združovacia tvorba), je možné spätné čítanie každého slova, alebo sa číta spätné celé názňak ako celok. Ráčik sa môže píliť, ale pilená tvorba sa vyskytuje zriedka.

Priklady: Rároh — horár; koks — skok; korienok — kone lrok; Erna, mot/to máme (pilený); Abesíniec cení seba; je tam Mataj? sedí Kamil — ide slimák; žerpá vodu bej — je budova preč; mám Ada rada — Ada rada mám; tam je Mataj? Dán je — nádej (spätne čítanie každého slova); manet, šip — pište námi!; Avari, Šariš — šira Šrava; Kubo lká, madison — nosí dáma klobúk; archív, nič — čin víchra; šarha, sadár — rada sa hráš; Čína, senát, sen — nestane sa nič; sen — ďever reve dnes; Labo, na stole mak — kamelet sa nebal.

1. RÁČIK

D. Karkuš, KaH 1963

DVE VOZIDLÁ MOTORÓVE
nevidíš,
lebo ČUPIŠ ZA SKLADISKOM
ako myš.

(Riešenie: Moped a ŽiS — si za depoti.)

2. RÁČIK

Ján Sabol, KaH 1961

KEĎ SLNKO ZAČALO
VYSÚŠAŤ MOKRÉ KOPCE,
ZOHNAL SI ISTÝ STROM
KAMARAT Z NAŠEJ OBCE.

(Riešenie: Na jar kúpil lípu krajan.)

3. RÁČIK

A. Štoffa

Či znaí PRÍSTAV KOČOVNIK,
MUŽ sa pýtal dámy,
Či OS AUTA dobrá je,
vzvedal sa známy.

(Hádku si vyriešte!)

4. RÁČIK

S. Strmeň

CUDZINEC, uzmeť TANCE
GRUŽINSKE NEMÁŠ SANCE.

(Hádku si vyriešte!)

5. RÁČIK

I. Noskaj

OPERA sa stavia nová,
Žasol by i SLEPÝ BARD,
NÁSTROJE sú v práci znova,
ľudská práca nie je žert,
Od pradávna — každý chápe —
ľudská vôľa zmení svet,
Veď len puihym prakom CHLAPEC
GOLIÁŠA ZDOLAL hneď.

(Hádku si vyriešte!)

RÁČIK STREDOVÝ

Táto hádanka nemá názrak ani výsledok, len tzv. jadro. V jeho strede je hláska (písmeno), ktorá sa neopakuje. Hlášky umiestnené pred ňou a za ňou sú k sebe navzájom v opačnom poradí, čo spôsobuje, že jadro pri čítaní spredu i zozadu dáva ten istý výsledok.

Stredová hláska však nesmie zostať izolovaná, ne-nadviazaná na ostatné.

Priklady ráčikov stredových: Krk; korok; Oto; Nemen; rotor; oko; aga; morka za krom; žold odlož; osoba naboso; sano donesi; lotor krotol; more za jazzerom; lodivodov idol; najde med Ján?; Edo vo vode; nar a baran; karas a rak; Jiino, konaj; rypeme zo zeme pýr; kobyta má malý bok; na rabína gláni baran; lilipután Eio polená tu piši; má diery syr eidam?; Elze je zle.

Priklad chybnaj tvorby: Idol v lodi.

1. RÁČIK STREDOVÝ

V. Kulčícký, KaH 1962

Raďim ti ja dobra, synu:
HÁDKANKU SKRÁŤ O TRETINU!

(Riešenie: Rábusu kus uber!)

2. RÁČIK STREDOVÝ

D. Muco

Už sa dvíha
SUCI ŠVIHÁK.

(Riešenie: Ruči fičúr.)

3. RÁČIK STREDOVÝ (z Bratislavy)

Dr. B. Bstalik

PACIENTKA V NEMOCNICI
jednotaj iba kriči.

(Riešenie: Chorá Marka na Kramároch.)

4. RÁČIK STREDOVÝ

V. Šimčísko

PRI PLAVBE NA ČIERNOM MORI
CHLAPEC PRIAM ÚDIVOM HORÍ.

(Riešenie: Na mori divy vidí Roman.)

5. RÁČIK STREDOVÝ

M. Jakubík-Žilinský

PREKÁŽALO VARI
AUTO na bulvári?

(Riešte samil)

6. RÁČIK STREDOVÝ

V. Šimčísko

OPÁSAJ SA MUŽ.

Ty sa teraz tuž.

(Riešte sami!)

7. RÁČIK STREDOVÝ

Kajko

Ty s krikom veľá

veľmi rád!

TVOJ HLAS BY CHCEJ

ŠELMY MAŤ.

(Riešte sami!)

RÁČIK SKUPINOVÝ

Námet tejto hádanky sa skladá z jednotlivých častí, takzvaných palindrómov, ktoré majú podobu ráčika alebo ráčika stredového. Prítom tieto palindrómy samy osebe nemusia mať zmysel a ucelenosť, ale nadobúdajú ich až vzájomným spojením do uceleného výrazu alebo vety — a práve takúto tvorbu treba považovať za hodnotnejšiu. Je to veľmi produktívna hádanka, no medzi nešiteľmi neobľúbená pre ťažkú nešiteľnosť, čo zapríčiňujú časté alternatívne i vedľajšie neautorské riešenia, ktorým možno predísť najskôr vyčíslením námetu. Ani tu stredová hláska, ktorá sa neopakuje, nesmie zostať nenaviazaná na ostatné (**chybná tvorba**: Šubenik v kine!).

Príklady: Aga/men/non; oko Agamemnonovo; uku/le/e ne/mám; mám kajak; rár/oh o/dietel d/eve; rak a ryby; holohlavý muž umýval kajak; osoba naboso; mám apatit.

1. RÁČIK SKUPINOVÝ

Bilenci, KaH 1957

Trpi, pery má však nemá.

MATKA, KTORÚ NECHÁPEME.

(Riešenie: Nepochopená mama.)

2. RÁČIK SKUPINOVÝ

A. Stres

Keď ťa bolí, RUKU SI

PODOPRI, viac nemusíš!

(Riešte sami!)

RÁMCOVKA

Rámcovky v textovom spracovaní sa pre ťažšiu nešiteľnosť vyskytujú iba zriedkavo. Riešením rámcovky musí byť súvislý text. Neodporúča sa tvoríť rámcovky presahujúce štyri päťpísmenové slová. Koniec slov musí korešpondovať s koncom riadka, presah slov nie je povolený. So zreteľom na ťažkú

nešiteľnosť nás sú pri tejto rámcovke prípustné mozaikové či iné varianty. Ani slabiková rámcovka sa nevyskytuje.

Príklady rámcoviek: Od nás Zdena odide rázne, čiže

```
  O  R
  O D N Á S
  Í  Z
  Z D E N A
  E  E
```

RÁMCOVKA

V. Šimčísko

STRÚHAL NÁDOBU Z DREVA

RUČI CHLAPINA pre vás.

(Hádanku si vyriešte!)

RÉBUS

Rébus je jedna z najstarších umelých hádaniek vôbec. Riešenia vzniká rôznymi čítaním náznaku alebo jeho prvkov: fonetickým čítaním písmen, vyjadrením polohy, tvaru, veľkosti prvkov náznaku, vyjadrením vzájomných vzťahov medzi jednotlivými prvkami a podobne. Rébus sa väčšinou podáva ako nápisová hádanka, no môže byť spracovaný aj v texte. Náznak rébusu by mal byť logický — slovo či slovné spojenie, písmená alebo čísla evokujúce určitú konkrétnosť (algebraický vzorec, matematický úkon, chemický vzorec, rieťakú značku, skratku a iné). Nevhodné sú rébusy ešte stále pretvárajúce z minulosti, v ktorých sú bez akajkoľvek súvislosti zmiešané písmená, čísla, grafické znaky atď. (pozri napríklad turnaj v Lišaku číslo 2/1988). Rébus možno spracovať i ako hádanku so spojeným náznakom aj výsledkom — pre náročnosť tvorby sa však vyskytuje výnimočne. Ako kuriozitu možno uviesť plnené rébusy.

Príklady rébusov: Deň — pride jeseň (pri de-je s e ň |); tak — kapota (ka po ta); CII — stopári (eto, pár l); kopáči — Lenko páči sa mi (len kopáči samí); slania — pohroma desila ma (pohromade s i lama); MAMA, MAMA, MAMA, MAMA — pošty Rima (po štyri MA); Janko — Japonsko (JA, po N s K O); p = d — pero v náside (pé rovná sa dè); ara stá/le narastá (pleny).

1. RÉBUS (45)

A. Murgaš, KaH 1955

CHLMY

(Riešenie: Štok slamy; stó, h s i a my.)

2. RÉBUS

S. Strmeň

Svitaf keď začína,
PRAK skuma DIEVČINA.

(Riešenie: Priska, P. R., i s K. A.)

3. RÉBUS

I. Noskaj

SÁH je iste česká miera,
Tvrđila to včera Viera.
Pre vás sú to reči duté,
MAŠKRTÍTE OPĀŤ v kúte.

(Hádanku si vyriešte!)

4. RÉBUS

J. Sadloň

s = 10

(Hádanku si vyriešte!)

RÉBUS SLOVNÝ

sa už prakticky nevyskytuje. Tieto námety sa teraz uvádzajú ako dĺžňovka, suzvučka alebo zhodovka rébusová, ktorými vlastne sú.

REŤAZOVKA

Ide o zriedkavú hádanku. Jej námet tvorí uzavretú reťaz spravidla dvojslabičných slov, ktoré môžu mať zmysel a ucelenosť buď samy osebe (starší spôsob tvorby), alebo vo vzájomnom spojení ako rozvíjajúci výraz či veta. Prítom sa nasledujúce slovo začína takou slabikou, akou sa predchádzajúce slovo končí. Posledné slovo sa musí končiť takou slabikou, ako sa začína prvé slovo, aby reťaz bola úplná. Voľné delenie slabík je bežné, treba ho však náležite označiť, najmä pri použití dlhých slov, ktoré treba do reťaze zapojiť tak, aby žiadna slabika neostala nezapojená.

Príklady: Laso — sokol — kolba — basa — Sata; slovo — voda — daman — manka — kama — maslo; strýna na trh trhá astry; masku skúma máma; Tomáš má čidli i dláto; teraz arda dáko kónare nareže žene nete; tu, hľa, hľadá Dáša šafu?; v osade sa deva vadí divo; plavá Vala laná napla.

1. REŤAZOVKA

M. Lociga, KaH 1954

VAHIEVA MATKA, RUDKOVÍ,
Jeďová doma ako vy.

(Riešenie: Doma máva váru Rudo.)

2. REŤAZOVKA

M. Jakubík-Zilinský

DEVA TREPE NA SVITANÍ;
DIERA PÁCHNE, milí páni!

(Riešenie: Žita tára ráno; nora razi.)

3. REŤAZOVKA (réb.)

L. Fekete

Pozri obrázok dolu!

(Riešenie: Misa sama — malá laba — baletka — let kane — nezábudka za búdkami.)

4. REŤAZOVKA

P. Kušnir

— AKO? SYMBOL MOCI
ZNIČIL AMOR v noci? —
Hluchý dedko vrieska,
platie všetko dneska.

(Hádanku si vyriešte!)

RODOVKA

V prípade rodovky ide o tvaroslovnú derivačnú hádanku, výsledok ktorej dostaneme, ak N dáme do iného rodu (rodov). Prítom majú prednosť prirodzené, gramaticky správne derivácie, napríklad: Čech — Češka (nie Čechica!), matka — otec (nie matiak!), jelen — laň, jelenica (nie jelenkyňa!) atď. A) rodovku možno píliť, ak derivované slovo zostáva celé (od necelého slova nemožno tvoriť žiaden rod!). Rodovka sa vyskytuje zriedkavo a väčšina jej námetov sa tvorí dosť násilu. Prevažne sú to prekrútené dĺžňovky, súzvučky a podobne. Objavili sa už aj vtipné spôsoby tvorby, keď sa zmena rodu robila nepriamo pridaním vhodného výrazu s náležitou gramatickou výzbuou (maskulinum, neutrum či iný rod).

Príklady: Cesta — cesto; tresk — treska; kalvin — kal vlnka; úľ — ulica; odraslý samček — od rána sa mi óka; élévka — neutrá model Evky; mužka Kate že nůkate?

1. RODOVKA

V. Kulčícký, KaH 1956

Nekleme ma veru zrak:
Spolu sedia VTÁK, I VTÁK.

(Riešenie: ikavec | kavka.)

2. RODOVKA

S. Strmeň, KaH 1963

IBA JA SEDÍM
S PRIATEĽOM biedym.

(Riešenie: Sám som s Amosom.)

3. RODOVKA

V. Šimčísko, KaH 1963

Vravím ti to, PÁNKO:
LEPIDLO MÁ DEVA.
Ty to veríš nechceš,
mňa to veľmi hnevá.

(Riešenie: Malý pán — má lep Anča.)

ROHÁČIK

Roháčik v textovom spracovaní sa pre náročnosť tvorby vyskytuje iba zriedkavo. Jadrom roháčika býva súvislý text, ktorý po rozpísaní do obrazca roháčika (minimálne štyri riadky a stĺpce) môžeme čítať vodorovne aj zvisle. Koniec riadka či stĺpca nemusí korešpondovať s koncom slova. Variantom roháčika je slabikový roháčik, na ktorý platia vlastne tie isté pravidlá, iba minimálne rozmery roháčika sú zmenšené na tri riadky a stĺpce. Prípadné otočenie obrazca roháčika treba vzhľadom na riešiteľnosť označiť. Riadkový presah — „pílenie“ — sa však nezvykne označovať. Prakticky vždy ide o takýto roháčik. Ako kuriozita sa môže vyskytnúť aj roháčik striedavý, mozaikový, čiastočne mozaikový alebo členený v textovom spracovaní. To však treba vždy náležite označiť. Spojené roháčiky sa v textovej podobe nevyskytujú.

Príklady roháčikov:

Pre let reve Petar (pílení, t. j. s presahom slov z riadka do riadka, navyše ešte „otočený“):

```

P
RE
LET
REVE
PETER

```

lata' mama tabule malé má (slabikový):

```

IS:  TÁ  MA  MA
TA  BU  LE
MA  LE
MÁ

```

Dobre sa pri brehu zasa zaprí (slabikový, voľne delený a pílení):

```

DO  BRE  SA  PRI
BRE  HU  ZA
SA  ZA
PRI

```

1. ROHÁČIK

KaH 1959

STROMY REŽEŠ NA PÍLE?

Chlap si dobrý, pri síle!

(Riešenie: Ježe pílis.)

2. ROHÁČIK SLABIKOVÝ

S. Strmeň, KaH 1962

ČIASTKA PLOTA,
ČO MÁ FARBU AKO TRÁVA,
po čase sa
rozrušená rozpadáva.

(Riešenie: Zelená lesina.)

3. ROHÁČIK

R. Robota

SVIETIA MESTÁ CUDZIE,

o svetlo niet nůdze.

Roháčik je ruopak,

vyriešte ho tak či tak!

(Hádanku si vyriešte!)

ROZKAZKA

Rozkazka je vlastne špecifickou odrodou časovačky. Jej V dostaneme prevedením názniku do imperativu. Môžu sa vyskytnúť aj pílené rozkazky, ale tak, aby časované slovo zostalo celé (ohýbať necelé slovo nie je možné). Aj tu platí výnimka z ucelenosti v N vzhľadom na podstatu samotnej hádanky. Dodržanie slovesného vidu je však podmienkou. Pri riešení treba uviesť N v takom tvare, v akom je opísaný (podaný). Pri prevádzaní slovesa do rozkazovacieho spôsobu si môžeme pomôcť aj vhodným zámenom (osobným). Pri rozkazovaní, najmä tretjaj osobe, možno použiť nepriame rozkazovanie pomocou slova „nech“ (bodaj, kiež), ako to bude i v ukážke. To však už môžeme považovať za neštandardnú, vtipnú tvorbu.

Príklady rozkaziiek: Oraf — Or; uhnúť sa — Uh, Nisa (základná tvorba); prosím o prosu; učim sa u ČSA (N—V spojené); máča E/ma čaj; nesieme d/nes med (písné); siete, Rózka, zanesiete (Vpíná); spíš spítý; jed nosim, ľovím onim — jedno slovo; rty (so zámenom) o vosku píšem — ovos kúpiš; kryť sadiva — krysa divá; oral ión — Orión; zas nenesieš úhory — zasnené sú hory; pohli sa lamy — pohnité salámy; zakážem dym zakaždým (N rozvítý); koka, góni kok — cigár; váhať, oraf — Vah aj Or; zastoknúť, čihať — zas tok ničí háj; rozkazať, neprosíš, odniešť — Rózka žne prosu dnes (združovacia tvorba prostá); mať, strovič, skáče Elenka — majstrovská čelenka; nesieni, lemy šif — nesmelé myši (združovacia tvorba kombinovaná).

1. ROZKAZKA

S. Strmeň, KaH 1960

Na šaty PRIPEVNÍM ozdabu.
Do vody PONÁRAM nádobu.
TVRDIĎ, že každý deň po práci
tešila sa SLOVENSKI SPEVÁCI.

(Riešenie: Našijem, norím, istím — naši tenoristi.)

2. ROZKAZKA

S. Strmeň, KaH 1961

SCHOVÁVAŤ PRIESADY,
to už je vaša vec,
aby ich nenašiel
ZURIVÝ HĽODÁVEČ.

(Riešenie: Kryť sadivú — krysa divá.)

3. ROZKAZKA

S. Strmeň, L 1982

STRETÁVAM PRIATECA MÁLO.
Neviem už, čo sa s nim stalo.

(Riešenie: Zriem Eďka zriedka.)

4. ROZKAZKA (237)

S. Strmeň, L 1968

(Riešenie: Nakreslené maky — na kre slímáky.)

5. ROZKAZKA

R. Robota

NEDOVOLÍM FAJČIT
NIKDÝ na pavlačí.

(Hádanku si vyriešte!)

6. ROZKAZKA

S. Strmeň

IHA, STROM BOL ČORAZ VYŠŠÍ,
nekrútil sa v kríkov skrýšii.
ODSTRÁNENÉ HUSTÉ KRÓVIE
Odniešl už z lesa? Ktovie!

(Hádanku si vyriešte!)

ROZŠIROVAČKA

Pozri heslo PRISUNKA POSTUPNÁ!

SKRÝVAČKA

Táto hádanka sa vyskytuje v niekoľkých variantoch (formách). 1. Tradičná forma — textová: vo vete či v básničke je utajené (skrýté) riešenie. Obyčajne ide o nejaké slovo alebo výraz z určitého odboru, ktorý sa uvádza za názvom hádanky v zátvorke, prípadne môže byť takýchto výrazov utajených viac. Tento typ sa vyskytuje čoraz menej; uplatňuje sa v rôznych nenáročných hádankárskych lepoprelách, stránkach pre mládež a podobne. Autorsky i riešiteľsky je nenáročný, má skôr „náborový“ charakter než hádankársku hodnotu. Tento výraz môže byť v texte ukrytý aj pospiatky.

2. Druhý typ tradičnej formy vyšiel zrejme z básnického akrostichonu. Daný výraz je v texte ukrytý podľa určitého systému alebo kľúča — po písmenách, slabikách... (česka „kľúčovka“).

Napríklad ide o prvé slabiky každého riadka, prvé a posledné písmená riadka, prostredné slabiky každého slova, čísel môže byť o písmená, skupiny písmen či slabiky, ktoré nasledujú po určitom písmene alebo grafickom znaku, začiatkové 2 písmená každého podstatného mena atď. Prítom text takejto skrývačky má s riešením harmonizovať.

3. Moderný typ skrývačky sa bližie obnažke. Dokonca čím viac sa jej približuje, tým je cennejši. Aj tu je výsledok ukrytý v opísanom N, ktorý musíme „obnažiť“. Toto obnažovanie môže prebiehať aj z troch strán (odstraňovanie mákčovníkov, džňov a pod.) i pospiatky. Prítom však výsledok musí byť obsiahnutý vo všetkých slovách N a musí mať nájme nej polovicu jeho hlasok (písmen).

4. V ostatnom čase sa opäť veľmi populárnou stala skrývačka, výsledok ktorej tvoria spoliuhlásky opísaného N (či dokonca jeho samohlásky).

Posledné 2 varianty možno pillf.

Vyskytla sa už aj postupná skrývačka. Príklady tradičných foriem skrývačky uvedieme nižšie.

Príklady modernejšej tvorby: Množenka — nože; pás trávy — astra; jarabica — Arabi; jadro z dyne — drozdy; hľadám ľad; ľavý rysy — výry; Európa na mape — Panama; slabý valach býval; vysoko letí sokol, dvaja kajakári — jak a jak, jak; tmavá muška — Šumava (spätne čítanie); sivá šaty — ŠVŠT; tri ministerstvá — Rim, Rimini, Tarat; hľadendron — ľode NDR; pre stopára ste oporou iste — prst, prst, prst; hradbu zbalila Radbuza; počkáme dve dievky — očka medvedie.

Chýbná tvorba: Um a šarm/Máša/má; pri postupnom „odkrývaní“ vidíme, že posledný V vlastne skrýty nie je (nachádza sa hneď na začiatku posledného N).

1. SKRÝVAČKA

V. K., L 1967

Ktoré vtáča múdro z diaľky
obzera si trávu, skalky?

(Riešenie: Drozd.)

2. SKRÝVAČKA

D. Karkuľ, KaH 1986

Z Dimitrovky odfeká stokou KAL.

Koho vôňou ovanul, zutekal.

(Riešenie: Odpadová voda.)

3. SKRÝVAČKA (zem.)

V. K., ZZ 1958

Doma všetko ticho spi,

Bránu vietor rúca, hľa

Nikodém môj milý nás

verovať sa ponáhľa.

(Riešenie: Dobrá Niva, prvé slabiky veršov.)

4. SKRÝVAČKA

A. Bepík

RUŽA, RUŽA, RUŽA, RUŽA,

RUŽA, RUŽA, RUŽA,

RUŽA mámi vôňou dámy,

HUBA mámi muža.

(Riešenie: Osem ruží — smrť; samé ruže: — smrť.)

5. SKRÝVAČKA

I. Rias

Práve iká

MANŽELKA.

(Hádku si vyrieštel)

6. SKRÝVAČKA (pílená)

S. Strmeň

RENOMÉ MESTA

zpomínať prestaň!

(Hádku si vyrieštel)

7. SKRÝVAČKA

Semiť

Aula už záver tuší,

hto máš pokoj v duši,

na tvári úsmev asi.

Nechceme samú chválu.

Zdravíme celú sálu.

Ozve sa hana čiastí?

(Hádku si vyrieštel)

SPOJKOVKA

V spojkovke sa k jednotlivým náznakom pridávajú gramatické spojky (a, ale, alebo, by, že a podobne).

Priklady spojkoviek: Ríavy — žeríavy; alt — Altaj; Neva — Ženeva; kára pre tokára; Úpa st/úpa stále (pílená); zvesti školy — zves ťižko lyža!; bar lakl — Bernolák; maléry, naje — malé ryby žena je; výry, tesl — vy, rybár, ste silák; guma, riavy — sú malé dva žeríavy; bič, kane, kára — babička, neboť tokára!

1. SPOJKOVKA

M. Vyperina, KaH 1960

SYNČEK CHLIPKÁ ČAJ.

prítom ľuďi taj:

HRŤ ZBRANE Rimana

poranil Germána.

(Riešenie: Decko pije — božec kopije.)

2. SPOJKOVKA

D. Lančarič, KaH 1962

— Tam, kde známa RIEKA tečie,

VEĽKÁ SIEN' si v dome kráti.

Do tých končin, — strýko rečie.

— PO STAROM SME CESTOVALI.

(Riešenie: Paraná, hala — pers nás fahala.)

3. SPOJKOVKA

V. Šimčísko, KaH 1963

— ZVIERATKA sem chodia málo, —

PYŠNÉ DIEVČA povedalo.

Asi preto deň čo deň

SPÁVAŤ CHODÍ RYBAR SEM.

(Riešenie: Tury, páva — tu rybár spáva.)

4. SPOJKOVKA

B. Batašik, KaH 1963

HORA MIERNI DCERKE

UTRPENIE VEĽKÉ!

(Riešenie: Les tliá Aiene bolesti šiateně.)

STRIEDAČKA

Táto hádanka je akýmsi prechodom medzi obložkou a prisunkou. Jej náznak môže byť rozvíjaj sa alebo zložitejší z viacerých slov (výrazov). Medzi jednotlivé slová N — podobne ako pri vložkovke — vložíme po 1 písmene (hláske), navyše ešte prisuneme hlásku (písmeno) pred prvé a za posledné slovo N, čím dostaneme výsledok. Takže vzorec tejto hádanky je pNpNp alebo pNpNpNp atď., pričom p označuje pridávané písmeno a N jednotlivé slová (čiastkové N). Vzhľadom na to, že v hádanku pracujeme iba s celými slovami, píšeme do úvahy napríklad: Pridávané písmená nemusia byť rovnaké. Ak predsa sú, možno to považovať za klad hádanky.

Priklady: Op, AĚ, ěre — poplatná reč; verpánok, káva — zver pán okukával; orkán, rips — mor kántri psy; ceterak, judáš — chcete rakija, Dáča? NDR.

meď — Andromeda; Edo, Udo — je dole dom; Edo, Udo — je dolu dom (N viacdeľný); tri áre — striháreň; dom riadne Edo (Udo) meria dnes (N rozvíť).

MÔže sa vyskytnúť aj prípad slabikovej striedačky. Vtedy však vložky pridávané slabiky musia byť rovnaké.

1. STRIEDAČKA

D. Karkuš

SLNKO HREJE, SKŔR, než zájde,
NA HRUŠKE SI POCHUTNAJTE!

(Riešenie: Je teplo — zjedzte plod!)

2. STRIEDAČKA

A. Štoffa

RIEKA šumí, NÁSTROJE čuť.
KŔN ma nesie od baru.
TEMPO TANCA VOLNÉ láka,
nečuť pri ňom gitaru.

(Riešenie: Orm, lýry, mustang — pomalý rytmus tanga.)

3. STRIEDAČKA

S. Strmeň

ZÁHYB KOŽE ľpáti dámy.
NÁMET tajú je vám známy.
Výsledok tiež neutajím:
BOBINA ŠLA po kofáji.

(Riešenie: Lalok, motív — šla lokomotiva.)

4. STRIEDAČKA

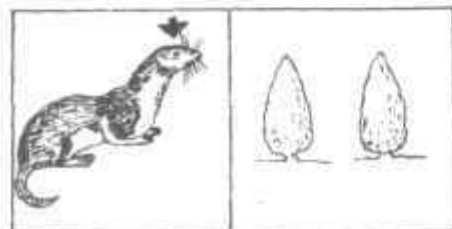
V. Šimčísko

V bare SKLADBA divná hrá sa.
Čo sa robí, kľeho frasa!
STROJ tu hučí, čašníik beží,
POD STOLOM TU SVETÁK LEŽÍ.

(Riešenie: Etuda, dynamo — je tu dandy na mol.)

5. STRIEDAČKA

E. Fekete

Vidíš dravca, stromy mladé,
fabzujeteš si kade-tade.

(Riešenie: Oko lasice, tuje — dokola si cestujete.)

6. STRIEDAČKA

I. Noskaj

Nejednu má MUŽ už vraaku.
MESTO videl, teda nech
odpovie ti na otázku:
V živote KTO NEMÁ PECH?

(Hádanku si vyriešte!)

7. STRIEDAČKA

S. Strmeň

Ako RIEKA šumia STROMY.
Nechce sa mi od nich nikam.
Pri nich básniť napadlo mi,
hoc MŔJ PREDNES NEVYNIKA.

(Hádanku si vyriešte!)

SÚHLASKA

V súhlasko sa k jednotlivým náznakom pridáva slovo alebo skupina slov znamenajúcich súhlas (áno, ba, tak, fakt, isto-ista, určite, nie inak a pod.)

Príklady súhlasiek: Rary — barany; citara — cif Araba; letka — baletka; čaj — bača Jano; kupé — kúp Eve ruže!; támu oklamú; ten keč — tenké lano; nenormál/na Nór má lano (pliená); Terka dumá — baterka anódu má; malý tkáč má lýtka čisté; znám etui z námetu iba; bič, kasa, laso — babička sa bála soba; vířaz, cip, rám, vak — baví fa za noci panoráma Novák; biele topole, tuje — babie leto poletuje; basa, vila — baba sa bavila; túz, plávam — tu zurčí Taplá vörn; hrana, sépia — hrá na bese piatak.

1. SÚHLASKA

R. Robota, KaH 1960

DAVAJ POZOR, DIEVKA NAŠA,
ČO VRAVÍ MUŽ ZO SALAŠA!

(Riešenie: Čuj, Anka, baču Janka!)

2. SÚHLASKA

J. Drdoš, M 1961

Hoci sa vraj ľudí ľaka,
NA ZÁSTUP SA DÍVA STRAKA.

(Riešenie: Dav badá vřák.)

3. SÚHLASKA

B. Gaža, KaH 1962

NÁDOBA DREVENÁ
páči sa mladým.
PÁR KVETOV FARBU MÁ
S NÁDYCHOM ZLATÝM.

(Riešenie: Sud z lát — sú dve ruže zlatisté.)

4. SÚHLASKA (AaB)

V. Šimčísko

Zlákal ho HLAS domoviny,
nechal moria, ZEME PÁSY
CHLAPEC PRIŠIEL DO DEDINY,
obdivuje vlasti krásy.

(Hádanku si vyrieštel)

5. SÚHLASKA

S. Strmeň

VZHLADNE ŽENA NA POLI
ZA NÁSTROJOM v okolí.

(Hádanku si vyrieštel)

SÚZVUČKA

Táto hádanka sa zakladá na fonetike. Jej náznak a výsledok musia znieť rovnako, ale rovnako sa písať nemusia. Súzvuk medzi N a V vznikne použitím rovnakých hlások, ale i spodobovaním (asimiláciou) spoluhlások či hláskových skupín, v súlade so správnou výslovnosťou. V tomto prípade pozri normatívne jazykové príručky (Pravidlá slovenského pravopisu, SSJ, SCS, Príručný slovník slovenskej výslovnosti atď.).

Ak sa v hádankе vyskytnú cudzojazyčné slová, treba ich vo výslovnosti použiť tak, ako sa vyslovujú v príslušnom jazyku. (Ide predovšetkým o vlastné mená osôb, zemepisné názvy, ustálené slovné spojenia a podobne.) V tomto zasa odkazujeme na príslušné cudzojazyčné slovníky a slovníky cudzích slov. V prípade združovacej tvorby, ktorá je zriedkavá, možno každý číastkový N čítať osobitne, alebo možno celý N čítať spolu s náležitým spodobovaním medzi jednotlivými číastkovými N navzájom. Hodnotnejšie sú námety, ktoré sa tiepišu rovnako, iba rovnako znejú. Dodržanie kvantity hlások (dlžňov) je za každých okolností samozrejmom nevyhnutnosťou.

Príklady súzvučiek: čelo (časť tváre) — čelo (hudobný nástroj); list — list; čín Ely — čínely; jedno je dno; ženička, žeň ička; málo Púchov má lopúchov; do Brém jesto dobré miesto; zväďia: palma — zved lapal ma.

1. SÚZVUČKA

J. Belička, KaH 1962.

ZVERATKO sa matka milo
okolo mája do vôle.
Dobre vie, že NÁPOJ PRE MŇA
STOJÍ ČASTO NA STOLE.

(Riešenie: Mača — káva me očakáva.)

2. SÚZVUČKA

J. Psida, L 1985

Pretek sa skončil, bol to boj,
Prekvapil všetkých výkon tvoj.
ODNAŠAJÚ ŤA ŠEŠTACI,
KTORÍ SÚ IBA DIVÁCI.

(Riešenie: Nerať fa žiaci nesúťažiaci.)

3. SÚZVUČKA

S. Strmeň

NA MEDE SI POCHUTŇAVAŠ,
TETUŠKA, ODJAKŽIVA.
Odjakživa máš rada i karty,
Ba, či ICH DOSIAL ŽMOLÍŠ
v zápale hry tak, ako kedysi?

(Hádanku si vyrieštel)

4. SÚZVUČKA

S. Strmeň

ODBEHNE PREČ RODIČ JEDEN
od kočička poobede?

(Hádanku si vyrieštel)

ŠTVORCOVKA

Jadrom štvorcovky v textovom spracovaní býva súvislý text, ktorý po rozpísaní do štvorca a minimálnymi rozmermi 3 x 3 písmená môžeme čítať po riadkoch zľava doprava i po stĺpcoch zhora nadol. Koniec riadka nemusí korešpondovať s koncom slova. Variantom štvorcovky je slabiková štvorcovka, na ktorú platia prakticky tie isté pravidlá. Štvorcovky spojené v textovom spracovaní sú zriedkavé. Ako kuniozita sa môže vyskytnúť aj štvorcovka mozaiková, striedavá, čiastočne mozaiková alebo členená v textovom spracovaní, čo však treba vždy označiť — aj keď ide o spojené štvorcovky. Riadkový presah (přesah) sa nezvykne označovať; riešiteľ má s touto možnosťou rátať, pretože zväčša ide práve o takéto typy štvorcoviek.

Príklady štvorcoviek

Ráno Arab Nad'u obut:

R	A	N	O
A	R	A	B
N	A	Ň	U
O	B	U	L

Chýry širim, čiže:

CH	Y	R
Y	Š	I
R	I	M

Kopytá pýta si Tasilo (slabiková):

KO	PY	TÁ
PÝ	TA	SI
TA	SI	LO

Búra terasu matematik (slabiková; pienená):

BÚ	RA	TE-
RA	SU	MA-
TE	MA	TIK

Kirasy rybára dá ráno Nora nám (pienená trojitá):

K	A	R							
A	S	Y							
R	Y	B	Á	R					
		A	D	Á					
		R	Á	N	O	N			
				O	R	A			
				N	Á	M			

1. ŠTVORCOVKA

J. Pernecký, KaH 1960

Z čias otrokárrov ...

Krutý říman

rabov starých neřiv.

řažký říp

OSUD SLOVAN ŠEDIVÝ.

(Riešenie: Tuší údel ředý řiv.)

2. ŠTVORCOVKA

V. Šimčísko, KaH 1961

Na póđu vřm

HRÁ MORAVAN ŠAM.

(Riešenie: Šolo má řach.)

3. ŠTVORCOVKA (dvojitá)

A. Biřčo, KaH 1961

FAREBNÁ TKANINA POLIATA KRVOU

plávala po riece s kařicou prvou.

(Riešenie: Zelená látka krvavá.)

4. ŠTVORCOVKA SLABIKOVÁ

Paloř, KaH 1963

Raz VÝPRAVA ŠCHÓDŽOVALA,

DIEVČA MILÉ, V ŘUŘTI.

Uřušila ju tam pářa,

teraz stopy řuřtim.

(Riešenie: Karavána řadila sa, Vala drahá, na řaha-
re.)

5. ŠTVORCOVKA SLAB. (5x)

R. Pekař, KaH 1962

ZA SVITANIA

DONAŠALA,

NIE VELMI RADOŘAJNÁ

ILONKA

TYRANOVI

TOKAJSKÉ.

(Riešenie: Ráno nosila řekomá Mařarka katovi vino.)

6. ŠTVORCOVKA (piř.)

A. Štoffa

Taj to vřetřko zaznamerá,

prečo ANKA ZAMIEŤENÁ

HREŠILA PÁNOV

ŠTROJENYCH ráno.

(Hádanku si vřiařteř!)

TVAROVKA

Tvarovka je pre náročnosť tvorby pomerne zriedkavá hádanka. K jednotlivým náznakom sa pridáva slovo (obvyčajne prídavné meno) alebo prirodzené spojenie slov, ktoré vyjadruje určitý tvar (oválny, šišatý, tenký, kónický, ako sud, obľého tvaru a podobne). Ak sa pridáva prídavné meno, musí sa dodržať gramatická zhoda s príslušným náznakom.

Príklady tvaroviek: Kopija — tu pako pija; car — ceruzky; klady — oblek lady; kama — Ob ľeka ma, ohľářka — tvaroh Lařky, řSA — obleč sa!; sklá — os treskla; barak — Bára kuřor má; trik — tri kostry; zřá z řazu řena; valř sa dym — nařř rokovalř s Adym; zásek — Račan zase křača na řopeć; ohrada, mář — tvaroh řady majú řeny; pánt, tuje — pánt tu řeny obletuje; řiza, bal — hru balř z Atén řibal.

1. TVAROVKA

1. Hornák, KaH 1956

LAŘKO VTÁK PO SVAHU KŘAČA,

ař mu to závidř bača.

(Riešenie: Dobře řus do řrehu řtřpa.)

2. TVAROVKA

C. Pánc, KaH 1955

Keď řpomina cudzie krajř,

LUKEŠOVÁ JADRNÁ JE.

(Riešenie: Jela je řakonická.)

3. TVAROVKA

E. Křvář, KaH 1962

Volám cestou na Aničku:

KŮŘL SOM HŘU PRE PARIČKU!

(Riešenie: Dám dámu řene.)

4. TVAROVKA

J. Droppe

DO NÁRUČIA PADOL ŽENE
NIKLÁR. Zle je odľúbenie.

(Hádku si vyriešte!)

5. TVAROVKA

M. Vyperina

ZVIERATKO sa náhli schovať.
Hrní, BOH sa hnevá.
PRIŠLA DOBA KLASOBRANIA,
NEZAHÁLAJ, DEVA!

(Hádku si vyriešte!)

UMOCŇOVAČKA

Výsledok tejto hádky dostaneme podobne ako v matematike, totiž umocnením jej názvaku, napríklad: na stú, na pi, na niekoľkú, na trinásťu, na jedenásťu, na dvojstú, na nultú, ale i na m, na n, na e, na s a podobne.

Príklady umocňovačiek: Saláma — napi sa láma; pište! — nástupište; kompán — natri nás tukom, pán!; žirák — nás tuší Rak; sto — stonanie Koľku; peň — natri stupeň!; Meľa/na smelá (pilená); synove nápisy nové; mamka, mám kanastu; Eva nám inú spieva; krás, péva — krásna Stupáva; sane, vesta — napi sa, nevesta!; jaz, nula — ja znám éru minula.

1. UMOCŇOVAČKA

Paloš, LM 1957

Každý to vie, že si KORHEL
nik ťa nemá rád.
Sestra tiež mi často vraví:
ROD NÁŠ HANÍ BRAT.

(Riešenie: Pjan — nás tupí Ján.)

2. UMOCŇOVAČKA

Pospišil, M 1959

Výsadkár je Otk známý.
JEHO VYSTROJ — povraz samý.
Za ním kamaráti
obracejú tvár:
LIETADLO VŽDY VYŠŠIE
STÚPA NAD ÚTVAR.

(Riešenie: Padák Ota — nad voj stúpa Dakota.)

3. UMOCŇOVAČKA

V. Macák, KaH 1964

Tak ako druhovi
vavíme Nemcovi:
PRIJME SI SPOLU
na jednotnú vôľu!

(Riešenie: Saa, napi sa s nami!)

4. UMOCŇOVAČKA

S. Strmeň, KaH 1966

Ako tvrdia historici,
v stredovekej vojne
bojo mŕtvych hojne.
Každého dňa na ulici
ODVÁŽNEHO VOJÁKA
ŠKOLILA ZBRAŇ dajaká.

(Riešenie: Chlapika napichla pika.)

VENOVANKA

Vo venovanke sa k jednotlivým názvukom pridávajú osobné, neurčité a záporové zámená v treťom páde, vyjadrujúce venovanie (mám, m, ti, nikomu, komusi a pod.).

Príklady venovaniiek: Latka — muietka; latka — je muietka; Psycho — psy chovám; užovky — na mužov kývam; toje — Miro je (Imro je); vola volávam; sadivá — Tise divé; skúma misku mati; znachora ma/zná chorá mati (pilená); skala hodná — miska lahodná; vodička oná — vodič kamióna; rani skala múraniska imu; amače desis — sme Česi desiat; vydra, hune — vydraté behúne; pole, háj zelený — po lese behajte bez Eleny!; pole, kade, lama — polemika desila mamu.

1. VENOVANKA

J. Šabol, KaH 1961

Mne OBEC pripomína,
že TANCE VIEM od syna

(Riešenie: Boleráz — bolerá znárn.)

2. VENOVANKA

V. Murgašová, M 1959

SPOLUŽIAKA MICHAL VÁBI
na močiaru chyťť žaby.

(Riešenie: Školáka Miško láka.)

3. VENOVANKA (PRIVLASTŇOVAČKA)

V. Šemrinec, KaH 1957

Turek sa smeje:
VIAC RAJOV NIE JE.

(Riešenie: Eden je jeden.)

4. VENOVANKA

Š. Vaňa, KaH 1963

ČUKRIKY som nedoniesol,
ČASTI VOZA vlečiem lesom.
Ako sa žena zachová?
MÁ ROZLIM PANI VAĽOVÁ!

(Riešenie: Dražé, oja — je múdra žena moja!)

5. VENOVAŇKA (pílená)

S. Strmeň

Prád známym
NEMRDNES
PLECAMI.
Teraz rieš!

(Hádanku si vyrieštel)

6. VENOVAŇKA

S. Strmeň

Mičky nesiem svoje JARMO.
Mičky ROBÍM MASLO. Darmo.

(Hádanku si vyrieštel)

VLOŽKOVKA

Vložkovka je hádanka, ktorej N sa skladá z viacerých slov. Buď ide o rozvitý N, alebo zložený z viacerých samostatných čiastkových náznačkov (z nich môže byť niektorý aj rozvitý). Medzi jednotlivé slová N (medzi jednotlivé čiastkové N) vložíme po 1 hlásku (písmeno), čím dostaneme výsledok. Pritom vkladané písmená nemusia byť totožné, ale ak sú, môžeme to považovať za klad hádanky. Vzhľadom na to, že v náznačkovke operujeme s celými slovami, pílenie do úvahy neprichádza.

Vzorec vložkovky je teda NpN, NpNpN atď., pričom p označuje pridávané písmeno. Môže sa vyskytnúť aj prípad slabikovej vložkovky. Vtedy však všetky pridávané slabiky musia byť rovnaké.

Príklady vložkoviek: Op, kance — opekanice; hrađa, ido, strach — hrá David Ostrach; osl, osy, osí, val — ošivo syn osieval; Jena — Anči je na ranči; jak — vám ja kývam (N zložený); kúri Zita — kuriozita; na liste repy našli ste črepy (N rozvité).

1. VLOŽKOVKA

P. Čierny, KaH 1962

ZVYŠOK OHŇA DEVA
VODOU POOBIEVA.

(Riešenie: Popol Eva popoľieva.)

2. VLOŽKOVKA

P. Bohuš

Ty ZNIČENÝ ČLOVEK, si,
nespravil už žiadny ČIN.
Zbytočne je pýtať sa:
Vieš ty vôbec, kde je INN?

(Hádanku si vyrieštel)

3. VLOŽKOVKA

L. Fekete

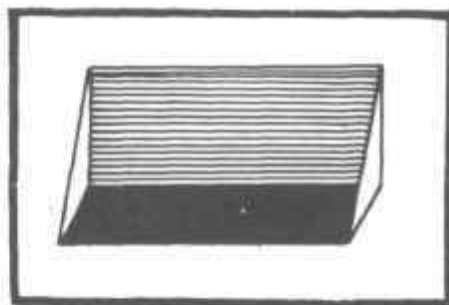

Chlapca umära
chajda prastära.

(Riešenie: Trapiata, kabar, čik — trapi Stanka bara-čik.)

4. VLOŽKOVKA

S. Strmeň

Daj pozor, zľava ...

(Hádanku si vyrieštel)

VSVUKA

Výsledok tejto hádanky dostaneme, keď do náznačkov vsunieme jednu hlásku (písmeno). Ak je N rozvitý, môžeme vsunúť písmeno do každého jeho vhodného slova. Ak sa N skladá z viacerých čiastkových N (zdrúžovacia tvorba), vsunieme písmeno do každého z nich. Vsvuka patrí medzi najproduktívnejšie a najobľúbenejšie hádanky.

Je opakom výpusťky. Bežne sa tu uplatňuje pílená tvorba.

Príklady: Koľin — kaolin; Metuje — med tu je; oska — osika; Polárka — pol hárka; kurziva — Kurd živa;

stonožka — ston Jožka; pobežim pobrežim; prstene pri stane; osamelá osa smelá; nahnevane nahnem vane; v Aš! E/va šije; supa na/su panie; znejú ká/zne Jurka (Juľka); nieka ba/rie káble (pilené); pop luže — popluže; zlá žena je — z pláze naje; je dole kára — jedlo lekára (reb.); tajpa biela — taj Gabriela; tri karty — trik Marty; starí valasí — stál rival asi; ste sami s tesármí; je dole kára — jed olejkára (N rozvíť); obed námi už objedná muž; zátoka, piana — zlato kapitána; Lea, kotrba — ľob ako treba; Jela, pieseň — ja, chlapi, jeseň; kufor, duše, ľom — ku fjordu šiel som; protéza, hračky — prosté Záhoráčky (združovacie); vec háklivá, mrak — viecha kalí vám zrak (združovacia so vsúvaním do každého slova rozvíteho N).

Pozor! Příklad chybné tvorby: Dobré uteká do brehu Terka (chybné vsúvanie — len raz prisaúvanie!).

1. VSUVKA

M. Hromník, KaH 1960

Trápi ma veľa
CHORÁ ČASŤ TELA.

(Riešenie: Boľavý bok ľavý.)

2. VSUVKA (pilená)

J. Drdoš, KaH 1962

PAJEDÍ SA V ČIERNOM ŽENA,
keď zabreše malé šteňa.

(Riešenie: Najedovaná je vdova.)

3. VSUVKA

I. Filadelfi

K OBCHODNÉMU DOMU, BAŤKO,
POSTAV BIČÍK prišitý.
Muži mladí i tí starší
kúpia si ho pre ženy.

(Riešenie: O Prior, báčik, opri korbáčik!)

4. VSUVKA

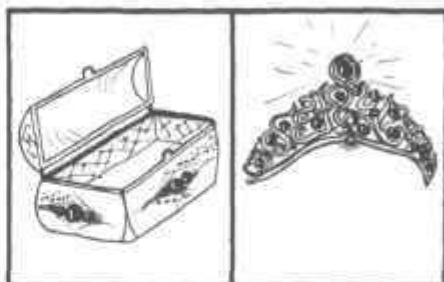
S. Strmeň

Na ZVIERATÁ
myšli tata.
Nechutí mi CIGARETÁ.
SEPTEMBER mi
predú dvermi
biebie letá pozaplietať.

(Riešenie: Kone, Clea — koniec leta.)

5. VSUVKA

J. Droppa

Povel čujem — ustupujem.

(Riešenie: Dóza, diadém — do úzadia idem.)

6. VSUVKA (pilená)

V. Miškovič

Keď odbila štvrtá,
MUŽ SA V TANJI ZVŔTAL.

(Hádanku si vyrieštel!)

7. VSUVKA

Semiš

SPODKY čistíš neviete?
MNOHO ŽEN JE na svetel!

(Hádanku si vyrieštel!)

VSUVKA SLOVNÁ

Vo vsuvke slovnaj je N dvojdielny. Výsledok dostaneme, ak druhú časť N vsunieme do jeho prvej časti. Vsúvanie sa môže vhodným spôsobom naznačiť (v texte i na obrázku). V združovacej tvorbe, ktorá je zriedkavá, musí byť jasne označené, čo sa má do čoho vsúvať. Keďže v slovnaj vsuvke operujeme s celými slovami N, pilená tvorba do úvahy neprichádza. Jednotlivé časti N môžu tvoriť slová, ale i skupiny slov (spravidla zložené výrazy), ba aj vety, ako vidíme v ukážkach. Náznak môže byť pritom s výsledkom spojený úplne, alebo čiastočne. Ak je v prvom výraze vsunutý druhý výraz a v ňom ešte tretí výraz, ide o DVÓJVSUVKU, alebo je to VSUVKA SLOVNÁ POSTUPNÁ. Takéto prípady sú veľmi zriedkavé.

Príklady: Kur, psy — kúp syr!; idea, semester — ide sem Estera; Óna, kozák — oko zákona; dm, esperanto — dnes, per, Antoni; svaťka, bachor — Srb a Chorvátka; Anka, Považie — apova žienka; mak, lýra — malý mak; čata, kánasta — čaká nás tata; slony, váha — slová hany; pravica, skala — praská ľavica; chovám ryby — chorý bývam; rod opov — ropovod (spojené obe časti N); sek — stratila

sestra ti lak; bana — často beča stone (časť N spojená s V); mak — žiar mažiarik; kára — osuš kosu. Šára!; stále róby atarobylé; žiel pán Španiel; sama túla sa tu lama; deve ticho deti chová; debil ti deti bil (N spojený s V); dar, riešny tok — driešny tokár; chata, ostrá pika — chaos trápi kata; v Ždiari mária. Dyje — vždy jedla Rimania (rozvitá aspoň 1 časť N); misa, netopier, kopáč — mne to pierko poci sa; ruka, skat, rój — ruská trojka; pienka, riviéra, mok — priviecam okienko (vsuvanie viac slov); malé oči, pár dni, vény, sklo — má leopard ničivé sklony (združovacia tvorba); deje, metér, orgovány, aniz — Demeter je organizovaný (združovacia tvorba — vsuvka slovná 2 >).

1. VSUVKA SLOVNÁ

A. Štoffa, KaH 1957

V ŽENE RIEKA túžbu budí,
zača sa v nej kúpeva.
Prítom je však vodné pôlo
jej OSTATNÁ ZÁBAVA.

(Riešenie: Nora, Váh — nová fra.)

2. VSUVKA SLOVNÁ

I. Hornák, KaH 1960

Hovori mi sestra smutno,
plačlivo:
NEPRESTAJNE KRÁJAM TVRDÉ
PEČIVO.

(Riešenie: Stále režem staré žemia.)

3. VSUVKA SLOVNÁ

R. Robota, KaH 1961

POD BRVONOM MUŽ ČEŤ KLÁDOL
odrazu však poznúc nadol
zvolal: háveď pľuhavá!
Novzblne mí, ohav!

(Riešenie: Podval Paľo podpaľoval.)

4. VSUVKA SLOVNÁ

J. Belička, KaH 1963

Ako BOMBA vybuchujem,
ne Eda sám kričím: STOP!
V BYTE NIE JE ANI NOHA,
iba zopár jeho stôp.

(Riešenie: Puma, stoj, Edo! — pusto je doma.)

5. VSUVKA SLOVNÁ

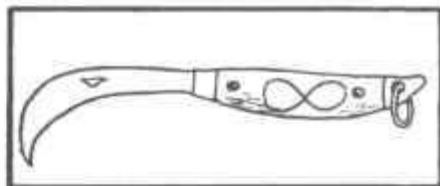
D. Karkuš, KaH 1963

KOLESO sa láme znovu.
Náhradí ho GULA Z KÓVU?

(Riešenie: Koleso vo svete — kovové teleso; ide o vtipnú hádanku na rébusovom princípe.)

6. VSUVKA SLOVNÁ

S. Strmeň

„Bod mám znova“

(Hádku si vyriešte!)

7. VSUVKA SLOVNÁ

V. Šimčísko

Ruky sta DREVO, Miznú sily.
Dymu sta z ruľňa v nádraží:
JE OSEM PREČ, už v tejto chvíli
NÁM VINO HRDLO OVLÁŽI.

(Hádku si vyriešte!)

8. VSUVKA SLOVNÁ

S. Strmeň

Za STROMY akryl sa uječ.
Koláč je, vino pije.
CHLIEB HLUPAK IGNORUJE,
počíta kalórie.
(A či snáď z joulou žije?)

(Hádku si vyriešte!)

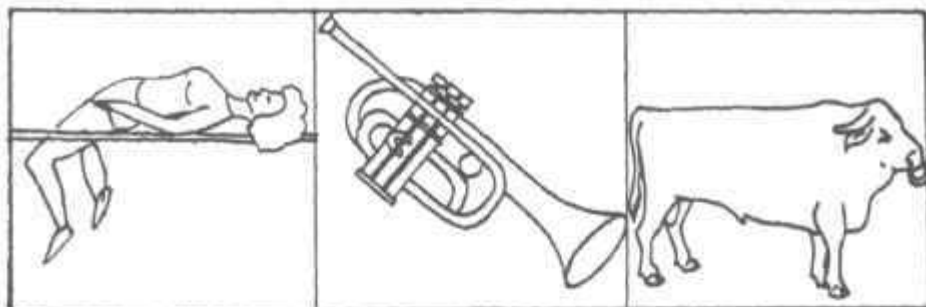
VYLUČOVAČKA

Je to jedna z novších hádaniek. Výsledok vylučovačiky dostaneme, ak z celého náznavu vylúčime rovnaké hlásky alebo skupiny hlások. V prípade združovacej tvorby možno vylúčiť aj z každého čiastkového N zakaždým iné, najmenej 2 rovnaké hlásky či skupiny hlások. Prítom však vylučované prvky nesmú byť etymologicky príbuzné navzájom ani etymologicky príbuzné s náznavom. Aj vylučovačku možno píliť. Vylučovačka je opakom pridávačky.

Príklady tvorby: Korok — krk; kroky — Roy; motýľa motyka ľaká; voda v Odre — áre; spústa slamy púta ľamy; barbar mramor treľ — Baba má motel? (základná tvorba s rozvitým N); Žitka — liek z Itálie; kvka, alka — vlk; kloktadlá, krik, sasanka — kokta Darinka (združovacia).

1. VYLUČOVAČKA

L. Fekete

Rivala namažu stareny
francovkou, díky je znavený.

(Riešenie: Skokanka, trúbka, byk — soka natru
báby.)

2. VYLUČOVAČKA

D. Karkul

ZÁČNI PLAKAŤ, preboha!
to je tvoja ÚLOHA

(Riešenie: Rozsíz sa! — rola.)

3. VYLUČOVAČKA

J. Halabrt

MUSÍM JA DOMOV BEŽAŤ,
vymkol som nášho Eža.

(Riešenie: Nutne k nám utekám.)

4. VYLUČOVAČKA

V. Šimčísko

Příjem klesá,
Škóti kvíia,
ZASMEJE SA
OTILIA.

(Hádanku si vyriešte!)

VÝMENKA

Vo výmenke získame výsledok, keď si v náznuke 2 hlásky navzájom vymenia miesto. Tieto hlásky však nesmú susediť, pretože inak by šlo o presunkú. Pri združovacom spôsobe tvorby sa však môžu v niektorom čiastkovom N vymeniť aj dve susediace hlásky, ale námet s výmenou vzdialenejších hlások (písmen) je hodnotnejší. V prípade párneho počtu čiastkových N v združovacej tvorbe výmenky stačí vzájomná výmena medzi dvoma susednými čiastkovými N. Prítom však nie je prípustné kombinovať normálnu

výmenu s takouto „redukovanou výmenou“. Dalo by sa povedať, že výmenka je akási sestrou presunky.

Príklady:

Základná tvorba s jednoduchým N: Niva — vina; drevka — dvierka; čokoláda do koláča; dvakrát kvadrát; šira ríša; nekovové veko nové; neklam/me klan (pliená). **Rozvitý N s 1 výmenou:** preč, myška! — prešmyčka; hlas vetra — hra svetla; praň borci pri Laborci; obdivovala si Ob, divo valí sa.

Rozvitý N s výmenou v každom slove: riečny kal — čierny lak; lienka slápe — liek na plesne; pevná deka — pekná deva; polohu praku chlap mení — hologupkár uplične mi; moja Verona — májové ráno; fazuľa, lasica, šupka — zaľufala sa cipuška; pastier, lama — rastie palma.

Združovacia tvorba: pohonič, oší koča, lido — po ohni čosi, čo kadilo; urážka — nemo ukáž rameno!; lambda, zvonica, čopky — dám bláznovi tapáčky.

Redukovaná výmena: kosa, pena — kopa sena.

Pozor! Chybná tvorba: Cyri! Dána láka — lyrická náiaďa (vymieňať treba buď v každom slove, buď len raz); modré kruhy — mokrú hrudy (trojvýmena v 2 slovách); na prahu kačka — pamá húkačka (čelkám nesystematické vymieňanie). Všetky tieto námety možno uverejniť len ako prešmyčky alebo číslovky. Kapitán, rám, aika — napitá karmarka (kombinácia normálnej výmeny v 1. čiastkovom náznuke a redukovanej v 2. a 3. čiastkovom N).

1. VÝMENKA

V. Ivan, KaH 1960

FILTRUJEM VITAMÍN
I TROŠKU NÁPOJA.

Možno tie pokusy
pred vami obstoja.

(Riešenie: Cedím liek a deci mlieka.)

2. VÝMENKA

V. Šimčísko

Na BALKÓN ŠPIÓNÍ

hľadeli zdola.

ŤAŽOBA SLOVÁKA

zlyhm snom len bola.

(Hádanku si vyriešte!)

3. VÝMENKA

S. Strmeň

Mój ZRAK plesá:

Teraz sr-íd

DAJ STE SA

NÁCHYTAT.

(Hádanku si vyriešte!)

4. VÝMENKA

S. Strmeň

Z ruvačky ŠTÁT fa obviní,

ak nemáš DŮKAZ NEVINY.

CHLAPČÍSKA TĹKLI AUTORA,

za taje pyká, neborák.

(Hádanku si vyriešte!)

VÝMENKA SLABIKOVÁ

Ide o zriedkavú analógiu normálnej výmenky. Aj túto hádanku možno píliť.

Príklad: Dmda, baza — drzá banda.

VÝPUSTKA

Výpusťka je opakom vsuvky. Jej výsledok dostaneme, keď z názňaku vypustíme jednu hlásku (písmeno). Ak je N rozvíťý, môžeme vypustiť hlásku z každého slova. Pri združovacej tvorbe treba vypustiť hlásku z každého číastkového N. Pílenie pri výpusťkách je bežné. Výpusťka patrí medzi všeobecne obľúbené a produktívne hádanky. Treba však pripomenúť, že ak je v hádanku viac rozvíťých číastkových N, treba pri všetkých postupovať rovnakým spôsobom.

Príklady: kaolín — Kolin; smršť — smřf; poplužie — pop luže; lípeň — lieň; nehles/ne les; raz nem/ rznem; prach ne/pěchne; mať, Vieročka milá skú/ mať vie očkami lásku! (pílené); záprahy z Prahy, vedúci vedci; dačie dače; Ind je inde; sup špehoval čky — Suppého valčiky; dres v ohni je — drevo hnije; útlak roňníka — útla kronika; opri korbáčik o Prior, bečikl; ja chodím jahodím; obrie kľadivá— Ob, rieka divá; na stá setov ladne Nastase ovládne; odnes koronie oneskorene (rozvíťý N s 1 výpusťaním); sivšie myši — si v Šemši; veše myši v Šemši; čipemá kavka — čierna káva; ste, basisti, sebaisti (rozvíťý N s výpusťaním z každého slova); Diogenes.

tenkosť — doge nosie kosť; vlak, oblak — víkolak; svetlo, vlas, Tirana — svetová strana;

Pozor! Chybná tvorba: Háňnik rázne hani kázne (buď by musel byť pílený N, alebo ide o kombináciu s odsuvkou); Zna čaká kov a líšty — značka kvality (vypúšťanie nesystematické v rozvíťom N); našla jed žena, stoka — naša jedenástka (nesystematicky sa vypúšťa z prvého ČN — buď z každého slova, buď iba raz!)

1. VÝPUSTKA

Severin, KaH 1963

Raz UMELCI NEBOHATÍ

škriepili sa s hnevom v tvári,

či sa VOZIL NA KORÁBE

NÁROD STARY.

(Riešenie: Malári-chudáci — mali archu Dáci.)

2. VÝPUSTKA (pílená)

B. I. Bass, KaH 1962

Zvrchu nadol

VRŠE KLÁDOL

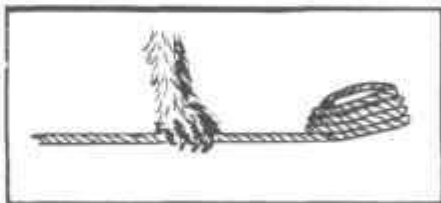
CHLAPEC V TOKU

tohto roku.

(Riešenie: Lovil Vilo v lili.)

3. VÝPUSTKA (rėb.)

J. Droppa

Demikát, kaša

— toť strava naša.

(Riešenie: Je diaba na lane — jedlá banálne.)

4. VÝPUSTKA

P. Štoffa

MÁLOKEDY Z BRATISLAVY
ODCHÁDZAME INDE. A VY?

(Hádanku si vyriešte!)

5. VÝPUSTKA (3x)

S. Strmeň

Vraj vás trápie ŽIALE?

MUŽŮVI JE MILÁ

ANEMICKÁ VÍLA.

Nyje za řicu stále.

(Hádanku si vyriešte!)

6. VÝPUSTKA

V. Šimčísko

Ako KOV číše zvučia:
VÍNA tiež Teska rád pije.
Hrôzou však LESY hučia:
BARBAR MÁ TRADESKANCIE!

(Hádkanu si vyriešte!)

VÝPUSTKA SLOVNÁ

Táto hádanka je opakom slovej vevuky. Výsledok hádanky je dvojdielny, náznak tvorí ucelený výraz (slovo, veta). Z náznaku sa vypúšťa skupina hlások, ktorá tvorí slovo. To však treba opísať, alebo naznačiť jeho vypúšťanie a v riešení ho uviesť. Vzhľadom na to, že tu narábame s celými slovami, tento druh hádanky nepilímá. V združovacej forme sa ešte nevyskytla.

Príklady: Záhadná žvorka — zátvorka, had náš, slová hury — slony, váha, nová hra — Nora, Váh; mokré sály — malý okres; sama gonila — Sára, magori; pátra mentor už i po ruži — atrament; múdre voly, muly — drevo.

1. VÝPUSTKA SLOVNÁ

Sestra

Bez obruby
NOHAVIČKY
KÚPLI STE
celkom iste
od Aničky,
Také ľúbim!

(Riešenie: Malé gate máte — léga.)

2. VÝPUSTKA SLOVNÁ

I. Noskaj

BEZ LESKU SKOBY
nemáme? Coby!
Bez čitu MAMY
našli ich s nami.

(Hádkanu si vyriešte!)

VYSÚVAČKA

Ide o opak polovsuky alebo penikačky. Výsledok tejto hádanky je dvojdielny; druhá časť výsledku sa po čiastkach vysunie z náznaku. Obidve časti výsledku treba opísať, alebo vysúvanú časť aspoň trochu naznačiť.

Príklady: Stará špata strapatá — Aš; detektív, šanc, partia — deti šantia — telvic pár; hrus, áron, echá, údely — husár necelý — noha, úd; mafa zlé námety mazlena — lamety.

VYSÚVAČKA

Sestra

BRADAVICA
trápi strýča, —
vraví OTEC
po robote.

(Riešenie: V Tatrách vrch — tata.)

YPSILONOVKA

Výsledok tejto hádanky dostaneme, ak v náznaku zameníme najmenej jeden ypsilon na mákké i alebo naopak. V prípade združovacej tvorby tak treba urobiť v každom čiastkovom náznaku. Túto zmenu neslobodno kombinovať s inou zmenou (zmäčkovanie hlások, vypúšťanie, pridávanie či presúvanie ypsilonu a podobne). Čím viac ypsilonov sa mení, tým je námet cennejší.

Príklady: Pisk — pysk; Rim — rým; Kristína kry stina; sinka synka; ryo tu/ristu (pilená); čistí/č istý (pilená); Polialka pusti! — polia kapusty; koliba čarovná — koly bača rovná; staršia lysina — star šiali syna; skúpy sir skúpi syr; o päť minút rybárky opáť minú tri bárky (N rozvíť); trampoty, sny — trám potisni; zákopy — jamy za kopijami (združ.).

1. YPSILONOVKA

J. Drdoš, KaH 1957

HRBY BORIEVOK sú koľ prika
a v ňom BODNÁ ZBRAŇ POLOVNÍKA.

(Riešenie: Kopy jatovca — kopija lovca.)

2. YPSILONOVKA

I. Hornák, KaH 1957

RIEKY SPODOK ZAKRYTÝ JE,
rúme tvorstvo na ňom žije.

(Riešenie: Nový dno nevidno.)

3. YPSILONOVKA

R. Robota, KaH 1961

VEZMITE SI SUROVINU,
KAMARÁT
NA VÝROBU TVÁRNIC HLINU
DÁVAM RÁDI!

(Riešenie: Nate hlinu, Kamil — na tehly núkam il.)

Opatrne známy
vedie auto s nami.

(Riešenie: Sú sedmy a linajami — sused myslí na
jamy.)

ZÁHADNÝ NÁPIS

Podstata tejto hádanky spočíva vo fonetike a v spodobovaní hlások, a to tak, aby námet nebol iba zámenkou, znamienkovkou, dĺžňovkou, ypsilonovkou, mäkkčeňovkou, súzvučkou. Pritom v každom N treba urobiť najmenej dve predpísané zmeny, len pri združovacej tvorbe stačí, ak je v niektorom čiastkovom N iba jedna zmena. V tejto hádanke možno zamieňať hlásky, ktoré sa obvykle vzájomne spodobujú, pridávať alebo uberať znamienka nad hláskami, zdvojené či podobne znejúce hlásky idúce za sebou redukovaf na niektorú z nich. Je možné i spätné čítanie jednotlivých riadkov, respektíve pri podaní vo veršoch možno spätné čítať niektoré čiastkové N nachádzajúce sa v osobitných riadkoch.

Ák je N v cudzom (a všeobecne známom) jazyku, môžeme použiť jeho fonetiku. Napríklad v latinských slovách sa skupina hlások „ti“ dá zamieňať na „ci“. V takýchto prípadoch sa pridrižujeme pravidiel výslovnosti podľa príslušných jazykových príručiek — Slovníka cudzích slov a podobne. V náznaku sa totiž môžu najskôr vyskytnúť rôzne zemepisné výrazy, mená osôb alebo citátové výrazy. Prílišné experimentovanie s touto hádankou sa však môže ľahko skončiť neúspechom. Nie je prípustné miešať a kombinovať fonetiku tohto jazyka s ďalšími zmenami v tom istom slove, ktoré sú charakteristické pre spodobovanie hlások v našej reči. V združovacej tvorbe je prípustné, že niektorá zmena môže byť spoločná pre dva susediace čiastkové N, ako uvedieme v ukážke. Z toho, čo sme už spomenuli, vyplýva, že je možná zmena hláskových skupín šs na s, š, z, ž a podobne, ds, ts na c, ale iba jednostranne, teda smerom od zložitejšieho k jednoduchšiemu vyslovovaniu alebo písaniu, nie však naopak. (Predchádzajúce smerice boli z tohto aspektu k záhadnému nápisu príliš prísne a redukovali ho na pazámenku, pamätkoenku a iné.)

Pôvodná nápisová forma je čoraz zriedkavejšia. Častejšie sa vyskytujú záhadné nápisy vo veršovanej a kreslenej forme, združovacia tvorba, pílené či rébusové, dokonca i postupné. Kvôli lepšej orientácii príkladáme prehľad hlások (písmen), ktoré sa v záhadnom nápisu môžu navzájom meniť (zmeny sú obojstranné):

a	— á, ä
á	— a, ä
ä	— a, á, o, ö
b	— p
c	— č, dz
č	— c, dž
d	— t, đ, f
đ	— d, t, f
e	— ä, ä
é	— o, ä
f	— v
g	— k
h	— ch
ch	— h, c + h
i	— í, y, ý, j
í	— i, v, ý, j
j	— i, í, y, ý
k	— g
l	— l, r
l	— l, r
r	— l, l
m	— [m]
n	— ñ
ñ	— n
o	— ó, ô, ö, ô
ó	— o, ô, ö, ô
ô	— o, ô, ö, ô, uo, vo
p	— b
q	— kv, gv, ku
r	— f, f
f	— r, f
ř	— r, ř
s	— š, z, ž
š	— s, z, ž
t	— f, đ, đ
f	— t, đ, đ
u	— ú, ú, ú, ú, v, w
ú	— u, ú, ú, ú, v, w
v	— f, u, ú, ú, w
w	— v, vv, u, ú
y	— ý, í, j
ý	— y, í, j
z	— ž, š, š
ž	— z, s, š

Okrem toho prichádzajú do úvahy aj jednostranné zámeny: c — k; ö (ö) — o, ó, ä, e, é; ú (ü) — u, ú, i, í, y, ý.

Príklady: Pauza — bav sa!; súper — rébus (spätné čítanie); tri JRD; Zdena stena; zadná šafňa; deti

tety; čítame v dyme; žriebä u/zrie Beu; hovädö malé na/chová doma Lena (pilená); rodák Ivan — navigátor; bledé nevesty — pletené vesty; trü chudáka — druh vtäka; navykás si na výkazy; zlý Guido vai zlikvidoval; pár kóz trávu je — park ozdravuje; zver sa mi s veršami!; gondola malička — kôň dolámä lüka (N rozvitý); plyš, gáza — blýska sa; vajcia, múzy — fajčia muži; kôň, stan, dyňa — Konštantína; šteňa, brušná stena — stená pružná Zdena; lev, cibik — veľký býk (spätne čítanie prvého čiastkového N); pes — brav bez präv; úd, Tribeč — utri pec (spoločné zmena pre dva čiastkové N — d + t = t); Sasi — bane zasypané; budzögäno, budú — púť soka nepúta; bôby, fetil, lep, pivé — po pive ti zle býva. (všetko združovacia tvorba).

1. ZÁHADNÝ NÁPIS

F. Bystrík, ZM 1958

ŇAŇKO,
MATER PISALA!

(Riešenie: Okná na lazy predám; 1. i 2. riadok sa číta spätne.)

2. ZÁHADNÝ NÁPIS

I. Doktor, KaH 1961

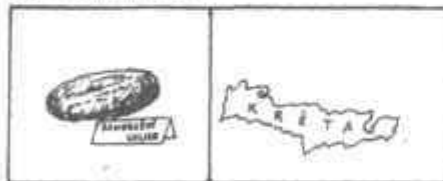
VYHNALA VÝRASTOK RASTLINA.

PSÍK pri nej blažene usína.

(Riešenie: Mô list rascá — malý strážca.)

3. ZÁHADNÝ NÁPIS

R. Robota, Mag. 1985

Nesed doma,
do paroma!

(Riešenie: Bochník, ostrov — pohni kostrou!)

4. ZÁHADNÝ NÁPIS (pilený)

V. Šimčísko

V KRÁTKEJ CHVÍLI
BUDE TVOJÁ ČEZETA
SKORO ISTE
O MALÝ STROM OPRETÁ.

(Hádanku si vyriešte!)

ZÁMENKA

Zámenka je naša veri najproduktívnejšia hádanka. Často sa vyskytujú aj pilené a rébusové námety. Výsledok zámenky dostaneme, ak nejakú hlásku v názname nahradíme inou. V rozvitom N možno zameniť hlásku v každom jeho slove, alebo urobiť len jednu zámenu v názname ako celku. Pri združovacej tvorbe je nevyhnutné urobiť zámenu v každom čiastkovom N. V ostatnom čase sa vyskytuje aj skupinová zámenka, ktorú spomíname na inom mieste. V zámenke je možná i viacmiestna zámena toho istého písmena v N, ale v tomto prípade sa musia v danom slove meniť všetky rovnaké hlásky na iné rovnaké hlásky. Možná, no menejhodnotná je aj akási hybridná, nečistá tvorba — kombinácia viacmiestnej zámenky s normálnou, jednoduchou zámenkou (pozri príklad).

Príklady: Sinka — srnka; machule — marhule; oblie ubelie; naša kaša; diplomatky — dielo matky; príná-ročný primár očný; ston A/ntona; váha dra/vá hydra; bachla ba/ba chlape (pilená); prečo sú preč osy?; do sta Ne-mec ráta — dostaneme vráta; zlá misa zláme sa; predá muškät pre dámu Šköt; idú bravy z dübravy; zase som za ľesom (rozvitý N); Sioux, antipód, okále — silu xantipa dokáže; dúpätko, rytmus tanga — dupot kopýt mustanga; ryba, váha, levica — Rysavá jelovica; Jean Marais, tesavola — je Ankara iste skvelá (združ. tvorba); aha, rakl — ohorok; Navarra, býky — never Rebeke!; saláma, jojo — soľo moje (viacmiestna zámena); voľvo, voľvať, Até — bol bohor baňatý („hybridná tvorba“).

1. ZÁMENKA

T. J., KaH 1957

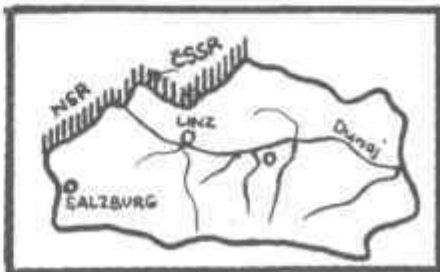
PULZ DOKTORKY čudne bije,
akási je iná.

Či má na tom daku vinu
VRELÁ ÚDENINA?

(Riešenie: Tep lekárky — teplé párky.)

2. ZÁMENKA (pilená)

J. Poláček, KaH 1963

(Riešenie: Kuf Ra/kósa.)

3. ZÁMENKA

Kajko

Rozpadá sa ZVÝŠOK TELA,
V Soho kráča nocou strach.
Čierny prizrak pomstiteľa
ako ZVIERA deší v tmách.
Žralok zuby má jak nože.
A NÓŽ — z toho ide strach!
Kto dokáže, panebože,
MACKIE MESSER že je vrah?

(Riešenie: Kostra; slon; dýka — postrach Londýna.)

4. ZÁMENKA

S. Stano

OBEC duhy
nevýhubí,
KÓRA z duba
nie je hrubá.
AMERIKA
nad tým háka.

(Riešenie: Šemša, korok — zem za morom.)

5. ZÁMENKA (pilená)

S. Strmeň

Započítá sa ti
SUČASŤ ROVNOŠATY?

(Hádanku si vyriešiteľ!)

6. ZÁMENKA

V. Šimčíško

VZRASTIE V CELEJ KRÁSE
SNEŽIENOČKA ZASE.

(Hádanku si vyriešiteľ!)

ZÁMENKA POSTUPNÁ

Pri tvorbe a riešení postupnej zámenky postupujeme ako pri normálnej zámenke, no s tým rozdielom, že výsledok prvej zámenky je súčasne i náznakom ďalšej zámenky. Takýchto postupov (operácií) môžeme urobiť za sebou niekoľko. Vo veľkej miere sa tu využíva pilenie. Pílené námety sú oveľa častejšie než postupné zámenky bez pilenia.

Príklady postupnej zámenky: Páska — láska — látko — zátka — zámka — lárnka — lávka; nadol padol Pavol; mal léko maličkú mamičku; zmizni z Miami; som so p/som sám; kry zakryla kryha; neber/te Berte ker! (pílené); do frasa, to prasa tu hrá sa! (rozvíty N so zámenou v každom slove).

1. ZÁMENKA POSTUPNÁ (pílená)

—múr—, KaH 1962

Za celé nakúpim palivo
a DROBNÉ OŠTANU NA RVO.

(Riešenie: Mince minie/m inde.)

2. ZÁMENKA POSTUPNÁ (pílená)

S. Stano

DREVO NESTE DIEVČINE!

Odmena vás neminie.

(Hádanku si vyriešiteľ!)

ZÁMENKA SLOVNÁ

Ide o zvláštnu odrodu zámenky, ktorá však už patrí medzi hádanky permutačné. V názvu tejto hádanky zamieňame skupinu hlások tvoriacu slovo za skupinu hlások tvoriacu iné slovo, čím dostaneme výsledok. Zamieňané skupiny hlások, ktoré tvoria slová, treba v texte opísať, alebo aspoň naznačiť a v riešení uviesť! Vzájomná harmónia zamieňaných slov je nesporným pozitívom námetu. Združovacia a pílená tvorba je v prípade slovnej zámenky raritou.

Príklady: Fláno — pinie (áno — nie); mame lagana — mám okná (malaga — mok); zariekanie — zasa vanie (rieka — Sáva); sklamaní skokani (lama — oka); kufor Terky kúpia Nórký (forte — piano).

1. ZÁMENKA SLOVNÁ

S. Strmeň

VYDAJ SA NA KRAJ MESTA!

Spojka je kratšia než tá
pôvodná tvoja cesta.
Čo si to za nevesta?!

(Riešenie: Kračaj k Rači!; aj — i.)

2. ZÁMENKA SLOVNÁ (pil.)

V. Kulčícký

NA RYBE TU SKUŠALA
KUCHÁRSKY UM ŽENA.
Auto prestaň spomínať,
keď ňa trápi vena!

(Hádanku si vyriešiteľ!)

ZÁMENOVKA

Zámenovka je kompozičná hádanka s gramatickou väzbou N a pomocného prvku (pridávaného slova). Výsledok dostaneme pridaním vhodného osobného, ukazovacieho, určovacieho, vymedzovacieho či neurčitého zámena. V prípade združovacej tvorby alebo pridávania viacerých zámen možno k niektorému čiastkovému N pridať aj opytovacie a privlastňovacie zámeno. Pridávané zámeno musí byť v takom rode, čísle a páde, ktoré korešpondujú s príslušným

N (záseada dodržania gramatickej zhody). Takmer vždy sa vyžaduje, aby pridávané zámeno bolo v ovom páde: V rozvodn náznaau je možné aj pridávanie zámen na vhodn miesto do vnútra náznaau. Plenia je zriedkavé.

Príklady: Štáva — tátoš, fava; šalka — šál Katy; šalka — šál kata; lovec — jalovec; pole, ketón, šikala — topole tenké Tóno náš kála; sám kle/sám k lesám (plená); ker — tenké ry.

Príklady chybné tvorby: Mat má Tóno (nehodn rod); noviny kúp! — Janov iný kupón (k prvému slovu náznaau sú vhodn zámená: tie, ony, oná, čie, naše, samé, moje atď., k druhému slovu náznaau zámeno ty, prípadne sveden zámená); Slováci — slová City (tu sú vhodn len zámená ti, oni, vy, my, oni, sami, samí); prečo si vozila prač osivo z ilavy? (evidentne nehodn zámeno vy); park — pár koní (podobne); súš, rigoly — sú štyri goly (k druhému čiastkovému náznaau zámeno ty je nelogické, respektíve zostáva bez nadväzujúceho zámená).

1. ZÁMENKA

V. Šimčísko

RUBAŇ krásou nevyníká.
Rozboli fa ČIASTKA TELA.
Bolesť prejde nezavefa,
keď DOSTANEŠ OD PRIATEĽA
PÁSKY S HUDBOU OD ROVNÍKA.

(Riešenie: Mýtina, čielko — tamtamy ti nátočí Eiko.)

2. ZÁMENOVKA

S. Strmeň, L 1987

KRAJ kol riaky nepotešil
SPEV jedného človeka,
S NÁSTROJMI MUŽ IŠIEL PEŠ.
kým sa stratil bohviekam.

(Riešenie: Parýnia, sólo — topory niesol Oto.)

3. ZÁMENOVKA

D. Muco

Šta LÁTKA tvár vám hori:
UŽ MÁTE VODNÉ TVORY.

(Hádanku si vyriešte!)

ZÁPOROVKA

V tejto hádanké pridáme k náznaau slovo alebo výraz vyjadrujúci zápor (spravidla sú to čiastice, napríklad: nie, ni, ani, ani náhodou, ani za svet, nikdy, vylúčené, ani nápad. Možno pridať i záporovú predponu ne-, a- atď., no tá sa viaže len na ten-ktorý výraz, prípadne čiastkov náznaau, a navyše vo výsledku musí strácať záporný zmysel. V súčasnosti je táto hádanka už málo produktívna. Použitie zápornej predpony na konci náznaau sa neprípúšťa.

Príklady záporoviek: Keľ — níkel; vesta — nevesta; básne — bas nestora znie; Terchová neter chová; siete nesiete; mater — má Tereza pór; oko páva — okpávanie; tri Anky Nitrianky; v ľave cela — víla veniec Ela; val pách/ve v Alpách (plená); pavúz slabý — pávu zver uniesla by; z námahy známa hynie; pri slame flupa — priniesla metlu pani; pivo, tina — pivotmani; tráva, svitá — Nitra vás víta; ples, vec — plesnivec; koňak, veža, muž — koňa k nive ženiam už; fah, kops slivák — ľahko panie niesli vak; terakota, tóga — neter ako tato gáni.

Príklad chybné tvorby: Náramok — nara mokne (nejde o záporovku, v tomto prípade je to citoslovka).

1. ZÁPOROVKA (AaB)

S. Mašan, KaH 1963

KABÁTA ĽAKAL SA
LUDOŽRÚT, do frasa.

(Riešenie: Saka bál sa kanibal.)

2. ZÁPOROVKA (aNb)

D. Karkuľ, KaH 1963

ODDYCH nie je pre Stáza.
Hneď si hľadá prácu inú.
Všera prala, odrazu
V NÁRUČI MÁ ZELENINU.

(Riešenie: Sista — nesie Stáza pór.)

3. ZÁPOROVKA

I. Noskaj

BATŔŔKOV NEVELA
domov sám teperim,
Stala sa nehoda,
(Kto nechce, neveri.)
Pod lesom kamarát
zakopal o kyje —
KŔAZ ÚSTA CHĽAPCOVI
JEDINE ŔMYJE.

(Hádanku si vyriešte!)

ZDROBNENKA

Zdrobnenka patrí svojou podstatou medzi tvaroslovné hádanky, čím sa líši od menšeny. Jej výsledok dostaneme zdrobnením náznaau — spravidla pri použití vhodnej zdrobňovacej koncovky alebo zdrobňovacích predpón (mini, prípadne pomocou slov malý, drobný a podobne. Obvykle sa zdrobňujú podstatné mená, ale môžu sa zdrobňovať aj prídavné mená, prílovky a slovesá (malý — malický, malinky; robiť, robkať; jemne — jemnučko). Aj zdrobnenku možno pišťa, ale tak, aby zdrobňované slovo zostalo celé.

Príklady zdrobneníek: Mrav — mrvček; léva — lóvka; meď — medička; ja — jadro bunky, mal Eran malé manko; zvieratá časté zvierá kľuč iste (rôznak rozvítý); mucha, sen — má lemu chasník (združovacia tvorba).

1. ZDROBNENKA

KaH 1965

Od večera do rána
NAPODOBNŮJ CYRANA!

(Riešenie: Noeisko nos!)

2. ZDROBNENKA

M. Hromník, KaH 1981

O NÁRADIE vyznikol v dieľni SPOR,
skončil sa však zakrátko,
Uzmierený volá učňov zbor:
TAJ TA VOLÁ, DIEVČATKO!

(Riešenie: Zverák, fahanica — zve ráčik fa, Hanička!)

3. ZDROBNENKA

I. Neskaj

MOTORKY hlúkom ma ostabia,
PLODINA silu dá novú,
Ak si chceš opraviť kovanie,
PRÍDEM O ZÁSObU KOVU.

(Hádanku si vyriešte!)

4. ZDROBNENKA (píleňá)

S. Strmeň

MLČKY PALÍŠ ZA DEVOU,
nechceš zmeškať randevú.

(Hádanku si vyriešte!)

ZDVOJENKA

Zdvojenka je, možno povedať, už historická hádanka. Jej výsledok dostaneme, ak po slabikách zdvojíme náznak.

Príklady: bar — barbar; basa — baba Sasa, masa — mama Sasa; matka — má mat Katka.

1. ZDVOJENKA

Avlón, LM 1957

V istom kúte Devína
STRAŠÍ CELÁ RODINA.

(Riešenie: Mäta mama, tata.)

2. ZDVOJENKA

P. Mokráň, M 1962

Od súmraku do úsvitu
NEPUŠŤA MA JOZEF Z BYTU.

(Riešenie: Doma Dodo ma má.)

ZHODOVKA

V tejto hádanke sa náznak píše úplne rovnako ako výsledok, ale rovnako sa nevyslovuje, teda N a V sa len vzájomne zhodujú. Hádanka je príbuzná súzvučky, ale práve týmto sa od nej odlišuje. Je to zriedkavý hádankársky druh.

Príklady: Vari Eva varieva? pari kára panikára; povi Edka! — povedka: obe dewy — obed Evy.

(Všetky uvedené príklady by bolo vhodné, či dokonca i lepšie, použiť ako iné druhy hádaniek: v prvom prípade ako pochybovku, v druhom ako časovačku alebo zľuovačku, v treťom ako rozkážku a vo štvrtom ako moženku.)

ZLUČENKA

Princíp zlučienky spočíva v zlúčení jednotlivých slov N, čiže v ich zoradení v takom poradí, ako idú za sebou. Náznakmi obyčajne bývajú podstatné mená, podstatné mená s prívlastkami, osobné zámená, číslovky, ucelené slovesné tvary. Samostatnými prvkami náznaku nemôžu byť spojky, častice, príslovky, predložky a citoslovcia. Nedostatkom zlučieniek je samostatné — neprepojené — časť náznaku (slová, konc. mocí, huta — Slovák o nemoci huta).

Príklady zlučieniek: Jastrab, anta — jes trabanta; bod, rošt, akliopa — bodro štakli psa!; hra, chrastie — hrach zastie; nôž, katičky — nôžka líšky; pór, trazy, biarky — portrát rybárky; kupé, lev, lev, oči — kúpele v Levoči; katar, akty — katarakty; kulí, Sas tára — kulisa stará; tüz, lane, tér, čakán, astrý, kat, esé, Ra — tu zlá nefer čaká na strýka tesára; dok, tomádo, ro, pero, val — doktor nádor operoval; tep, los, Aš, íri — teplo sa šíri; Búr, kováč, Inn, kosť — búrková činnosť; ober — Lach o barlách.

Pozor! Chybná tvorba: Nemá los oko, lov — nemálo sokolov (predpona ne- sa nemení!).

1. ZLUČENKA

J. Belička, KaH 1962

KONŠTRUKCIA STAVBY

NÁTER dostala.

Ako MLÁDĽA TVORA

žena pomalá

prichádza k nám zhora.

MESTO JE JEJ CIEĽOM.

Od únavy z cesty

spotené má čelo.

(Riešenie: Kostra vože, lak, riča — k Ostrave Žela króča.)

2. ZLÚČENKA

Mascík, KaH 1960

BRVNO Z VOZA nesie VODA.

NÁHLADY sú na to tiefo:

Hoci vznikla mála škoda,
pomáhala celé leto.

Pohltila ho diaľka,

kým VTÁK UZRIE SKALKY.

(Riešenie: Pavúz, rieka, mienky — páv uzrie kamienky.)

3. ZLÚČENKA

V. Šimčísko

TRIO chlapcov nevysokých

— sfa VLÁDCA sa každý cíti —

oceňuje dievčať BOKY.

Do náručia chce ich chytiť.

RUMEŇ DIEVKY ZAPLAVILA.

trápna je to pre ne chviľa.

(Hádanku si vyriešte!)

ZLÚČENKA REŤAZOVÁ

Výsledok tejto hádanky dostaneme zlúčením najmenej dvoch častí náznavu (aspoň trojpísmenových), takzvaným reťazovým zlúčením: začiatkové písmeno každého nasledujúceho slova musí byť zhodné s posledným písmenom predchádzajúceho slova, s ktorým pri zlúčovaní splynú do jediného písmena. Pritom N môže s V tvoriť jeden ucelený výraz alebo vetu. V rozvitom náznavu tak možno buď zlučovať vŕetky slov, buď ho brať ako celok a zlúčiť len s ďalšími čiastkovými náznavmi.

Príklady: Karavána, Asola — kárava nás Ola; Jaka-merus, sinka — jaka má Rusinka; stepár, radnice — ste parádnice; Maláask, kačúfa — mala sekáč; Ufa; pes, straka, amélia — pestrá kamélia; zástup, pár, raje — zas tu para je; s trojkami lama, Avala — stroj Kamila mávala; pestrá pikola, ara — pes trápí kolára; obraz, zlá kasta, aréna — obra zláka staréna (rozvitý náznav).

ZNAMENKOVKA

je novšia hádanka. Výsledok dostaneme z náznavu zmenou diakritických znamienok nad hláskami, a to tak, aby v celom rozsahu námetu nešlo ani o dĺžňovku, ani o mákčeňovku. Výsledok sa teda od náznavu líši pridaním alebo ubráním mákčeňov, vokáňov, dĺžňov, prehások, apostrofov. Pritom v združovacom spôsobe tvorby stačí v niektorom čiastkovom náznavu urobiť len zmenu v dĺžňoch a mákčeňoch. Pílenie je v tejto hádanka tiež možné. Predpokladáme, že postupom času s touto hádankou splynú dĺžňovka i mákčeňovka.

Príklady: Vázička — váz ľčka; masa mäse; bór — bór; mäteže minú - máte zeleninu; bôl sirôt nemú potešil — bol si rotnámu po tesil (rozvitý náznav); Miro, soľ mi rôsol; škólkári; bubáci — skol karibu, báčil; štrapačie, kvárenie — štrapačiek varenie; kôľ, kôľ, udica, stôl, ústie, vážka, príce — koľko ľudí často lúštiava z kaprice?; máte rezne, Šurary — materé znesú rny; žeň škyza, kôň — Ženský zákon; štôš, trň a struk — stoštrnásť ruk; kôň a kôň, drôt, úpis — koňak, Ondro, tupiš.

1. ZNAMENKOVKA

V. Záhradník, LVS 1982

KURACINKA, vino, ženy,

hrad jak BRLOH zašpiny.

Nad fúzami — aká krásal

Červený NOS vypína sa.

Rytier pije ako duha,

potom vždy JE ŠKODNY SLUHA.

(Riešenie: Mäsko, dúpä, nos — má škodu panos.)

2. ZNAMENKOVKA

S. Strmeň

TURA peši

napotešil,

NÁPOJ by sa zláčil.

OD HRANIC MUŽ

NEVLÁDZE už,

s námahou sa kniže.

(Riešenie: Chôdza, šfava — Chod zastáva.)

3. ZNAMENKOVKA

V. Šimčísko, L 1981

Hoci ZÁPAS MESTO DESI,

ZVABI SYNKU MAŤ naň kdesi.

(Riešenie: Match La Paz ľakú — mať chlápä zľaka.)

ZUŽOVAČKA

Pozri ODSLUVKU POSTUPŇU!

ZVRATKA

Táto hádanka je prakticky slabikovou obdobou rãžička. Výsledok dostaneme spätným čítaním náznavu po slabikách; Ak je N rozvitý, alebo pozostáva z viacerých čiastkových N, môžeme ho čítať spätne ako celok, ale i po jednotlivých slovách, ak majú najmenej dve slabiky. Prípadné voľné delenie slabík sa tiež pripúšťa (voľná zvatka). Aj zvatku možno píliť.

Príklady: Stihomam — mám hosti; Elbrus — Brusol; Hanka — kaňan; drevo v Odre; nabádala Lada bána; nahá Hana; červený ZIM — zimný večer; Jena večer

červené je; rádio od Ľra; čata zase sa zatáča; píľku ta/ta kúpil; sklone/né sklo (píľané); malina, tuje — je tuná Ľima; kapilára, Stáza — zosťaralé pika; Sesi, hlava plaza — záplava hlási sa.

1. ZVRATKA

Paloš, KaH 1961

ZAHÁŇA HLAD ZAPASNIK

za arénou v meste.

DEVA SMÁD SI ZMIERNILJE

Priateľmi sú — vedzte!

(Riešenie: Je pikador — Dorka pije.)

2. ZVRATKA

L. Hruška, KaH 1963

JEDNOU RUKOU

VOŽÍK VÁLAM

a ty z neho

tresky nalám!

(Riešenie: Lavá ruka váfa káru.)

ZVRATKA STREDOVÁ

Zvratka stredová je slabikovou analógiou stredového ráčika. Celý námet (jadro) hádanky má po slabikách rovnaké znenie spredu i zozadu. Pripúšťa sa i voľné delenie slabík s náležitým označením (voľná). Stredová slabika, ktorá sa neopakuje, nesmie zostať nenadviazaná na ostatné, osamotená. (Chybná tvorba: zakopne o pne koza.)

Príklady: Vyjavy; lamela; tapeta; mša s mäsmi; belasé Lábe; kynož stonožky; za kone vbehne koza; zakopne ozaj o pne koza?; nesie Dúta výra do siene; nekopal Filipa kone.

1. ZVRATKA STREDOVÁ (voľná)

M. Vyparina, KaH 1963

Raz je teplo, raz je zima,

je to veru NANIČ KLIMA.

(Riešenie: Biedne podnebie.)

2. ZVRATKA STREDOVÁ

J. Halabrin, KaH 1963

CHLAPCA ZVÁDZA NA SČESTIE

HRA. To tvrdím neveste.

(Riešenie: Stana kazi kanasta.)

3. ZVRATKA STREDOVÁ

J. Vöslár, KaH 1961

PRASNICA ČULÁ S HAJČIARMI

NA VÁHE STOJÍ, však to znáš.

Jej presnú váhu dostaneš,
keď kľúh honcov odrášaš.

(Riešenie: Živá samica s honcami sa váži.)

ZVRATKA SKUPINOVÁ

Je to slabiková obdoba skupinového ráčika. Ani tu jednotlivé palindrómy samy osebe nemusia mať zmysel — získajú ho až vzájomným spojením. Možno povedať, že práve takéto námety sú hodnotnejšie. Stredová slabika, ktorá sa neopakuje, nesmie ani tu zostať osamotená, nenadviazaná na ostatné. Voľné delenie slabík je prípustné (s náležitým označením). Nikdy nebola vo väčšinej obľube ani u riešiteľov, ani u autorov.

Príklady: Napína ma dráma; jeduje sa chasa; zmúža zmjo z hája; žeby žezlo zmúžo?; starý rys tade ide; stará vydra stade ide; nápadná peripa; deti dvera v Morave; tešesá lételi v diaľi; naše verše na taj čítaj!

1. ZVRATKA SKUPINOVÁ

J. Poláček, KaH 1960

SUCHÁ JE NÁDOBA PRI PQLL

lebo dážď padá len v okolí.

(Riešenie: Nemokne vedro vedľa poľa.)

2. ZVRATKA SKUPINOVÁ

V. Kuřičký, KaH 1957

HAD UHÝBA Z POHLADU,

nemá dobrú náladu.

(Riešenie: Boa bočí z očí.)

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

ČN	— časťkový názov
DSM	— Dovoľenka s Maxiľiakom
KaH	— Križovkár a hádankár
KSSJ	— Krátky slovník slovenského jazyka
L	— Lišák
LVS	— Lišák v stredoveku (magazín)
LM	— Letný magazín KaH
M, Mag.	— Magazín KaH, Magazín Ušiaka
Maxi	— Maxiľiak
N	— Názov
PSP	— Pravidlá slovenského pravopisu
RSJS	— Retrográdny slovník jazyka slovenského
SCS	— Slovník cudzích slov
SSJ	— Slovník slovenského jazyka
SSJČ.	— Slovník spisovného jazyka českého
V	— Výsledok
ZZ	— Zo zákutia križoviek a hádaniek (Kuřičký — Jaško — Štefaník, Práca 1959)

RIEŠENIE HÁDANIEK

Citobolovka: 5. Mach, pátačky — má chlápá táčky — 6. Rondo, mama — citón dáma máma — **Časovka:** 3. Stenert, hláam — sta nemebá samé. — 4. Polára pole je. — **Časovka:** 4. Dáme — odvar okydi ma. — **Číslovka:** 3. Defin, má, česta — definica leta. — 5. Vesna nesie nové ráno, spi si veska nevinná, prvé piesne spieva vlnok, krásne vesia FRYOSIENKA. — **Delenka:** 4. Maz, Lalo, panie — La poima znie. — 5. Láma, karies, čelo — česelo ma láka. — **Dôhovka:** 3. Malajec, hóra, — maš je chorá — 4. Trák, tato, je lefoch — traktár o jilefoch. — **Farbienok:** 3. Zšha, spata — zahata vís para. — **Zámenka skupinová:** Song sangvinka vynáá — **Hláskovka:** 3. Gouda, doge — oda o Ouagadougou. — 4. Od mora ideme do Titler — **DRETO-MA:** — **Koniček:** 2. Uctíme jeseň žvota. Vážme si bielu šediny tých, čo nám ľudskú mládosť pripravili a mnohé šťastie hodiny. — **Krčfovská prechádzka:** 2. Kormu sa nepodanie stať sa úspešným, ten chce byť aspoň dočasným. — **Larovka:** 2. Pribuzných nám dáva osud — šťastie, že priateľov, si vyberieme sami! — **Lavinkovka:** 4. Rúča dáma — múdra čara — Makar Čudra — mámi rád kurča. — **Mákečekovka:** 4. Zem — lahodná žemja hodná. — 5. Pošta Važka, chciť — postava z Čochic. — **Množenka:** 5. Tuž, včom — parťa žvotá — 6. Šomár — som aristokrat. — **Oblúčka:** 5. Elementy — vynesme les křipná hádanka, naznačené čiarve odzadu. — 6. Antipatia živé — Xantipa ľadá vás. — **Obnávka:** 4. Tvoja cigara, gazda, tunel, grobian — vojaci garazdu nerobia. — 5. Boh ľásky, hrachy — ohlás krach! — **Obrátka:** 3. Lase mál som. — 4. Šarštie na štie. — **Odsuvka:** 2. Bodvie — chmaj, odvahu mej! — 4. Zeus, Tachov, vatra, dubica — Eustachova trubica. — **Ohybáčka:** 3. O Moste dümám — dóm zastadu mál asi. — **Opytovka:** 3. Ideš, ľáka — ide alkoholická. — 4. Pívi sta — piá Viktor iste. — **Pádovka:** 5. V sipote, rundu, žena — si potruđený. — 6. Na koč, Mlá/ko čumiš? — **Permutovka:** 5. Evina vlna, nives — navenovanie. — 6. Horná tresá — stará homo — oštrá hrana. — **Pochybovka:** 4. Ladice a Siladice. — **Polovauvka:** 3. Farmá, táeta skálica — farbi Mára ľáka ľáca. — 5. Tma, rapidito — trápi ma Dita. — 6. Sára mama, tama nemá. — **Poradovka:** 4. Lcja, lano — MDlo je MilanoVI. — 6. Mapa Nóra — má pošie Stano rád. — **Posunka:** 5. Ešte kolt nešteká — 6. Veta hoľá: kvet ošári! — 7. Kodály, Beak — Škoda ľásky. — **Pravekovka:** 2. Pó šoku stále piť — poprašok ústa lepi. — **Prenikačka:** 6. Orčín, broskyňa — obrovský Čičan. — 8. Včela, lokalita — vložka lietala. — **Prenikačka slovná:** 3. Krúhka muža, avati — křem úľahí Vaľka. — **Presunka:** 5. Žemie nemeže len marna. — 6. Je Stefan ešte ľajn. — **Presunka slabiková:** 4. Hľieta, vlašť — Nívie statok. 5. Vežemik, lira — červeni králi. — **Presunka**

slovná: 2. Křik a vahán — kriva Hanka. — **Prešmyčka:** 6. Drepi na koni neporiadnik. — 7. Majoránka. — 8. Dunajská Streča. — **Prešmyčka slabiková:** 3. Stará peráža — repe zarasta. — 4. Mlá Liza ticho zachochla ml. — **Prídavka:** 3. Inia, sičo — minivazlo jem. — 4. Tata, rota — sta starosta. — **Prídavnenka:** 2. Prečák, čpenie — predá kováč pávy. — 3. Semca, pemik, čstota — samí čipami kováč sta. — **Přianka:** 5. Odra — oda od rapéda. — 6. Niesla Boris notu, otky súca — znie slabo ráno šumot Křusca. — **Přianka slabiková:** 3. Lav, árie — talevarieté. — 4. Obrat, taraj — o brata es staraj! — **Prívlastkovka:** 3. Van v Andač. — **Pyramidovka:** 2. Křntr/krí orá/tora. — **Ráček:** 3. Azov, Avat, pár — náprava vzra. — 4. Dár, istameje — nádeje mať si. — 5. Divadlo, Homár, péka, lis — siláka premoň David. — **Ráčik strodrový:** 5. Zavedal aude VAZ? — 6. Má nemeš Emerám. — 7. Rev zvidí ti divé zver. — **Ráčik skupinový:** 2. Podopri si ruku! — **Rámcovka:** Robil črpk dobrý slák. — **Rébus:** 3. Zasa ježe vneť it. ; za SA je tesne Hl. — 4. Přiesinky (t. ;), pri es ľenky; číslo 10 je vyčíslenie výsledek; ide o vřipnú hádanku. **Refazovka:** 4. Čože? Žedo zlomí Mlišo? — **Redovka:** 4. Maval štután — má valaška Tárta. — **Rehčák:** 3. Žiarí Bari i Perž. — **Rozkačka:** 5. Zakážem dymíť zakážem. — 6. O, brata rúste! — ubrezané chrastie. — **Skrývka:** 5. Zošobášená osoba. — 6. Dobré mano Brém. — 7. Autori sa ľúče (křipky riadok, toľka slabika). — **Striedačka:** 6. Tomáš, Asti — kto má šťastie? — 7. Laborec, tuje — slabo rečujeme. — **Súzvuka:** 3. Med ľízat, teta, roky — mádiš ešte taroky? — **Tvarovka:** 4. Pani Klára obľadá nklára. — 5. Jaž, Zeus — je ľavá, rob, Lýdia! — **Vanovanka:** 5. Neštek, neš křbmi. — 6. Chomúr — ľicho mútim. — **Vložkovka:** 2. Vřek, skutok — v Rakuju tuč. — 4. Polica trnava — poličaj máva. — **Vauvka:** 6. Stano val/s tancoval. — 7. Nšteja, dné — nie ste jediní! — **Vauvka slovná:** 6. Křivok, číslo — krič Slovák. — 7. Trám, minuta hodina — trámni ulahodi nám. — 8. Tuje — pesne tupec nives. — **Vykľučovka:** 4. Schachotá sa Ota. — **Výmenka:** 2. Mirador, agenti — mora dirigenta. — 3. Pohľad — ľesbi podľahí sta. — 4. Afganistan, alibi — figari Stano bik. — **Výpusťka:** 3. Zriedka mesta zřekame sa. — 5. Bóie — Dórtusa ľáka biédá rusnika. — 6. Vanšic, almazie, boriny — vandí má zřebny. — **Výpusťka slovná:** 2. Matná ľáky — matný (neha). — **Záhadný nápis:** 4. Teraz si oprieš skúter asi o briezku. — **Zámenka:** 5. Vojaka/vo šáko. — 6. Želvie sa zas kvieľa. — **Zámenka postupná:** 2. Peň te/perie Bertel. — **Zámenka slovná:** 2. Kapra tu Dorča pražila (budor=žial). — **Zámenovka:** 3. Lister — našli ste raký? — **Zšporovka:** 3. Mele noše tri — pop rst. Erka, len ošetri. — **Zřabovanka:** 3. Ešá, kal — minia sa mi kalik. — 4. Ticho je/tá k Ota. — **Zřobenka:** 3. Šubor, doča, bōčky — sú bōrdó žabōčky.